

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja • Yritykset • 13/2018

Koulujen kesälomien siirron vaikutukset matkailuelinkeinolle

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 13/2018

Koulujen kesälomien siirron vaikutukset matkailuelinkeinolle

Työ- ja elinkeinoministeriö, Helsinki 2018

Työ- ja elinkeinoministeriö

ISBN PDF: 978-952-327-305-4

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2018

Kuvailulehti

Julkaisija	Työ- ja elinkeinoministeriö Innovaatiot ja yritysrahoitus -osasto		03.05.2018
Tekijät	WSP Finland Oy		
Julkaisun nimi	Koulujen kesälomien siirron vaikutukset matkailuelinkeinolle		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja TEM raportteja 13/2018		
Diaari/hankenumero		Teema	Yritykset
ISBN PDF	978-952-327-305-4	ISSN PDF	1797-3562
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-305-4		
Sivumäärä	105	Kieli	Suomi
Asiasanat	Matkailu, matkailutulo, matkailutyöllisyys, matkailukysyntä, yritykset, koulujen kesäloma		
Tiivistelmä Selvityksessä analysoidaan koulujen kesälomien siirron vaikutuksia matkailuelinkeinolle. Kesälomien siirrolla tarkoitetaan peruskoulujen kesälomien siirtymistä kahdella viikolla eteenpäin: peruskoulun kevätlukukausi päättyisi viikon 24 viimeisenä arkipäivänä, kun nyt kevätlukukausi päätetään viikon 22 viimeisenä arkipäivänä. Arvio vaikutuksista perustuu matkailuelinkeinolle suunnattuihin kyselyihin ja asiantuntijahaastatteluihin sekä matkailutilastoihin ja trendiaineistoihin. Analyysin mukaan kesälomien siirrolla on myönteiset vaikutukset matkailutuloon ja työllisyyteen sekä elinkeinon toimintaedellytysten kehittämiseen. Yrityskyselyyn vastanneista 93 % näkee siirrolla olevan myönteisiä vaikutuksia matkailuelinkeinolle yleisesti. Matkailuyritysten arvioiden ja matkailutilastojen pohjalta tehtyjen laskelmien mukaan matkailutulo kasvaisi 2,5 % vuositasolla (n. 219 milj. euroa) ja 9,3 % kesäkuukausina. Kesälomien siirto kasvattaisi vuoden keskimääräistä henkilöstön määrää arviolta 1,6 %, noin 1300 henkilötyövuotta. Matkailutalouden kasvun arvioidaan painottuvan elokuulle, mutta moni näkee siirron tuovan kasvua myös kesä- ja heinäkuulle. Kesäkuukausien matkailukysyntä muodostuu sekä kotimaisesta että ulkomaisesta kysynnästä ja kysynnän arvioidaan muuttuvan sekä ajallisesti että rakenteellisesti. Kesälomien siirto vaikuttaa suoraan suomalaisten lapsiperheiden matkailuun ja välillisiä vaikutuksia on esimerkiksi leirikoulumatkailuun, työ- ja kongressimatkailuun, viikonloppumatkailuun, isovanhempien matkailuun, sekä matkailijoihin, jotka ajoittavat matkustamisensa off-season -aikaan. Yrityskyselyyn vastanneista reilu puolet (58 %) arvioi, että kesälomien siirrolla olisi vaikutusta riittävän ammattitaitoisen työvoiman saatavuuteen ja työvoiman rekrytointiin. Erityisesti vahvojen kesämatkailupaikkakuntien arvioitiin hyötävän siirrosta, kun kotimaista kysyntää olisi heinäkuun lisäksi myös elokuussa. Kapasiteetin riittävyyden arvioitiin kuitenkin pitkällä aikavälillä muodostuvan haasteeksi esimerkiksi Helsingin majoituspalveluissa elokuussa. Analyysin perusteella todetaan, että matkailuelinkeinon kilpailukyvyyn edistämisen näkökulmasta koulujen kesälomien siirtoa tulisi edistää. TEM:n yhteyshenkilö: Sanna Kyyrä, Innovaatiot ja yritysrahoitus -osasto, p. 029 504 7012			
Kustantaja	Työ- ja elinkeinoministeriö		
Julkaisun myynti/jakaja	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Arbets- och näringsministeriet		3.5.2018
Författare	WSP Finland Ab		
Publikationens titel	Konsekvenser för turistnäringen om skolornas sommarlov senareläggs		
Publikationsseriens namn och nummer	Arbets- och näringsministeriets publikationer ANM rapporter 13/2018		
Diarie- /projektnummer		Tema	Företag
ISBN PDF	978-952-327-305-4	ISSN PDF	1797-3562
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-305-4		
Sidantal	105	Språk	Finska
Nyckelord	turism, intäkter från turismen, sysselsättning inom turismen, turismefterfrågan, företag, skolornas sommarlov		
Referat I utredningen analyseras konsekvenserna för turistnäringen om skolornas sommarlov senareläggs. Med senareläggning av sommarlovet avses en senareläggning av grundskolornas sommarlov med två veckor: grundskolans vårtermin skulle då avslutas den sista vardagen i vecka 24, till skillnad från i nuläget när vårterminen avslutas den sista vardagen i vecka 22. Bedömningen av konsekvenserna grundar sig på enkäter riktade till turistnäringen, intervjuer med sakkunniga, statistik över turismen och material om trender. Enligt analysen har en senareläggning av sommarlovet positiva konsekvenser för intäkterna från och sysselsättningen inom turismen och för utvecklingen av verksamhetsförutsättningarna för näringen. Av de som svarat på den enkät som riktades till företagen anser 93 % att en senareläggning skulle ha positiva konsekvenser för turistnäringen i allmänhet. Enligt de beräkningar som gjorts utifrån turistföretagens uppskattningar och turismstatistik skulle intäkterna från turismen öka med 2,5 % på årsnivå (ca 219 miljoner euro) och 9,3 % under sommarmånaderna. En senareläggning av sommarlovet skulle öka den genomsnittliga personalmängden under året med uppskattningsvis 1,6 %, cirka 1 300 årsverken. Tillväxten inom turismekonomin bedöms infalla främst i augusti, men många anser att en senareläggning av sommarlovet medför tillväxt också i juni och juli. Turismefterfrågan under sommarmånaderna består av både inhemsk och utländsk efterfrågan, och det bedöms ske både tidsmässiga och strukturella förändringar i efterfrågan. En senareläggning av sommarlovet inverkar direkt på de finländska barnfamiljernas turism, och senareläggningen inverkar indirekt på t.ex. lägerskoleturism, arbets- och kongressturism, veckoslutsturism, far- och morföräldrars turism samt turister som förlägger sina resor till lågsäsongen. Av de som svarat på företagsenkäten bedömer drygt hälften (58 %) att en senareläggning av sommarlovet skulle inverka på tillgången på yrkeskunnig arbetskraft och rekryteringen av arbetskraft. I synnerhet starka sommarturistorter bedöms dra nytta av en senareläggning, eftersom den inhemska efterfrågan skulle infalla inte bara i juli utan också i augusti. Hur kapaciteten ska räcka till bedömdes dock på lång sikt bli en utmaning för t.ex. inkvarteringstjänsterna i Helsingfors i augusti. På basis av analysen konstateras att en senareläggning av sommarlovet skulle främja turistnäringens konkurrenskraft.			
Kontaktperson: Sanna Kyyrä, avdelningen för innovationer och företagsfinansiering, tfn 029 504 7012			
Förläggare	Arbets- och näringsministeriet		
Distribution	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi		

Description sheet

Published by	Ministry of Economic Affairs and Employment		3 May 2018
Authors	WSP Finland Oy		
Title of publication	Impacts of moving school summer holidays on Finnish tourism industry		
Series and publication number	Publications of the Ministry of Economic Affairs and Employment MEAE reports13/2018		
Register number		Subject	Enterprises
ISBN PDF	978-952-327-305-4	ISSN PDF	1797-3562
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-305-4		
Pages	105	Language	Finnish
Keywords	Tourism, income from tourism, employment in tourism, tourism demand, enterprises, school summer holidays		
Abstract The report reviewed the impacts of moving school summer holidays on Finnish tourism industry. The moving of school summer holidays means the moving of the summer holidays in comprehensive school so that they would start and end two weeks later than at present. This means that the spring semester in comprehensive school would end on the last weekday of the week 24 (mid-June), instead of the last weekday of the week 22 (end of May), which is the current practice. The estimate of the impacts is based on questionnaires to the Finnish tourism industry, interviews with experts, tourism statistics and information about tourism trends. The analysis indicates that the moving of school summer holidays would have positive impacts on income, employment and the development of operating conditions in the tourism industry. As many as 93% of the respondents to the enterprise survey estimate that the moving of holidays would have positive impacts on the tourism industry as a whole. Based on the enterprises survey and tourism statistics, income from tourism is estimated to grow by 2.5% annually (ca. EUR 219 million) and by 9.3% during the summer months. The moving of summer holidays would increase the annual average personnel numbers by an estimated 1.6%, or around 1,300 man-years. While the bulk of the growth is estimated to take place in August, many expect tourism to grow even in June and July. In the summer months, tourism demand consists of both domestic and foreign demand, and it is estimated that there will be both temporal and structural changes in the demand. The moving of school summer holidays will have direct impacts on tourism demand by Finnish families with children and indirect impacts on school trips, business and conference travelling, weekend tourism, grandparents' travelling as well as on tourists who prefer travelling off-season. More than half (58%) of the respondents estimated that the moving of summer holidays would affect the availability of sufficiently skilled workforce and the recruiting of workforce. It was estimated that summer tourism towns in Finland would benefit from the moving of summer holidays, as there would be domestic demand in both July and August. However, it was also estimated that in the long run, the hotel capacity in Helsinki, for example, could be insufficient in August. The conclusion of the analysis is that the moving of school summer holidays should be promoted from the perspective of achieving better competitiveness in the Finnish tourism industry. Contact person: Sanna Kyrrä, Innovations and Enterprise Financing, tel. +358 29 504 7012			
Publisher	Ministry of Economic Affairs and Employment		
Distributed by	Online version: julkaisut.valtioneuvosto.fi		

Sisältö

LUKIJALLE.....	8
1 Johdanto.....	10
1.1 Työn tausta	10
1.2 Työn prosessi.....	11
1.3 Käsitteet	13
1.4 Aineistot	14
1.5 Menetelmät	18
2 Matkailu Suomessa kesäkuukausina tilastojen kuvaamana.....	19
2.1 Suomalaisten kesämatkailu Suomalaisten matkailu -tutkimuksessa	19
2.1.1 Suomalaisten matkat.....	19
2.1.2 Matkustaminen lasten kanssa.....	22
2.1.3 Tarkastelu vuosi- ja kuukausitasolla	25
2.1.4 Alueelliset erot.....	26
2.2 Kesämatkailu Majoitustilastossa	28
2.2.1 Tarkastelu vuositasolla.....	28
2.2.2 Alueelliset erot.....	30
2.2.3 Majoituskapasiteetin käyttöaste	31
2.3 Matkailutilinpidon tietoja.....	32
2.3.1 Matkailutoimialojen yritykset	32
2.3.2 Matkailijoiden kysyntä	33
2.3.3 Arvio liikevaihdon jakautumisesta kesäkuukausille	35
2.4 Kesälomakuukausien sää Suomessa	37

3	Trendien vaikutus matkustamiseen.....	39
3.1	Matkapääätös ja matkakohteen valinta – monien osien summa.....	39
3.2	Kotimaanmatkailu kasvaa kansainvälisen matkailun rinnalla.....	41
3.3	Matkailukysyntään vaikuttavia tekijöitä ja trendejä.....	42
4	Matkailutoimijoiden näkemyksiä kesälomien siirron vaikutuksista	47
4.1	Matkailutoimijoiden näkemyksiä vaikutuksista	47
4.1.1	Matkailutoimijoiden näkemykset ja suhtautuminen	47
4.1.2	Kysynnän muutos.....	55
4.1.3	Työvoiman saatavuus	59
4.2	Vaikutukset matkailutalouteen	61
5	Analyysi	66
5.1	Elokuun kysyntä vaihtelee alueittain ja toimialoittain	67
5.2	Kuluttajakäyttäytyminen muuttuu ja kysyntä kasvaa.....	70
5.3	Palvelujen saatavuus paranee ja sesongit tasoittuvat	71
5.4	Yritysten toimintaedellytykset kehittyvät	72
5.5	Suomen matkailuimago vahvistuu	73
5.6	Myönteiset vaikutukset matkailutalouteen.....	73
6	Johtopäätökset	75
6.1	Tulokset tiivistäen	75
6.2	Johtopäätökset.....	77
6.3	Jatkoselvitystarpeita.....	79
	Lähteet.....	81
	Liitteet	83
	Liite 1. Kyselylomake: yrityskysely	83
	Liite 2. Matkanjärjestäjäkysely.....	88
	Liite 3. Analyysissa käytetty jaottelu alueellisesti ja toimialoittain.....	92
	Liite 4. Tilastotietoja, yöpymiset.....	94
	Liite 5. Tilastotietoja, kulutus	96
	Liite 6. Trendeihin liittyviä tietoja.....	99
	Liite 7. Kyselyn tuloksiin liittyviä tulostietoja	101

LUKIJALLE

Koulujen kesälomien nykyisessä ajoituksessa on selkeitä muutospaineita, mistä osoituksena ovat niin koulumaailman kuin elinkeinoedustajien esitykset kesälomien siirron selvittämiseksi, tai jopa aloitteet kesälomien siirtämiseksi. Mielestäni koulujen kesälomien muuttaminen eurooppalaisen käytännön mukaiseksi on pohtimisen arvoista. Lomakauden yhtenäistämisellä on vaikutuksia matkailun edistämisen ja kansantalouden näkökulmasta. Selvitys tuo esille matkailuelinkeinon näkemyksen siitä, mikä merkitys kesälomien siirrolla olisi matkailutulon ja työllisyyden osalta. Kyseessä on tiettävästi laatuaan ensimmäinen selvitys kesälomien siirron vaikutuksista matkailuelinkeinon tai yleisestikään talouden ja työllisyyden näkökulmasta.

Matkailu on kasvava, suuren potentiaalin vientiala ja elinkeino koko Suomessa. Matkailun kokonaiskysyntä Suomessa oli vuonna 2016 noin 13,8 miljardia euroa ja ventiin rinnastettava matkailutulo noin 3,6 miljardia euroa. Matkailu työllisti arviolta 137 800 henkilöä, eli 5,5 prosenttia työvoimasta. Lukuun ei sisälly vuokratyötä, jonka osuudeksi jo hotelli- ja ravintola-alojen työllisyydestä on arvioitu noin 6 000 henkilötyövuotta eli 8 prosenttia. Matkailulla on paljon kerrannaisvaikutuksia muille toimialoille: OECD:n arvion mukaan yksi matkailueuro tuo 0,56 euroa muille toimialoille. Matkailuyrityksiä on noin 29 000 (pääosin mikroyrityksiä). Paikkasidonnaisena alana matkailu vahvistaa tasapainoista aluerakennetta. Matkailulla eri muodoissaan on merkittävä rooli etenkin maaseutu- ja saaristoalueilla, joiden taloudellista ja sosiaalista elinvoimaisuutta se lisää.

Selvityksen tulosten mukaan kesälomien siirrolla olisi positiivisia vaikutuksia matkailuelinkeinon talouteen ja työllisyyteen kesäkuukausien aikana. Koulujen kesälomien nykyisellä ajoituksella matkailuelinkeino menettää arviolta lähes 219 miljoonaa euroa kesäkuukausien matkailutulosta. Lisäksi siirrolla olisi positiivisia vaikutuksia kotimaanmatkailun kasvuun ja Suomen matkailumarkkivan imagolliseen nosteeseen, joka pidemmällä tähtäimellä voi realisoitua myös lisääntyneenä ulkomaisten matkailijoiden määränä.

Selvitys koulujen kesälomien siirron vaikutuksista matkailuelinkeinolle on kirjattu toimenpiteenä Matkailun tiekarttaan vuosille 2015–2025 samoin kuin keväällä 2017 hallituksen puoliväliriihessä hyväksyttyyn Matkailu 4.0 -toimenpidekokonaisuuteen vuosille 2018–2019.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteutti avoimen hankintamenettelyn selvityksen toteuttamisesta ja työn toteuttajaksi valikoitui WSP Finland Oy. Selvitys on toteutettu kevään 2018 aikana työ- ja elinkeinoministeriön johdolla ja yhteistyössä ohjausryhmään kutsuttujen asiantuntijoiden ja muiden keskeisten sidosryhmien kanssa. Esitän lämpimät kiitokset Tilastokeskukselle, Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry:lle, Suomen matkatoimistoalojen liitto ry:lle ja Business Finlandin Visit Finland -yksikölle paneutuvasta ja asiantuntevasta osallistumisesta selvityksen toteuttamiseen. Kiitokset ansaitsevat myös kaikki ne matkailuyritykset, jotka osallistuivat selvityksen aineiston keruuseen kyselyiden, haastatteluiden ja kommentointien muodossa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on tuonut esille lukuisia oppimisedellytyksiin liittyviä näkökulmia, jotka mahdollisessa kesälomien siirrossa tulee huomioida. Nämä näkökulmat olivat tiedossa selvitystä aloitettaessa. Mielestäni kesälomien siirtoa tulisi tarkastella kuitenkin laajemmin ja pohtia, millaiset koulujen loma-ajat, ml. kesälomat, palvelevat parhaiten nyky-yhteiskunnan ja perheiden tarpeita. Näkemykseni mukaan olisi tarpeen selvittää kesälomien siirron vaikutukset laajemmin elinkeinoelämään.

Toivon, että selvityksen myötä keskustelu erityisesti kesälomien siirron mahdollisuudesta jatkuu ja keskustelua voidaan käydä siirron laajemmasta yhteiskunnallisesta merkityksestä.

Helsingissä 3.5.2018

Mika Lintilä
elinkeinoministeri

1 Johdanto

Tässä työssä **selvitettiin koulujen kesälomien siirron vaikutuksia matkailuelinkeinon talouteen ja työllisyyteen**. Kesälomien siirrolla tarkoitetaan tässä yhteydessä peruskoulujen ja lukioiden kesäloman siirtoa kahdella viikolla eteenpäin siten, että loma alkaisi kesäkuun puolivälissä ja päättyisi elokuun lopussa.

Suomessa peruskoulujen lukuvuoden koulutyön päättämisestä säädetään perusopetusasetuksessa. Tällä hetkellä koulutyö tulee asetuksen mukaan päättää viikon 22 viimeisenä arkipäivänä. Koulujen kesäloma alkaa koko maassa samaan aikaan, mutta kesäloman päättymisessä on alueellista vaihtelua. Esimerkiksi lukuvuonna 2017–2018 koulujen syyslukukausi on käynnistynyt 9.8.–16.8. välisenä aikana. (Opetushallitus 2018). Kesäloman pituus on näin ollen noin 10 viikkoa.

1.1 Työn tausta

Koulujen loma-aikojen muuttaminen on ollut matkailun edunvalvonnan asialistalla jo yli neljän vuosikymmenen ajan. Loma-aikojen muuttamisen on arvioitu edistävän matkailuelinkeinon taloutta ja työllisyyttä sekä tasaavan sesonkeja. Esimerkiksi vuonna 2005 Suomen matkailustrategiaa laadittaessa tehtiin loma-aikojen muuttamista edistävä kirjaus strategiaan ja käytiin keskusteluja osapuolten kanssa. Opetusministeriö (nyk. Opetus- ja kulttuuriministeriö) teki myös samana vuonna selvityksen koulujen työaikojen mahdollisesta muutostarpeesta koko koulutusjärjestelmän näkökulmasta, ja päätyi siihen, että kesälomia ei siirretä, mutta talvilomien porrastus toteutettaisiin.

Kesälomien siirtoa koskevan keskustelun taustalla on kaksi matkailukysyntää ja sitä kautta matkailuyritysten matkailutuloa ja työllisyyttä lisäävää oletusta. Suomen koulujen kesälomien ajoitus vaikuttaa koululaisperheiden matkailuun ja hiljentää kotimaanmatkailun nykyisellä kesäloman ajoituksella heti elokuun alussa. Tämä puolestaan johtaa siihen, että monet matkailupalvelut supistuvat ja osin sulkeutuvat juuri kun ulkomaiset matkailijat Suomen tärkeiltä matkailun markkina-alueilta Keski- ja Etelä-Euroopasta eniten liikkuvat Suomessa. Mikäli matkailupalvelut olisivat tarjolla elokuussa, mahdollistuisi ulkomaisten asiakkaiden laajempi palvelutarjonta, mutta myös matkailukysynnän tasaaminen kesäkuukausien aikana nykyisin heinäkuun ollessa huippukausi.

Kesälomien siirrolla on laaja yhteiskunnallinen merkitys ja vaikutukset kohdistuvat esimerkiksi koululaisten hyvinvointiin, ylioppilastutkintoihin, korkeakoulujen valintoihin ja aloituksiin sekä opettajien työehtoihin. Kansanedustajat ovat tuoneet kesälomien siirron esille aloitteilla ja kirjallisilla kysymyksillä viimeksi kesällä 2017. Ruotsinkielisten rehtorien yhdistys Södra Finlands

svenska rektorsförening ry:n hallitus perusti loppuvuonna 2017 kansalaisaloitteen kesälomien siirtämiseksi.

Elinkeinoelämän Keskusliitto, Keskuskauppakamari ja Suomen Yrittäjät teettivät syksyllä 2012 yrityskyselyn, jonka mukaan noin puolet yrityksistä piti kesälomien siirtoa hyvänä ja kuusi prosenttia haitallisena asiana elinkeinoelämälle. Taloustutkimus puolestaan teki huhtikuussa 2013 kyselyn kansalaisille asiasta; tulosten mukaan vastanneilla ei ollut asiaan selkeää kantaa. Uutis-suomalaisen keväällä 2017 teettämän kansalaiskyselyn mukaan vajaa kolmannes suomalaisista olisi valmis siirtämään koululaisten kesälomia.

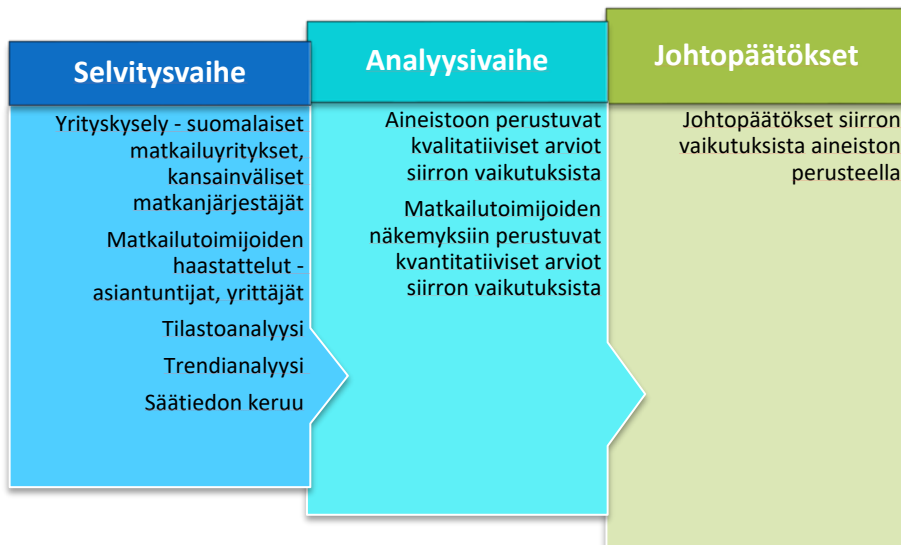
Aloitteita selvittää koulujen loma-aikojen, erityisesti kesälomien mahdollisen siirtämisen, yhteiskunnallisia vaikutuksia sekä kansalaisten valmiutta muutokseen on esitetty esimerkiksi Suomen Yrittäjien ja Keskuskauppakamarin toimesta. Muun muassa Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK, Suomen Lukiolaisten Liitto ja Opetusalan Ammattijärjestö OAJ suhtautuvat media-uutisoinnin mukaan myönteisesti asian selvittämiseen.

Aikaisempien kyselyiden ja selvitysten perusteella ei voida vetää suoraa johtopäätöstä kesälomien siirron kannattavuudesta matkailuelinkeinon talouteen ja työllisyyteen. Selvitys koulujen kesälomien siirron vaikutuksista matkailuelinkeinolle on kirjattu toimenpiteenä Matkailun tiekarttaan vuosille 2015–2025 samoin kuin keväällä 2017 hallituksen puolivälitarkastelussa hyväksytyyn Matkailu 4.0 -toimenpidekokonaisuuteen vuosille 2018–2019. Selvityksen tuottama tieto edistää kilpailukykyä tukevan toimintaympäristön varmistamista ja matkailun ympärivuotisuuden kehittämistä. Selvityksen tulosten perusteella päätetään seuraavat toimenpiteet asian edistämiseksi.

1.2 Työn prosessi

Työ toteutettiin kolmessa vaiheessa: **selvitysvaihe, analyysivaihe ja johtopäätökset** (Kuva 1). Työn toteutus aloitettiin tammikuussa 2018 ja työ saatettiin loppuun huhtikuussa 2018.

Selvitysvaiheessa toteutettiin **yrityskysely, matkanjärjestäjäkysely** ja **täydentäviä haastatteluja** matkailutoimijoille. Lisäksi aihetta lähestyttiin **tilastojen ja trendiaineistojen** kautta. Analyysivaiheessa tuotettiin **kvalitatiiviset arviot kesälomien siirron vaikutuksista matkailuelinkeinon sekä kvantitatiiviset arviot matkailutulo- ja työllisyysvaikutuksista** perustuen matkailutoimijoiden tulevaisuuden näkemyksiin. Laskennallisen mallin lisäksi analyysissa tarkasteltiin toimijoiden näkemyksiä muutostarpeesta, kehittämisedellytyksiä (strateginen näkökulma), matkailukysyntään vaikuttavia trendejä sekä sään vaikutusta matkailukysyntään pitkällä aikavälillä. Koko aineisto analysoitiin yhtenä kokonaisuutena ja analyysin pohjalta tuotettiin johtopäätökset kesälomien siirron vaikutuksista matkailuelinkeinolle.

Kuva 1. Yhteenveto työn toteuttamisesta.

Analyysissa on vastattu seuraaviin kysymyksiin kerätyn aineiston kautta:

- Miten matkailukysyntä muuttuisi koulujen kesälomien siirron myötä? Miten matkailun työvoiman saatavuus muuttuisi koulujen kesälomien siirron myötä?
- Miten matkailuyritykset suhtautuvat kesälomien siirtoon ja miksi?
- Mitä vaikutuksia kesälomien siirrolla olisi matkailuelinkeinon liikevaihdon/talouden kehitykseen? Mitä vaikutuksia kesälomien siirrolla olisi matkailualojen työllisyyden kehitykseen?
- Mitkä olisivat kesälomien siirron vaikutukset alueellisesti: tulisiko osasta Suomen kohteista entistä ruuhkaisempia tai hiljaisempia?

Työtä on ohjannut ohjausryhmä, johon ovat kuuluneet: Sanna Kyrrä, työ- ja elinkeinoministeriö, Heikki Räisänen, työ- ja elinkeinoministeriö, Ari Peltoniemi, Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry sekä Ossi Nurmi, Tilastokeskus. Työn on laatinut WSP Finland Oy ja siihen ovat osallistuneet Susanna Harvio, Tuomas Santasalo, Riina Isola, Tuuli Rantala, Riku Huhta, Ruut Haapamäki, Jorma Mäntynen ja asiantuntijakommentaattorina Pekka Kauppila.

1.3 Käsitteet

Selvityksessä käytettävät seuraavat käsitteet ovat yhtenevät Tilastokeskuksen käsitteiden kanssa (Tilastokeskus 2018g).

Liikevaihto: Liikevaihtoon luetaan kirjanpitovelvollisen varsinaisen toiminnan myyntituotot, joista on vähennetty myönnettyt avustukset sekä arvonnlisävero ja muut välittömästi myynnin määrään perustuvat verot.

Matkailu: Matkailu (tourism) on toimintaa, jossa ihmiset matkustavat tavanomaisen elinpiirinsä ulkopuolella olevaan paikkaan ja oleskelevat siellä yhtäjaksoisesti korkeintaan yhden vuoden ajan (12 kuukautta) vapaa-ajanvieton, liikematkan tai muussa tarkoituksessa.

Matkailukysyntä: Matkailukysynnällä tarkoitetaan matkasta aiheutuneita kokonaiskustannuksia, jotka matkailija itse tai joku muu hänen puolestaan maksaa. Matkailukysyntään lasketaan mukaan menot tavaroihin ja palveluihin sekä matkustuksen aikana että matkan kohteessa. Mukaan lasketaan matkaan liittyvät maksut, jotka on maksettu ennen matkaa tai sen jälkeen. Myös henkilöliikennepalvelut (kotimaiset tai kansainväliset) lasketaan mukaan matkailukulutukseen (vrt. matkustustase). Matkailukysyntään sisältyy lisäksi myös omien vapaa-ajanasuntojen laskennallinen käyttö.

Matkailutulo: Kun matkailija ostaa tuotteita tai palveluja yritykseltä, syntyy matkailutuloa. Matkailutulo on arvolisäveroton matkailusta yrityksen saama tulo.

Palkkasumma: Palkkasumma on työntekijöille maksettujen bruttopalkkojen summa ilman työsuhteoptioita.

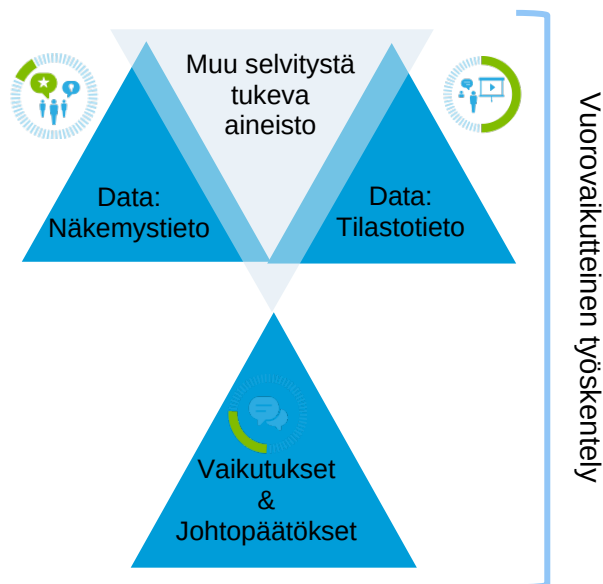
Päiväkävijä: Päiväkävijä (same-day visitor) on matkailija, joka ei yövy matkan aikana eikä matkan kohteessa maksullisessa tai maksuttomassa majoituksessa. Päiväkävijä viipyy matkan kohteessa alle 24 tuntia niin, että saapuminen ja lähtö tapahtuvat saman vuorokauden aikana. Päiväkävijöiksi lasketaan myös risteilijät, jotka yöpyvät laivalla ja käyvät maissa matkan kohteessa. Tällöin päiväkävijän lähtöpaikka on laiva.

Yöpyminen: Matkailutilastoissa yöpymiskäsitettä käytetään mittaamaan toisaalta majoitusliikkeiden palvelujen käyttöä ja toisaalta matkailijoiden matkan kestoa. Majoitusliikkeiden palvelujen käytön kannalta yöpyminen on yksi keskeinen mittari, joka kuvaa matkailun volyymia. Yöpymisteen mukaan lasketaan majoitusliikkeiden vuodepaikkojen käyttöaste. Suomessa majoitusliikkeiden yöpymisten synonyyminä käytetään termiä yöpymisvuorokausi.

1.4 Aineistot

Työn pääaineiston (Kuva 2) muodostavat

- **Näkemystieto:** yrityskysely, matkanjärjestäjäkysely, Visit Finlandin maakohtaisten asiantuntijoiden haastattelut sekä matkailutoimijoille suunnatut ryhmähaastattelut. Lisäksi yrityskyselyn täydentävät puhelinhaastattelut.
- **Tilastotieto:** Tilastokeskuksen Suomalaisten matkailu –tutkimus ja Majoitustilasto, Matkailutilinpito
- **Muu selvitystä tukeva aineisto** kuten tieteelliset ja populaariartikkelit (mm. Ilmatieteen laitos). sekä trendiraportit.

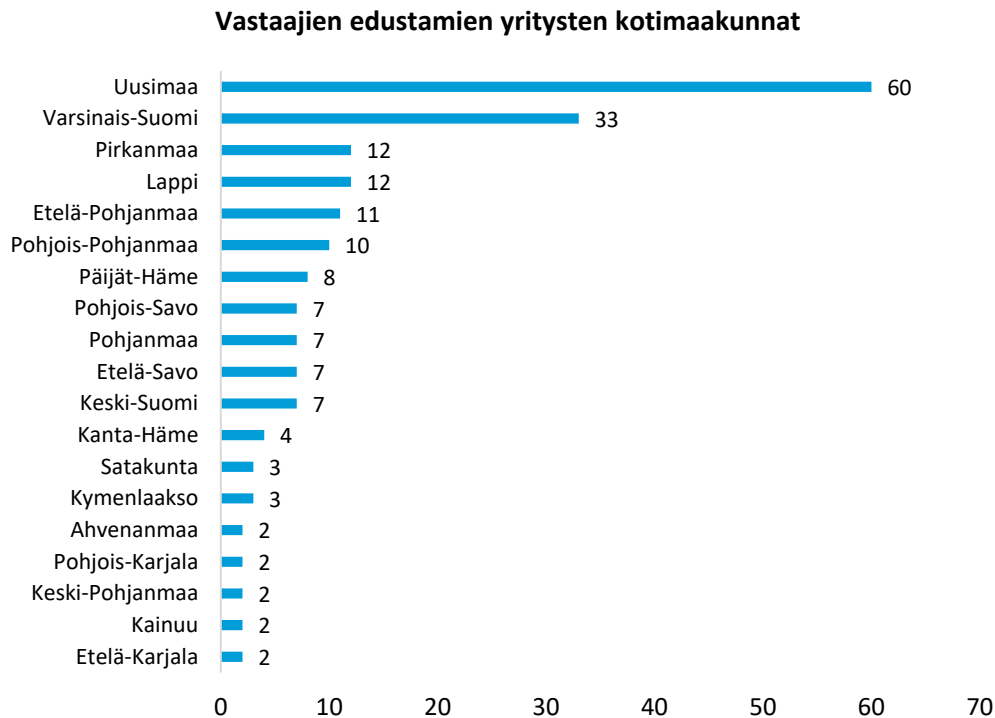

Kuva 2. Selvityksen aineistot.

Yrityskysely (liite 1) toteutettiin internet-kyselynä. Kysely lähetettiin 517 vastaanottajalle, joista 300 oli Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry:n, 198 Suomen matkatoimistoalan liitto SMAL ry:n jäsenyrityksiä ja 19 muuta matkailuyritystä. Kyselyn vastaajat valittiin huomioiden alueellinen ja toimialoittainen edustavuus. Kysely oli auki 8.–28.2.2018 ja 5.–11.3.2018. Kyselyyn tuli yhteensä 168 vastausta (N=168). Vastauksia saatiin eniten Uudellamaalla (60 kpl) ja Varsinais-Suomessa (33 kpl) toimivilta yrityksiltä (Kuva 3). Kahdeksan yritystä ilmoitti kotimaakunnakseen useita maakuntia.

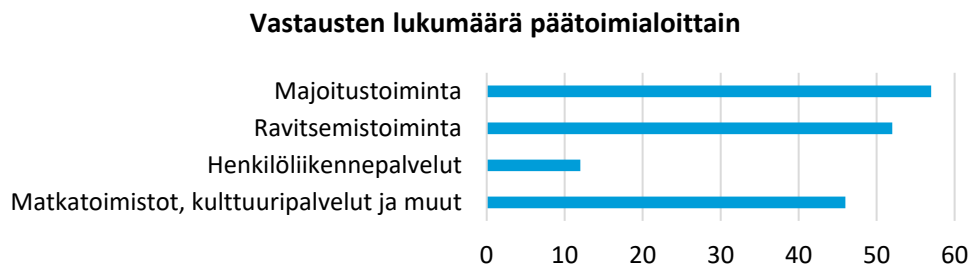
Lähes kaikki kyselyyn vastanneet vastasivat liikevaihdon muutoksia koskeviin kysymyksiin ja arvioivat siirron vaikutuksia yritykselle ja matkailuelinkeinolle sekä ammattitaitoisen työvoiman saa-

tavuuteen ja työvoiman rekrytointiin. Avoimiin kysymyksiin saatiin vastauksia yli puolelta vastaajista, paitsi viimeiseen kysymykseen, jossa oli mahdollista antaa muuta palautetta tai kommentteja. Tähän kysymykseen vastasi noin viidennes vastaajista.

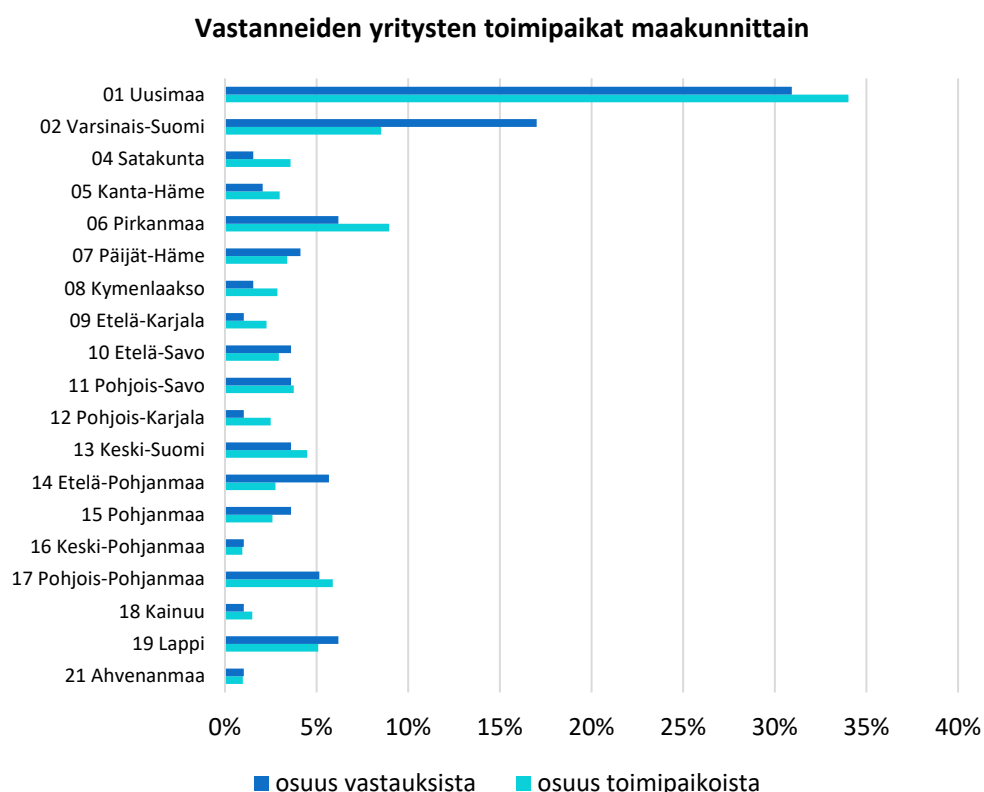
Kuva 3. Vastaajien edustamien yritysten kotimaakunnat (kysymykseen vastanneiden lukumäärä, n=167). Osa yrityksistä oli valinnut useita maakuntia.

Tarkasteltaessa vastausten lukumäärää päätoimialoitain (Kuva 4 ja liite 3) toimialoista parhaiten edustettuina olivat majoituspalvelut (57 vastausta), ravitsemis- ja cateringpalvelut (52 vastausta) sekä matkatoimistot, kulttuuripalvelut ja muut (46 vastausta). Henkilöliikennepalveluihin kertyi 12 vastausta.

Kuva 4. Vastausten lukumäärä päätoimialoitain (n=167).

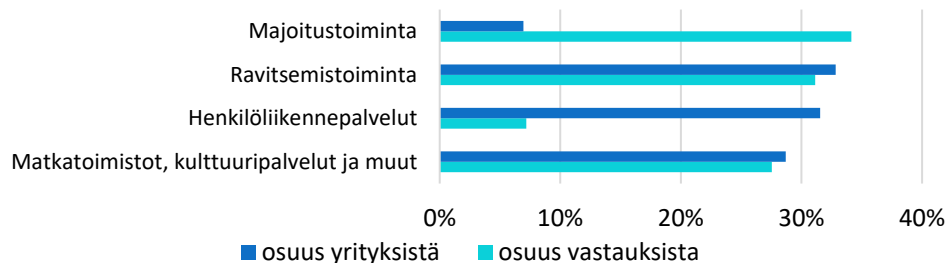
Vastausten edustavuutta on arvioitu maakunnittain ja toimialoittain (Kuva 5 ja Kuva 6). Vastausten alueellinen kattavuus on suhteellisen hyvä. Majoitusliikkeissä kirjattujen yöpymisten määrän (kaikki yöpymiset vuonna 2016) mukaan keskeisimmät matkailumaakunnat Uusimaa, Lappi, Pohjois-Pohjanmaa, Pirkanmaa ja Varsinais-Suomi ovat hyvin edustettuina vastauksissa.

Kuva 5. Kyselyyn vastanneiden yritysten toimipaikat maakunnittain (n=167) ja kaikkien matkailualan yritysten toimipaikat maakunnittain 2016 (Alueellinen yritystoimintatilasto 2016).

Toimialoittain tarkasteltuna vastausten kattavuudessa on eroja. Toimialoittain tarkasteltuna majoituspalveluissa toimivilta yrityksiltä on tullut paljon vastauksia suhteessa siihen, mikä on kyseisellä toimialalla toimivien yritysten osuus kaikista matkailutoimialojen yrityksistä. Henkilöliikennepalveluiden vastausten osuus suhteessa kaikkien kyseisen toimialan yritysten osuuteen on puolestaan pieni; toimiala sisältää taksirytykset, joita on lukumäärällisesti paljon.

Vastausten edustavuus toimialojen kannalta

Kuva 6. Kyselyyn vastanneiden yritysten edustamat toimialat (n=167) ja kaikkien matkailutoimialojen yritysten määrät toimialoittain (Yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilasto 2016).

Myös **matkanjärjestäjäkysely** (liite 2) toteutettiin internet-kyselynä. Vastauspyyntö lähetettiin 17 ulkomaiselle matkanjärjestäjälle, jotka tuovat matkailijoita Suomeen. Yhteystiedot saatiin Visit Finlandilta. Kysely oli auki 21.2.–13.3.2018, ja siihen saatiin 5 vastausta. Vastanneiden yritysten rekisteröintimaat olivat Belgia, Hollanti, Sveitsi (kaksi vastausta) ja Venäjä. Kaikki matkanjärjestäjäkyselyyn vastanneet vastasivat kaikkiin monivalintakysymyksiin ja lähes kaikki myös avoimiin kysymyksiin. On kuitenkin huomioitava, että verrattaessa yritysten ilmoittamaa Suomeen tuotujen matkailijoiden määrää kyseisestä maasta saapuneiden matkailijoiden lukumäärään (Tilastokeskus 2018b), vastanneiden yritysten kautta Suomeen saapui kesä kautena vain 0,3 %–4 % kaikista kyseisestä maasta saapuvista matkailijoista.

Visit Finlandin maakohtaisia asiantuntijoita haastateltiin puhelinhaastatteluina helmikuussa 2018. Haastattelut toteutettiin teemahaastatteluna. Asiantuntijat valittiin haastatteluun siten, että haastateltavana oli vuoden 2017 kesäkauden yöpymisten lukumäärän mukaan viiden suurimman lähtömaan edustajat. Ruotsin (2. eniten yöpymisiä) tilalta haastateltiin kuitenkin Iso-Britannian (6. eniten yöpymisiä) edustaja, koska Ruotsissa ei ole maakohtaista edustajaa. Vastaajien edustamat markkina-alueet olivat Saksa, Sveitsi ja Itävalta; Iso-Britannia ja Irlanti; Yhdysvallat ja Kanada; Venäjä ja IVY-maat sekä Kiina ja Taiwan.

Ryhmähaastattelut toteutettiin maaliskuussa 2018 kahtena teemahaastatteluna. Ensimmäiseen haastatteluun osallistui 10 Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry:n matkailuvaliokunnan jäsentä ja toiseen 5 Suomen matkatoimistoalojen liitto ry:n jäsentä. Ryhmähaastatteluihin oli kutsuttu myös työ- ja elinkeinoministeriön koordinoiman Matkailun yhteistyöryhmän työvaliokunnan jäsenet. Edustettuina olivat päätoimialoista majoituspalvelut, ravitsemispalvelut, henkilöliikennepalvelut, matkatoimisto-, matkanjärjestäjä- ja matkaopaspalvelut, kulttuuripalvelut sekä urheilu- ja virkistyspalvelut (huvipuistot, ohjelmapalvelut, kongressitapahtumatoimiala).

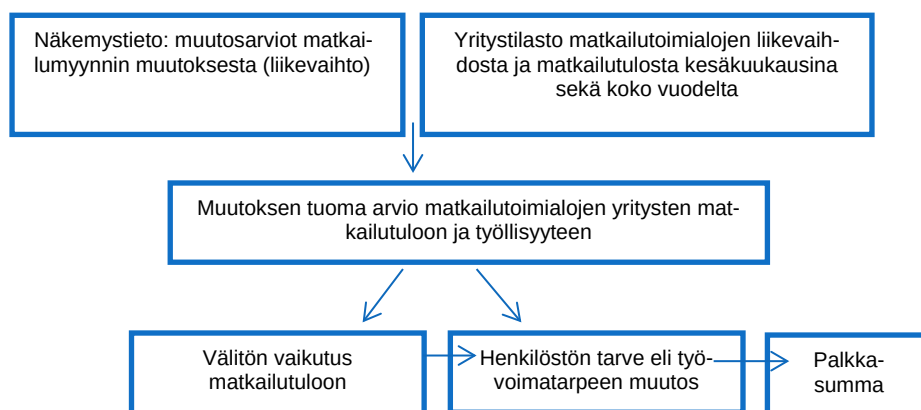
1.5 Menetelmät

Kyselyiden ja haastattelujen tuloksia tarkasteltiin sisällön analyysillä. Esiin nostettiin selvitykselle asetettujen kysymysten kannalta keskeisiä näkökulmia ja vaikutuksia aineistokohtaisesti. Lopuksi koko aineisto analysoitiin yhtenä kokonaisuutena ja analyysin pohjalta tuotettiin johtopäätökset kesälomien siirron vaikutuksista matkailuelinkeinolle. Vastauksia analysoitiin osin myös toimialakokonaisuuksittain sekä alueittain. Liitteessä 3 on tuotu esiin jaottelut. Alueittainen jaottelu tehtiin vastausjakauman alueellinen edustus huomioiden, joten maantieteelliset alueet eivät ole samankokoisia.

Tilastoaineistoa havainnollistettiin diagrammien ja muiden visuaalisten menetelmien avulla.

Matkailutulo- ja työllisyysvaikutuksia analysoitiin yrityskyselyn tulosten ja yritystilaston toimialakohtaisten tietojen kautta. Tilastokeskuksen yritystilastosta saatiin tarkempaa tietoa yritysten liikevaihdoista ja henkilöstön määrästä sekä palkkasummasta vuoden 2016 tasolla. Liikevaihtotiedoista pystyttiin matkailutilinpidon tietojen avulla laskemaan yritysten matkailutulon määrä toimialoittain (ks. luku 2.3.3, taulukko 5). Yrittäjille suunnatusta kyselystä saatiin taas toimialoittain tietoa matkailutulon muutosodotuksista toimialoittain. Arvioinnissa käytettiin yrityskyselyn vastausten keskiarvoja. Vastausmahdollisuudet oli luokiteltu tasavälein, 10 % välein.

Matkailutulon ja työllisyyden muutoksen arvioinnissa hyödynnettiin tähän tutkimusteemaan sopivaa COREFOR-mallia (Kuva 7). Työssä kerättiin yrityskyselyn kautta muutostietoja ja niillä muokattiin Tilastokeskuksen yritystilaston matkailutoimialojen tietoja. Laskelman avulla pystyttiin osoittamaan millaisia taloudellisia ja työllisyysvaikutuksia kesälomien siirrolla mahdollisesti olisi yritysten matkailutuloon ja työllisyyteen. Tarkastelut toteutettiin matkailun päätoimiala-tasolla.

Kuva 7. Matkailutulo- ja työllisyysvaikutusten arvioinnin menetelmä.

2 Matkailu Suomessa kesäkuukausina tilastojen kuvaamana

Matkailuun kulutettiin Suomessa vuonna 2016 arviolta 13,8 miljardia euroa. Summa sisältää suomalaisten ja ulkomaisten matkailijoiden kulutusmenot Suomessa. Ulkomaisten matkailijoiden osuus matkailun kokonaiskulutuksesta oli noin 26 prosenttia eli 3,6 miljardia euroa. Vuoden 2017 arvio on 4 miljardia euroa. Matkailun aikaansaama arvonlisäys eli jalostusarvo vuonna 2016 oli arviolta 4,6 miljardia euroa, joka on **2,5 prosenttia Suomen bruttokansantuotteesta**. Matkailutoimialoilla työskenteli vuonna 2016 yhteensä 137 800 henkilöä, noin 5,5 prosenttia kaikista työllisistä. Matkailutoimialoilla toimii lähes 29 000 yritystä. Vuonna 2017 Suomessa kirjattiin 21,9 miljoonaa yöpymistä, joista kotimaisia oli 15,2 miljoonaa (+4,1% edelliseen vuoteen verrattuna) ja ulkomaisia yli 6,7 miljoonaa (+16,8%). (Visit Finland & Tilastokeskus 2018)

2.1 Suomalaisten kesämatkailu Suomalaisten matkailu -tutkimuksessa

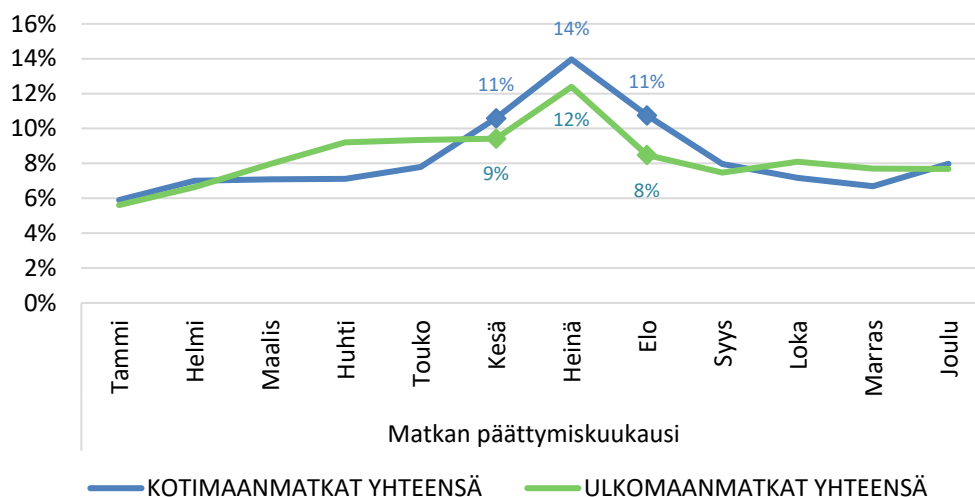
Suomalaisten matkailua kesäkuukausien aikana on analysoitu Tilastokeskuksen tuottamaan Suomalaisten matkailu -tutkimukseen pohjautuvien tilastojen (Tilastokeskus 2018a) avulla. Tilastot kuvaavat suomalaisten toteutuneita päivämatkoja ulkomaille sekä yöpymisen sisältäneitä toteutuneita matkoja kotimaassa ja ulkomaille. Matkat kohdistuvat kuukausille matkan päättymisajankohdan mukaan. Suomalaisten matkailu -tutkimus toteutetaan puhelinhaastattelututkimuksena.

2.1.1 Suomalaisten matkat

Heinäkuu on aktiivisin matkailukuukausi tarkasteltaessa suomalaisten vapaa-ajan matkailua viitenä edellisvuotena (v. 2013–2017) niin kotimaan kuin ulkomaan matkojen osalta (Kuva 8). Heinäkuun osuus kotimaan matkojen osalta oli keskimäärin 14 % (vuoden aikana tehdyistä kotimaan matkoista). Ulkomaan matkoista 12 % tehtiin heinäkuussa.

Aktiivisuuden osalta heinäkuun perässä tulevat **kesä- ja elokuun matkailukuukaudet**. Kotimaan matkojen osalta kummankin kuukauden aikana tehtiin keskimäärin 11 % koko vuoden matkoista. Ulkomaan matkojen osalta kesäkuu (9%) on ollut hieman aktiivisempi matkailukuukausi kuin elokuu (8%), mutta ero jää hyvin pieneksi. Kotimaanmatkailu näyttää keskittyvän voimakkaammin kesäkuukausille, ja ulkomaanmatkailun osalta kuukausivaihtelut eivät ole niin suuria verraten kotimaan matkailuun.

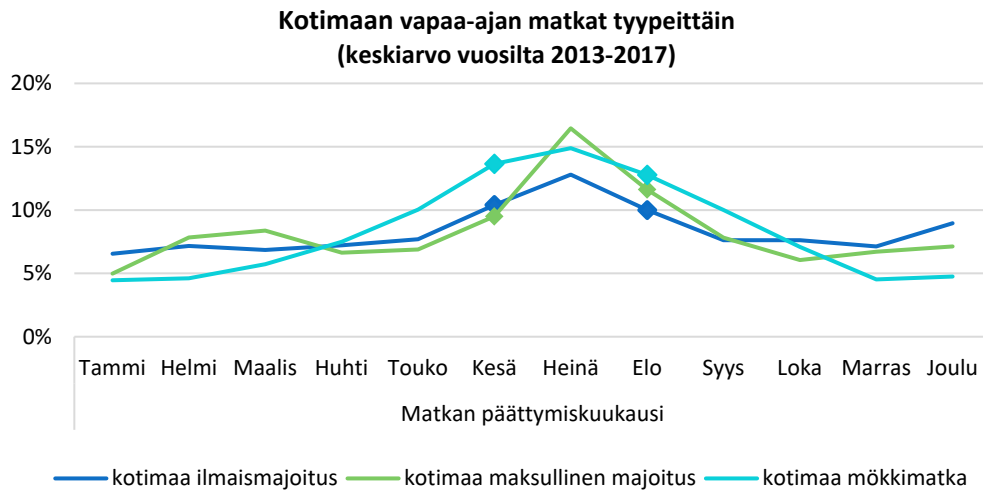
Suomalaisten vapaa-ajan matkat kuukausittain (keskiarvo vuosilta 2013-2017)

Kuva 8. Suomalaisten vapaa-ajan matkat kuukausittain (Tilastokeskus 2018a).

Kotimaan mökkimatkojen osalta suurin osa matkoista tehdään kesäkuukausina (Kuva 9). Kysynnän huippu on yleisimmän lomakuukauden aikana eli heinäkuussa; keskimäärin 15 % vuoden mökkimatkoista tehtiin heinäkuussa tarkasteltaessa vuosia 2013-2017. **Mökkimatkojen määrä elokuussa (keskimäärin 13 %) on hieman matalampi kuin kesäkuun (14%) osalta, mutta ero on hyvin pieni (1 % -yksikkö).**

Maksullisen majoituksen osalta kuukausivaihtelu on ollut hieman suurempaa verrattuna muihin matkatyyppeihin (mökkimajoitus ja ilmaismajoitus) suomalaisten matkailun osalta (Kuva 9). Suurin kysyntä on kesäkuukausina ja etenkin heinäkuussa (16% vuoden matkoista). **Elokuussa (12%) kotimaan matkailu maksullisissa majoituksissa on ollut hieman vilkkaampaa kuin kesäkuussa (9%)** tarkasteltaessa edellistä vuotta. Kesämatkailun lisäksi myös muut lomaajat kuten talvi- ja pääsiäislomat muodostavat kasvua maksullisen majoituksen kysynnässä. Ilmaismajoituksen (esim. yöpyminen sukulaisten tai tuttavien luona) osalta kuukausivaihtelut ovat pienemmät kuin edellä mainituissa matkatyypeissä.

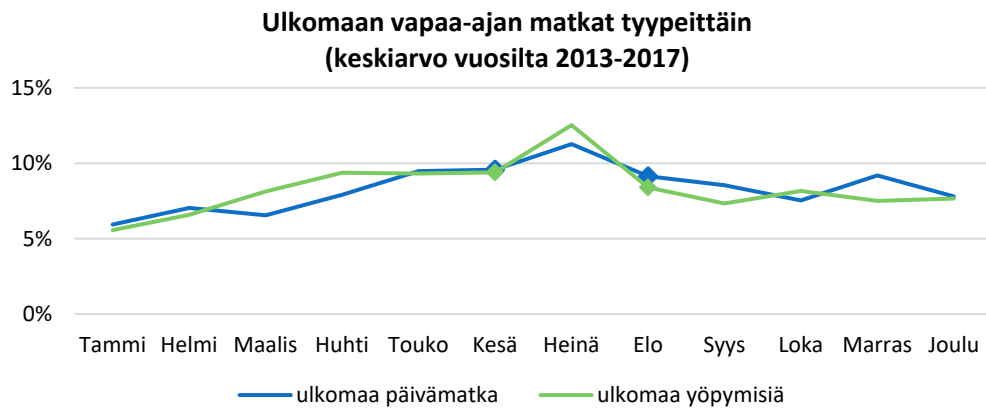

Kuva 9. Kotimaan vapaa-ajan matkat tyypeittäin (keskiarvo vuosilta 2013-2017) (Tilastokeskus 2018a).

Yöpymisen sisältäneiden ulkomaanmatkojen osalta 13 % tehtiin heinäkuussa, 9 % kesäkuussa ja 8 % elokuussa tarkasteltaessa vuotta edellisvuotta (Kuva 10). **Kesä- ja elokuussa tehtiin tilastojen mukaan lähes yhtä monta yöpymisen sisältänyttä ulkomaan matkaa.** Hieman yllättäen kevät ja alkukesä ovat suomalaisten ulkomaan yöpymisen sisältävien matkojen osalta melko tasaista aikaa; huhti–touko–kesäkuun aikana matkoja tehtiin 9%/kk vuoden matkoista.

Ulkomaan matkailun osalta vaihtelu päivämatkojen määrän ja matkatyyppien osalta on kuukausitasolla hieman kotimaanmatkailussa ilmennyt vaihtelua suurempaa. **Kysynnän suurimpana huippuna näkyy selkeästi suomalaisten yleisin lomakuukausi heinäkuu niin päivämatkojen kuin yöpymisen sisältävien ulkomaanmatkojen osalta.**

Ulkomaan päivämatkoista keskimäärin 11 % tehtiin heinäkuussa, 10 % kesäkuussa ja 9 % elokuussa; erot kesäkuukausien välillä jäivät hyvin pieniksi. Hieman yllättäen toukokuussa ja kesäkuussa on tehty melko saman verran päivämatkoja, samoin elo- ja syyskuussa. Muina kysynnän huippuina näkyvät marraskuu sekä helmi-maaliskuun hiihtolomien aika.

Kuva 10. Ulkomaan vapaa-ajan matkat tyypeittäin (keskiarvo vuosilta 2013-2017) (Tilastokeskus 2018a).

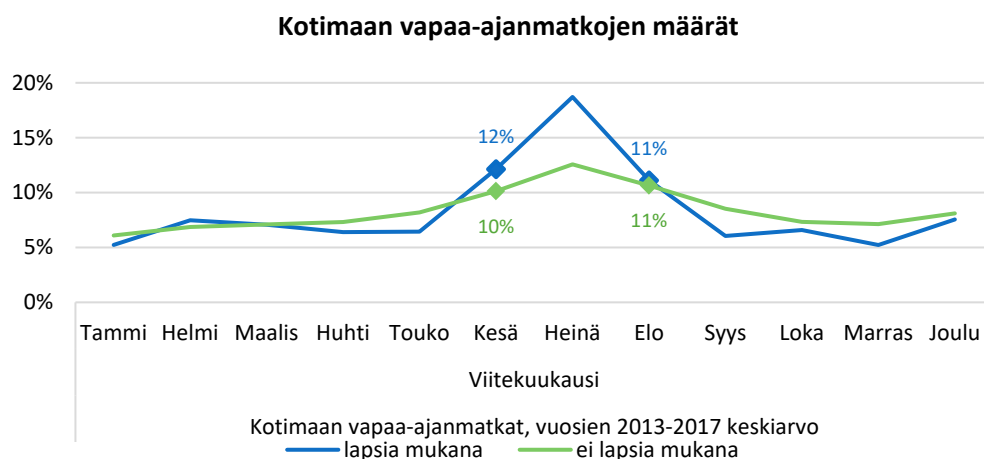
2.1.2 Matkustaminen lasten kanssa

Suomessa oli vuonna 2016 n. **570 000 perhettä, joista noin puolessa oli kouluikäisiä lapsia (lapset 7-18 v.)** ja noin puolet perheitä, joissa lapset olivat alle 7-vuotiaita (Tilastokeskus 2016a). Tilastokeskuksen mukaan peruskouluissa oli 556 700 oppilasta vuonna 2017 (Tilastokeskus 2017b). Seuraavassa tarkastellaan Suomalaisten matkailu -tutkimuksen pohjalta tuotettuja tilastoja **lapsiperheiden matkailun näkökulmasta**. Tarkastelussa keskitytään yöpymisen sisältäneiden matkojen analysointiin ja lapsiperheiden matkustamiseen kokonaisuutena ilman erottelua perheisiin kouluikäisten tai alle kouluikäisten lasten perusteella.

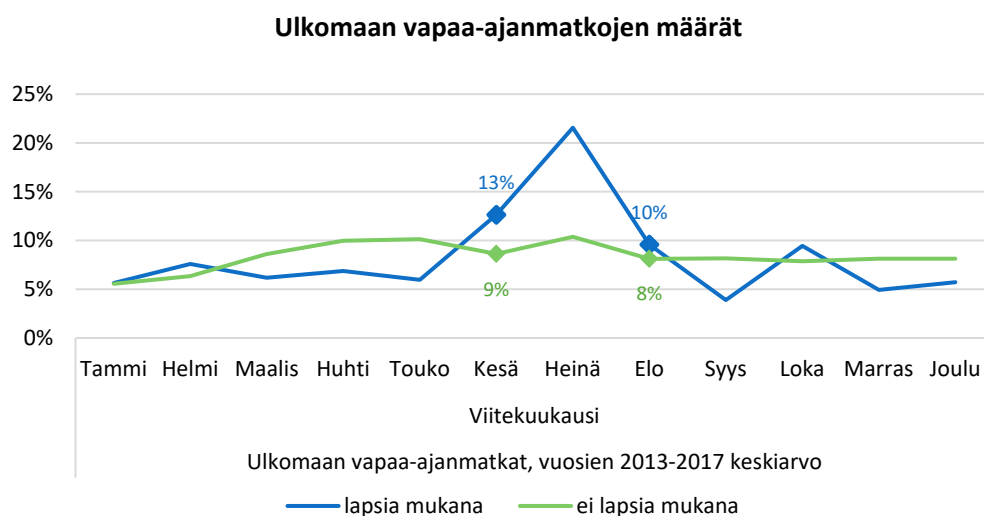
Kun kaikkia suomalaisten matkoja tarkasteltaessa kesä- ja elokuun osuus oli viimeisen viiden vuoden aikana 11 % kotimaan matkojen osalta, ei ero ole suuri tarkasteltaessa vain matkoja, joissa on ollut lapsia mukana (kesäkuu 12 %, elokuu 11 %) (Kuva 11).

Ulkomaan matkojen osalta kesäkuun osuus jää 9 %:iin, mutta niiden matkojen osuus, joissa on ollut mukana lapsia, osuus on sen sijaan hieman korkeampi (13 %) (Kuva 12). Elokuun osalta osuudet ovat samat (10 %) sekä kaikkien suomalaisten matkojen osalta että vain matkojen, joissa on ollut mukana lapsia. Aineiston perusteella vaikuttaisi siltä, että **lapsiperheet matkustavat kesäkuussa hieman enemmän ulkomaille verrattuna muuhun väestöön.**

Ulkomaan matkojen osalta kuukausikohtaiset erot jäävät hyvin pieniksi, kun tarkastellaan vain matkoja, joissa ei ole ollut lapsia lainkaan mukana. **Näiden muiden matkailijaryhmien osalta vaikuttaa siis siltä, että lomakuukaudella ei ole niinkään vaikutusta matkapäätökseen.**

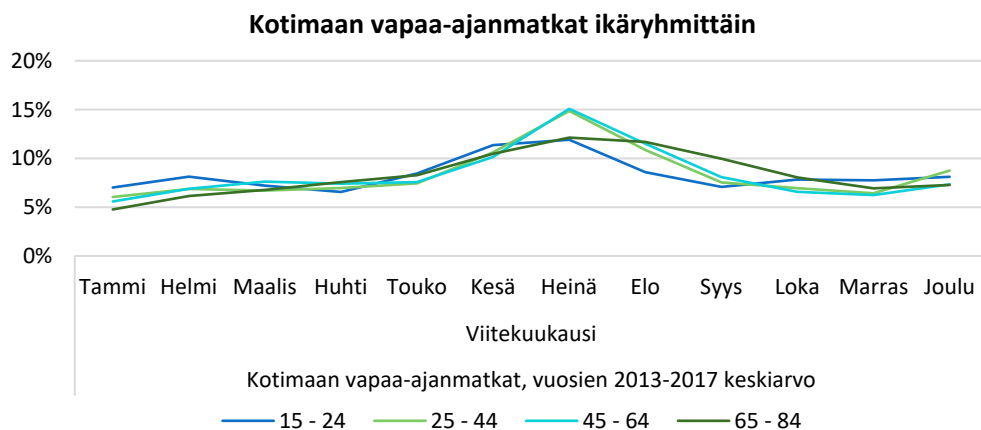
Kuva 11. Kotimaan vapaa-ajanmatkojen määrät (lapsia mukana / ei mukana) (Tilastokeskus 2018a).

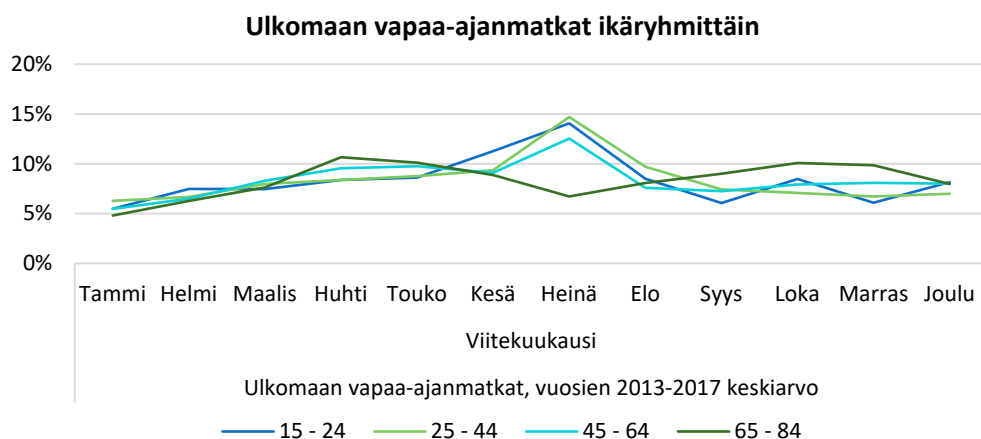
Kuva 12. Ulkomaan vapaa-ajanmatkojen määrät (lapsia mukana / ei mukana) Tilastokeskus 2018a).

Kotimaan vapaa-ajanmatkoista kesäkuussa tehtiin 10–11 % vuoden matkoista kaikkien ikäryhmien osalta, erot matkustusaktiivisuudessa ko. kuukautena eivät näin ollen olleet suuria ikäryhmien välillä (Kuva 13). Heinäkuu oli kaikille ikäryhmille aktiivisin kuukausi (etenkin 25–64-vuotiaille). **Elokuussa, jolloin koulut alkavat, alle 24-vuotiaiden osuus laskee merkittävästi.**

Ulkomaan vapaa-ajanmatkojen osalta heinäkuu on aktiivisin kuukausi kaikille ikäryhmille lukuun ottamatta yli 65-vuotaita (Kuva 14). Touko- ja kesäkuussa 15–44-vuotiaiden matkojen määrä kasvaa eniten.

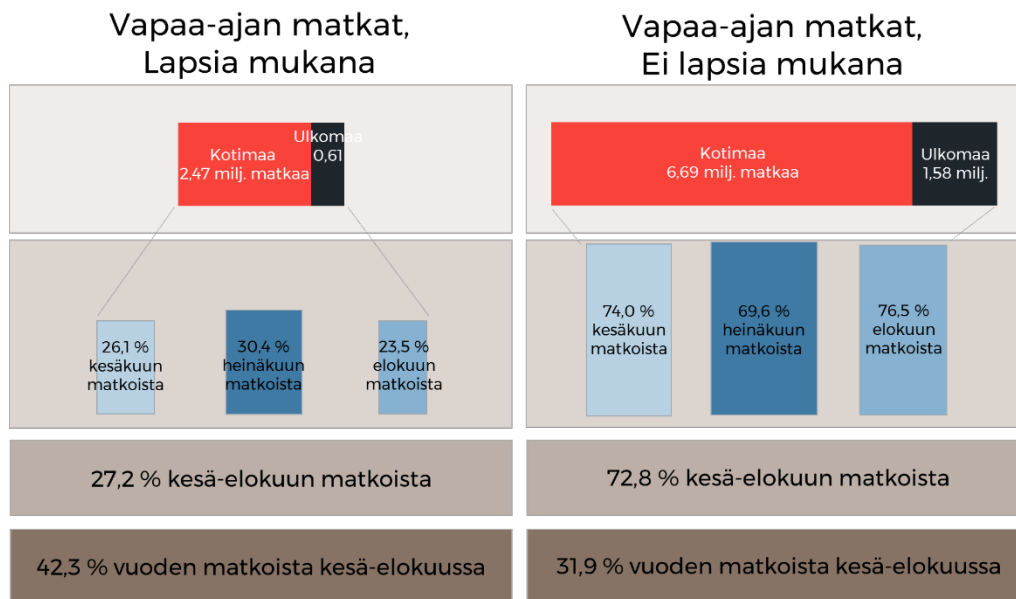
Kuva 13. Kotimaan vapaa-ajanmatkat ikäryhmittäin (Tilastokeskus 2018a).

Kuva 14. Ulkomaan vapaa-ajanmatkat ikäryhmittäin (Tilastokeskus 2018a).

Kesä-elokuun matkat muodostavat 42 % lasten kanssa tehtävistä ja 32 % ilman lapsia tehtävistä suomalaisten vapaa-ajanmatkoista (Kuva 15). **Lasten kanssa tehtävät matkat painottuvat hie-
man ilman lapsia tehtäviä matkoja enemmän kesäkuukausille, muita matkoja tehdään ta-
saisemmin.** Kotimaan matkoista matkat, joilla on lapsia mukana, muodostavat kesä-elokuun suomalaisten kotimaan matkoista keskimäärin reilun neljänneksen. Yhteensä suomalaisten las-
ten kanssa tehtävät kotimaan matkat edustavat kesä-elokuussa noin 2,5 miljoonan matkan ryh-
mää, kun ilman lapsia tehtiin 6,7 miljoonaa matkaa. Suhteet ovat jokseenkin samat läpi vuoden eri kuukausilla. **Lasten kanssa tehtävät vapaa-ajan matkat muodostavat parhaimmillaan rei-
lun neljänneksen kotimaan matkoista kesällä.**

Elokuussa lasten kanssa matkoja tehdään 23 % vähemmän, kesäkuussa 14 % vähemmän kuin heinäkuussa.

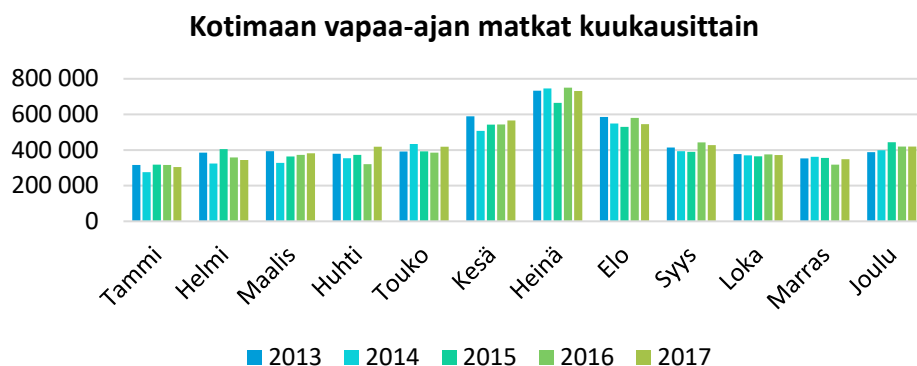

Kuva 15. Suomalaisen vapaa-ajan matkat, vuosien 2013-2017 keskiarvo (Tilastokeskus 2018a).

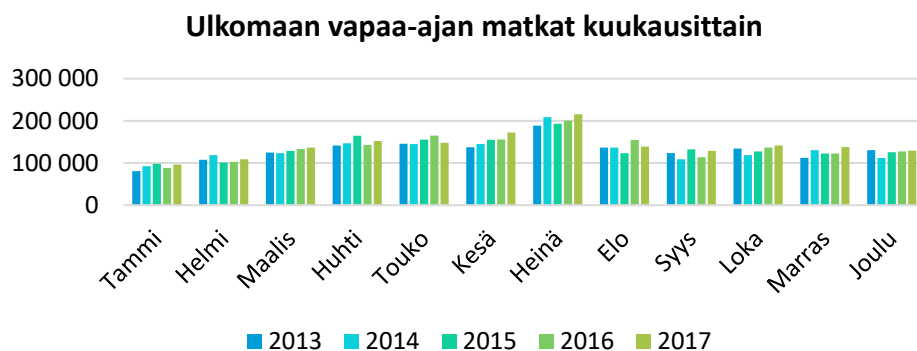
2.1.3 Tarkastelu vuosi- ja kuukausitasolla

Tarkastelu vuositasolla osoittaa, että suomalaisten **kotimaan vapaa-ajan matkojen määrä on pysynyt melko vakiona viimeisen viiden vuoden ajan** (v. 2013-2017); suomalaiset tekivät tarkasteluaikana reilu 5 milj. matkaa vuotta kohden (5,04-5,31 milj. matkaa/vuosi). Jakauma kuukausittain, myös kesäkuukausien osalta, on pysynyt melko samana eikä erityisiä kasvukuukausia ole nostettavissa viisivuotistarkastelulla (Kuva 16).

Suomalaisten ulkomaan matkailun osalta on nähtävissä hienoista kasvua; kokonaismäärä on kasvanut 1,56 miljoonasta 1,71 miljoonaan. Kasvukuukausia ovat mm. kesäkuu, heinäkuu ja marraskuu (Kuva 17). Elokuussa ja syyskuukausina matkustusaktiivisuus ulkomaille ei ole juuri muuttunut viimeisten viiden vuoden aikana. Liitteessä 4 on tarkasteltu tarkemmin matkustamista vuositasolla.

Kuva 16. Kotimaan vapaa-ajanmatkat kuukausittain (Tilastokeskus 2018a).

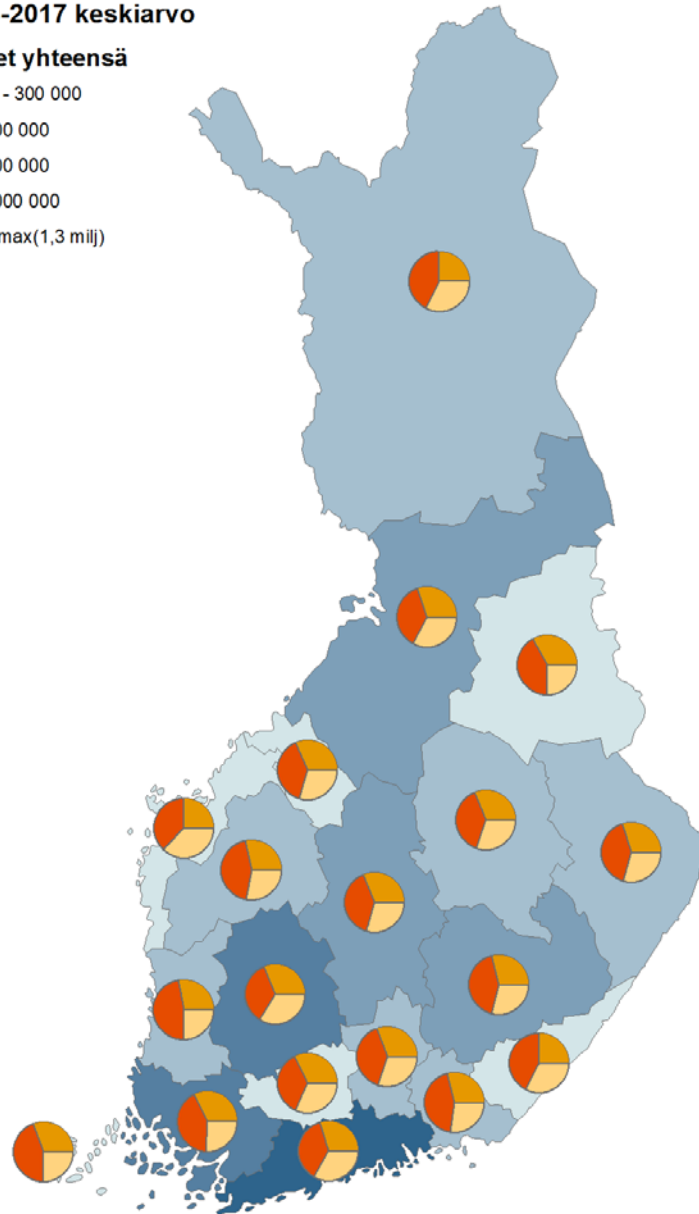
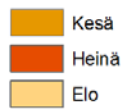
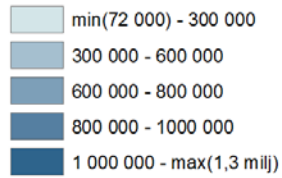
Kuva 17. Ulkomaan vapaa-ajanmatkat kuukausittain (Tilastokeskus 2018a).

2.1.4 Alueelliset erot

Kotimaan vapaa-ajanmatkoista määrällisesti **eniten matkoja kesäkuukausina suuntautuu Uudellemaalle, Pirkanmaalle ja Varsinais-Suomeen** (Kuva 18 ja Taulukko 1). Kesäkuukausien osuus koko vuoden matkoista, eli merkitys sesonkina, on merkittävin Ahvenanmaalla ja Etelä-Savossa. Suurimmat erot maakuntien välillä on kesä- (8–17%) ja heinäkuussa (11–25%), elokuussa erot (9–14%) ovat pienempiä.

**Kotimaan vapaa-ajanmatkojen kohdemaakunta,
vuosien 2013-2017 keskiarvo**

Kesäkuukaudet yhteensä

Kuva 18. Kesäkuukausien kotimaan vapaa-ajanmatkojen määrä eri maakunnissa, ja kunkin kuukauden matkojen suhteellinen osuus kesäkuukausien matkoista, vuosien 2013-2017 keskiarvo. (Tilastokeskus 2018a, Tilastokeskus 2018f).

Taulukko 1. Suomalaisen vapaa-ajanmatkat maakuntaan kesäkuukausina - osuus koko vuoden maakuntaan tehdyistä suomalaisten vapaa-ajan matkoista (%) ja kuukauden painoarvo suhteessa muihin maakuntiin kyseisenä kuukautena, vuosien 2013–2017 keskiarvo (Tilastokeskus 2018a).

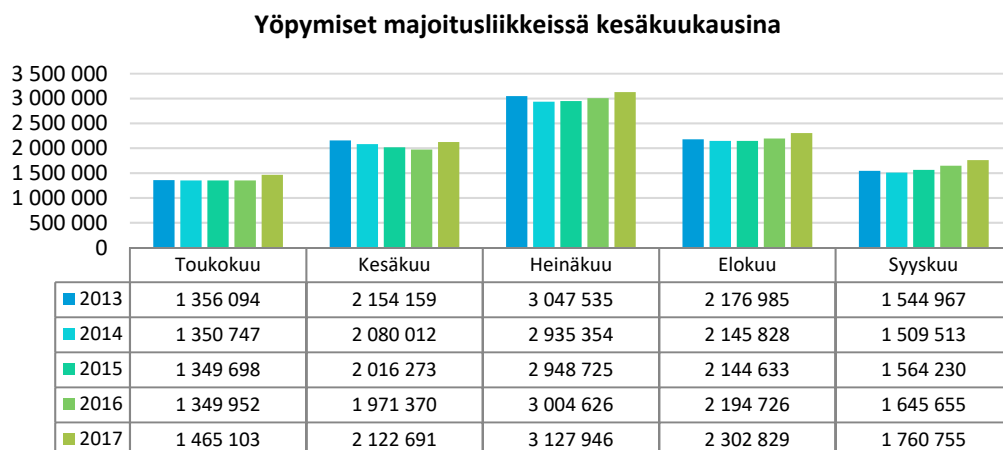
Maakunta	Kesäk. % matkoista	Heinäk. % matkoista	Elok. % matkoista	Kesäkuukausien matkojen osuus koko vuoden matkoista	Kesä-kuukausien matkamäärä	Muiden kuukausien matkamäärä
Ahvenanmaa	17 %	25 %	14 %	57 %	70 000	50 000
Etelä-Karjala	9 %	16 %	12 %	37 %	280 000	470 000
Etelä-Pohjanmaa	11 %	17 %	11 %	39 %	400 000	630 000
Etelä-Savo	14 %	20 %	14 %	48 %	690 000	750 000
Kainuu	11 %	14 %	9 %	34 %	250 000	470 000
Kanta-Häme	12 %	14 %	12 %	38 %	280 000	460 000
Keski-Pohjanmaa	12 %	15 %	11 %	38 %	110 000	180 000
Keski-Suomi	11 %	14 %	10 %	35 %	650 000	1 190 000
Kymenlaakso	12 %	19 %	12 %	43 %	310 000	410 000
Lappi	8 %	12 %	9 %	29 %	540 000	1 300 000
Pirkanmaa	11 %	12 %	12 %	34 %	920 000	1 760 000
Pohjanmaa	10 %	14 %	14 %	38 %	210 000	340 000
Pohjois-Karjala	12 %	16 %	11 %	39 %	360 000	570 000
Pohjois-Pohjanmaa	10 %	12 %	10 %	31 %	710 000	1 540 000
Pohjois-Savo	11 %	13 %	11 %	34 %	560 000	1 070 000
Päijät-Häme	11 %	14 %	11 %	35 %	380 000	700 000
Satakunta	10 %	17 %	9 %	36 %	320 000	560 000
Uusimaa	9 %	11 %	10 %	30 %	1 310 000	2 990 000
Varsinais-Suomi	12 %	16 %	10 %	38 %	820 000	1 320 000

2.2 Kesämatkailu Majoitustilastossa

Tilastokeskuksen (2018b) tuottama Majoitustilasto kuvaa majoitusliikkeissä tapahtuneiden yöpymisten määrää Suomessa kuukausi- ja aluetasolla. Yöpymistilastoja käytetään yhtenä matkailun kehitystä ja vaikuttavuutta kuvaavana lukuna kansainvälisesti. Siten yöpymisten lähempi tarkastelu on paikallaan myös tässä selvityksessä riippumatta siitä, että majoitus on myös yksi matkailun päätoimialaluokista.

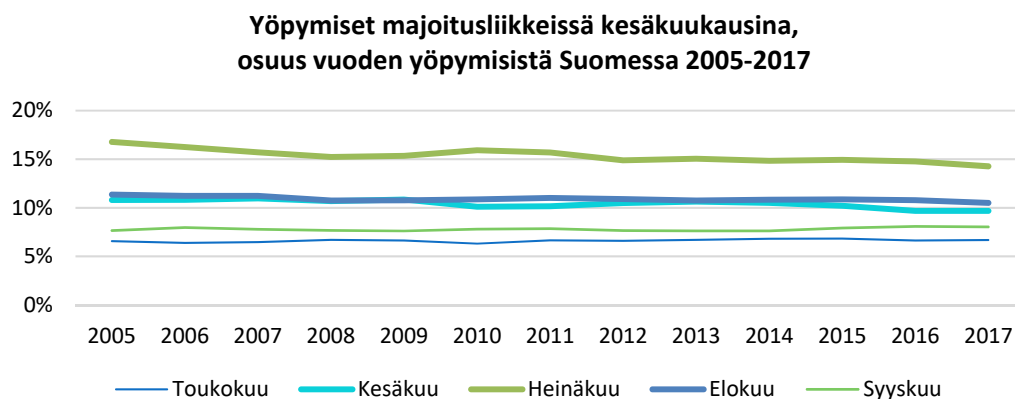
2.2.1 Tarkastelu vuositasolla

Matkustusaktiivisuudessa kesäkuukausina on yöpymistilastojen mukaan ollut hienoista vaihtelua viimeisen viiden vuoden aikana tarkasteltaessa yöpymisten absoluuttisia määriä kuukausitasolla (Kuva 19). Aktiivisin matkustuskuukausi on heinäkuu.

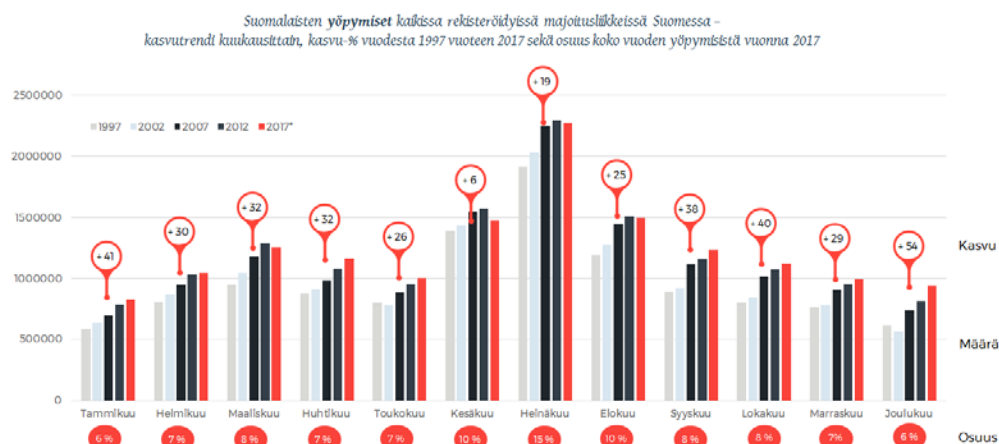
Kuva 19. Yöpymiset majoitusliikkeissä kesäkuukausina vuosina 2013–2017 (Tilastokeskus 2018b).

Kuitenkin tarkasteltaessa yöpymisiä suhteellisesti ja reilun kymmenen vuoden aikajaksolla huomataan heinäkuun yöpymisten majoitusliikkeissä hieman vähentyneen: vuonna 2005 heinäkuun osuus koko vuoden yöpymisistä oli 17 %, kun vastaava luku vuonna 2017 oli 14%. **Elokuu ja kesäkuu ovat yöpymistilastoissa melko tasavahvoja** (10–11% koko vuoden yöpymisistä/kuukausi) eivätkä suhteelliset osuudet koko vuoden yöpymisistä ole juuri muuttuneet viime vuosina (Kuva 20).

Kuva 20. Yöpymiset majoitusliikkeissä kesäkuukausina, osuus vuoden yöpymisistä Suomessa vuosina 2005-2017 (Tilastokeskus 2018b).

Kotimaanmatkailun yöpymisten lukumäärä on kasvanut suhteellisesti eniten joulun ja alkutalven sekä syksyn aikana tarkasteltaessa viimeistä 20 vuotta (Kuva 21 ja liite 4). Heinäkuu on ollut ylivoimaisesti vilkkein matkustuskauti kesä- ja elokuun ohella absoluuttisia määriä vertailtaessa. Suomalaiset matkustavat yhä enemmän kotimaassa kesä- ja heinäkuun ulkopuolella, ja elokuu on kesäkuuta vilkkaampi suomalaisten matkustuskuukausi Suomessa yöpymisten osalta.

Kuva 21. Suomalaisten yöpymiset majoitusliikkeissä Suomessa - kasvutrendit kuukausittain, kasvu-% vuodesta 1997 vuoteen 2017 sekä osuus koko vuoden yöpymisistä vuonna 2017 (Tilastokeskus, 2018b, luvut ovat ennakkotietoja).

2.2.2 Alueelliset erot

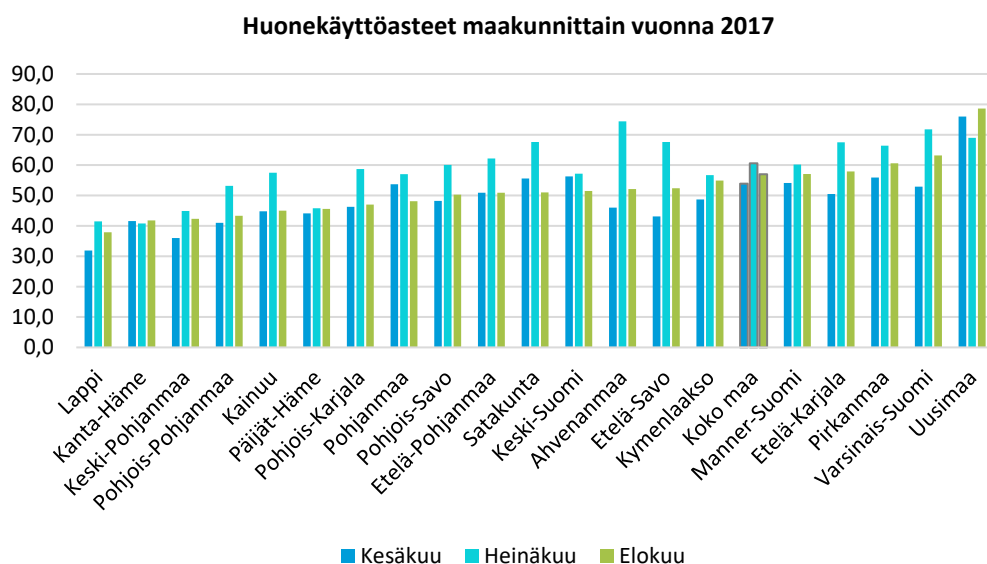
Yöpymisten osalta kesämatkailukuntia ovat etenkin Ahvenanmaa ja Etelä-Savo, jossa yli puolet vuoden 2017 yöpymisistä kirjattiin kesäkuukausina (Taulukko 2). Yli 40 % vuoden yöpymisistä kirjattiin näiden lisäksi Etelä-Pohjanmaalla, Satakunnassa, Keski-Pohjanmaalla, Kymenlaaksoissa, Pohjois-Karjalassa ja Varsinais-Suomessa. Heinäkuu on kaikissa maakunnissa aktiivisin kesämatkailun kuukausi. Kesäkuussa yövyttiin elokuuta enemmän Etelä-Pohjanmaalla, Keski-Suomessa, Pohjanmaalla, Satakunnassa. Elokuu oli suosituimpi kuukausi Ahvenanmaalla, Etelä-Karjalassa, Etelä-Savossa, Kymenlaaksossa, Lapissa, Pirkanmaalla, Pohjois-Karjalassa, Uudellamaalla ja Varsinais-Suomessa. **Elokuu oli yöpymistilastojen mukaan suurimmassa osassa maakuntia aktiivisempi kesämatkailun kuukausi kuin kesäkuu.**

Taulukko 2. Yöpymiset majoitusliikkeissä vuonna 2017, vertailu maakuntien välillä kesäkuukausina (Tilastokeskus 2018b).

	Kesäk % osuus kaikista yöp.	Heinäk. % kai- kista yöp.	Elokuun % kaikista yöp.	Kesän osuus kai- kista yöp.	Yöpymiset kesäkuu- kausina
Ahvenanmaa	15 %	31 %	18 %	64 %	260370
Etelä-Karjala	10 %	16 %	12 %	38 %	260630
Etelä-Pohjanmaa	14 %	22 %	12 %	49 %	324832
Etelä-Savo	12 %	24 %	16 %	52 %	360819
Kainuu	9 %	12 %	9 %	30 %	273513
Kanta-Häme	10 %	13 %	10 %	33 %	124528
Keski-Pohjanmaa	11 %	20 %	11 %	43 %	64105
Keski-Suomi	13 %	14 %	9 %	37 %	383690
Kymenlaakso	11 %	17 %	13 %	42 %	125407
Lappi	5 %	9 %	7 %	21 %	601764
Pirkanmaa	10 %	15 %	11 %	36 %	558771
Pohjanmaa	11 %	17 %	10 %	38 %	147859
Pohjois-Karjala	11 %	18 %	12 %	42 %	189467
Pohjois-Pohjanmaa	9 %	15 %	9 %	33 %	595679
Pohjois-Savo	10 %	15 %	10 %	35 %	297316
Päijät-Häme	11 %	13 %	11 %	34 %	194706
Satakunta	12 %	22 %	11 %	45 %	187238
Uusimaa	10 %	11 %	11 %	32 %	2069967
Varsinais-Suomi	10 %	19 %	12 %	42 %	532805

2.2.3 Majoituskapasiteetin käyttöaste

Majoituskapasiteetin käyttöasteen tarkastelulla voidaan selvittää majoitustilastojen paikkansa-pitävyys yöpymistilastojen kuvaavuudesta. Majoituskapasiteetin käyttöasteen tarkastelu osoittaa kesäkuun osalta 54 %, heinäkuun osalta 61 % ja elokuun osalta 57 % huonekäyttöastetta, kun tarkastellaan koko maata. **Korkeimmat käyttöasteet elokuun osalta ovat eteläisessä ja län-tisessä Suomessa** (Uusimaa, Varsinais-Suomi ja Pirkanmaa) ja matalimmat Lapissa, Kanta-Hämeessä, Keski-Pohjanmaalla ja Pohjois-Pohjanmaalla (Kuva 22). Kesäkuu on huonekäyttö-asteen osalta korkein Uudellamaalla, Keski-Suomessa, Pirkanmaalla sekä Satakunnassa ja ma-talin puolestaan elokuun tavoin Lapissa sekä Keski-Pohjanmaalla ja Pohjois-Pohjanmaalla.

Kuva 22. Huonekäyttöasteen maakunnittain vuonna 2017, perustuu ennakkotietoon (Tilastokeskus 2018c).

2.3 Matkailutilinpidon tietoja

Matkailutoimialojen yrityksiä ja matkailukulutusta tarkastellaan seuraavassa Tilastokeskuksen tuottamien tutkimusten avulla: Alueellinen matkailutilinpito 2013–2014 (Tilastokeskus 2017) ja Matkailutilinpito 2015–2016 (Tilastokeskus 2018e).

2.3.1 Matkailutoimialojen yritykset

Matkailutoimialat -luokituksen mukaisen jaottelun mukaan toimipaikkojen lukumäärän osalta suurin toimiala vuonna 2016 oli **ravitsemis- ja palvelut** (n. 12 000 toimipaikkaa) (Taulukko 3). Henkilöliikenteen toimipaikkojen määrä on reilu 9000, kuten myös muiden matkailupalvelujen. Toimipaikkojen lukumäärän osalta pienin matkailutoimiala on majoituspalvelut. Alueellisesti tarkasteltuna suurin osa matkailutoimialojen toimipakoista sijaitsee Uudellamaalla (yli 10 000 toimipaikkaa).

Taulukko 3. Matkailutoimialojen toimipaikat maakunnittain vuonna 2016 (Tilastokeskus 2016c).

TOIMIALA	Majoitus	Ravitsemis- toiminta	Henkilö-lii- kenne	Muut matkailupal- velut (toimialalu- kat 8, 9 ja 10)	Yht
01 Uusimaa	244	4 203	2 718	3 411	10 576
02 Varsinais-Suomi	116	1 095	768	696	2 675
04 Satakunta	51	447	394	375	1 267
05 Kanta-Häme	39	373	237	223	872
06 Pirkanmaa	82	1 167	762	712	2 723
07 Päijät-Häme	38	440	296	275	1 049
08 Kymenlaakso	42	366	278	258	944
09 Etelä-Karjala	48	295	218	195	756
10 Etelä-Savo	61	336	323	301	1 021
11 Pohjois-Savo	60	450	446	427	1 383
12 Pohjois-Karjala	64	254	300	281	899
13 Keski-Suomi	62	519	463	431	1 475
14 Etelä-Pohjanmaa	40	318	299	285	942
15 Pohjanmaa	41	348	215	190	794
16 Keski-Pohjanmaa	14	118	97	91	320
17 Pohjois-Pohjanmaa	99	693	627	590	2 009
18 Kainuu	46	122	189	178	535
19 Lappi	205	416	473	433	1 527
21 Ahvenanmaa	52	96	80	65	293
ZZ Tuntematon		2	3	3	8
yht	1 404	12 058	9 186	9 420	32 068

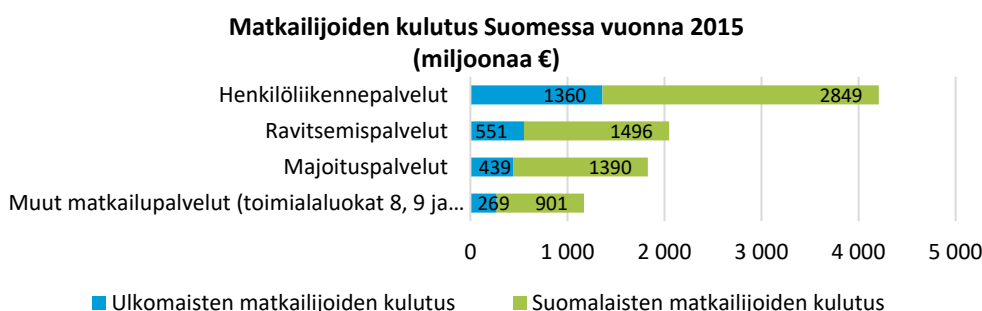
2.3.2 Matkailijoiden kysyntä

Suomen matkailun kokonaiskysyntä oli vuonna 2015 arviolta 13,8 miljardia euroa (Taulukko 4). Matkailukysynnän kolme osatekijää ovat ulkomainen matkailukysyntä (26%), suomalaisten vapaa-ajan matkailukysyntä (57%) sekä suomalaisten muu matkailukysyntä (17%), joka sisältää työmatkakorvaukset ja omien mökkien laskennallisen käytön. (Tilastokeskus ja Visit Finland 2018b).

Taulukko 4. Matkailutilinpidon avainluvut (Visit Finland 2018).

Tunnusluku	2007*	2011	2012	2013	2014	2015	2016**
MATKAILUN KOKONAISKYSYNTÄ, milj EUR	10 958	13 740	14 457	14 436	14 165	13 754	13 789
Ulkomainen matkailukysyntä, milj EUR	3 126	4 013	4 396	4 374	4 035	3 588	3 599
Kotimainen matkailukysyntä, milj EUR	7 832	9 727	10 061	10 062	10 130	10 166	10 190
Kotimainen vapaa-ajan matkailukysyntä, milj EUR	5 500	6 992	7 432	7 608	7 691	7 842	7 939
Kotimainen muu matkailukysyntä, milj EUR	2 332	2 735	2 629	2 454	2 439	2 324	2 251
Ulkomaisen matkailukysynnän osuus matkailun kokonaiskysynnästä	29 %	29 %	30 %	30 %	28 %	26 %	26 %
Kotimaisen vapaa-ajan matkailukysynnän osuus matkailun kokonaiskysynnästä	50 %	51 %	51 %	53 %	54 %	57 %	58 %
Kotimaisen muun matkailukysynnän (korvaut työmatkat, omat mökit) osuus matkailun kokonaiskysynnästä	21 %	20 %	18 %	17 %	17 %	17 %	16 %
MATKAILUARVONLISÄYKSEN OSUUS PERUSHINTAISESTA BKT:STA (sis työnantajien kulut)	2,30 %	2,56 %	2,53 %	2,48 %	2,46 %	2,48 %	2,48 %
Matkailuarvonlisäyksen osuus perushintaisesta BKT:stä (ilman työnantajien kuluja)	1,80 %	1,99 %	1,98 %	2,02 %	2,01 %	2,02 %	2,03 %
Matkailukysynnän arvonlisä, milj EUR (sis työnantajien kulut)	3 649	4 171	4 365	4 334	4 361	4 477	4 596
Matkailukysynnän arvonlisä, milj EUR (ilman työnantajien kuluja)	2 896	3 237	3 551	3 530	3 562	3 656	3 762
BKT:n arvonlisäys (brutto perushintaan ((ei sis. tuoteveroja ja tuotetukipalkkioita)), milj EUR	156 912	162 665	172 417	175 002	176 987	180 818	185 649
MATKAILUTOIMIALOJEN TYÖLLISYYS, henkilöitä	130 500	130 400	136 500	137 800	137 000	137 400	137 800
Matkailutoimialojen tehdyt työtunnit, miljoonaa tuntia	229	225	235	234	234	234	236
Matkailun aikaansaama laskennallinen työllisyys matkailutoimialoilla, työllisten määrä	64 000	60 500	62 000	62 200	59 900	62 700	62 600
Matkailun aikaansaama laskennallinen työllisyys matkailutoimialoilla, tehdyt työtunnit, miljoonaa tuntia	114	105	108	107	103	106	108
Matkailutoimialojen työvoiman osuus kaikista työllisistä	5,21 %	5,18 %	5,38 %	5,47 %	5,46 %	5,49 %	5,49 %

Matkailijoiden kuluttamiseen perustuvien tietojen mukaan eniten matkailijat kuluttavat henkilöliikennepalveluihin; **henkilöliikennepalveluilla oli vuonna 2015 4,2 miljardin matkailukysyntä** (Kuva 23 ja Taulukko 5). Ravitsemispalveluihin kulutettiin 2,0 miljardia euroa, majoituspalveluihin 1,8 miljardia euroa ja muihin matkailupalveluihin 1,2 miljardia euroa. Noin 13,5 miljardin matkailukysynnästä matkailun tyypillisten tuotteiden osuus on noin 9,2 miljardia ja loput 4,3 miljardia kohdistuu muihin tuotteisiin, erityisesti ostoksiin ja polttoaineisiin. Suomalaisten matkailijoiden kulutus muodostaa suurimman osan kulutuksesta.

Kuva 23. 'Matkailijoiden kulutus matkailulle tyypilliseen tuotteisiin' Suomessa vuonna 2015 (miljoonaa €) (Tilastokeskus 2018e).

Taulukko 5. Matkailijoiden kulutus Suomessa (Tilastokeskus 2018e)

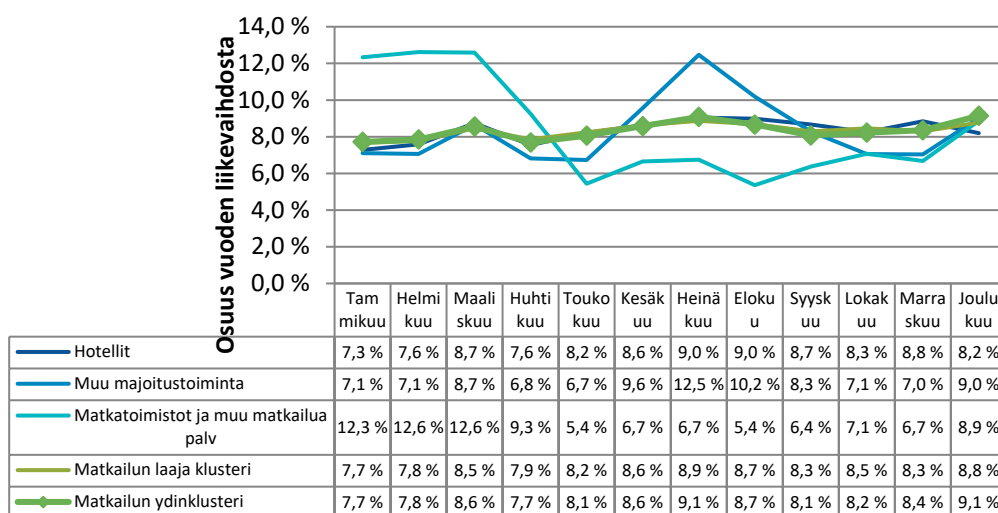
	Ulkomaisten matkailijoiden menot	Suomalaisten matkailijoiden menot	Matkailijoiden menot Suomessa	Työajan korvatut matkakulut ja omien mökkien käyttö	Matkailu-kulutus Suomessa yhteensä
KULUTUS YHTEENSÄ	3588	7842	11430	2324	13754
KULUTUSTUOTTEET	3523	7637	11160	2324	13484
MATKAILULLE TYYPILLISET TUOTTEET	2611	4602	7213	2005	9218
MAJOITUSPALVELUT	439	637	1076	753	1830
Hotelli- ja muut majoituspalvelut	425	484	909	398	1307
Vapaa-ajanasunto-palvelut omaan käyttöön	14	153	167	355	522
RAVITSEMISPALVELUT	551	1496	2047	0	2047
HENKILÖLIIKENNEPALVELUT	1360	1727	3088	1122	4210
Rautateiden kaukoliikennepalvelut	23	162	185	101	286
Maantieliikennepalvelut	157	552	709	217	926
Vesiliikennepalvelut	..	304	..	3	..
Ilmaliikennepalvelut	..	618	..	794	..
Henkilöliikennevälineiden vuokrauspalvelut	18	68	86	2	88
MUUT MATKAILUPALVELUT	269	766	1035	135	1170
Matkatoimisto-, matkanjärjestäjä- ja matkaopaspalvelut	0	347	347	135	482
Kulttuuripalvelut	101	198	299	0	299
Urheilu- ja virkistyspalvelut	168	221	389	0	389

2.3.3 Arvio liikevaihdon jakautumisesta kesäkuukausille

Matkailukysynnän jakautumisesta kuukausitasolla ei ole tilastoja. Tilastokeskus on arvioinut matkailutoimialojen yritysten liikevaihdon jakautumista kuukausitasolla, joka antaa suuntaa myös arvioon matkailukysynnän jakautumisesta kesäkuukausille. Lisäksi Tilastokeskus on arvioinut Matkailutilinpidossa matkailun osuutta matkailutoimialojen osalta. Arvion mukaan matkailun osuus matkailutoimialojen liikevaihdosta on 51 prosenttia (Tilastokeskus 2018e).

Kaikkia matkailun toimialoja tarkasteltaessa kokonaisuutena suurinta liikevaihto on kesäkuukausina sekä joulun aikana (Kuva 24). Tarkasteltaessa tarkemmin toimialoittain liikevaihdon jakautumista eri kuukausille huomataan suurempaa vaihtelua kuukausittain. Suurinta vaihtelun arvioidaan olevan luokassa matkatoimistot ja muut matkailupalvelut. Muun majoitustoiminnan osalta kesäkuukausilla on suurin merkitys liikevaihdon muodostumisessa. Kesäkuukausien osalta toimialojen liikevaihto on suurinta heinäkuussa. Liikevaihdossa ei ole merkittäviä eroja kesä- ja elokuun välillä, lukuun ottamatta toimialojen luokkaa matkatoimistot ja muu matkailua palveleva toimiala. Ravitsemispalveluiden ja henkilöliikennepalveluiden liikevaihdon jakautumisesta kuukausitasolla ei ollut saatavilla tarkasteluun tietoja.

Liikevaihdon jakautuminen kuukausittain 2010-luvulla

Kuva 24. Liikevaihdon jakautuminen kuukausittain 2010-luvulla matkailutoimialojen yrityksille (Tilastokeskus 2018d).

Matkailun osuus liikevaihdosta vaihtelee (Taulukko 6). Esimerkiksi ravitsemispalvelujen tuotoksesta matkailuosuuden arvioidaan olevan 21 prosenttia.

Taulukko 6. Matkailun osuus % matkailutoimialojen liikevaihdosta (Tilastokeskus 2018e).

Toimiala	%
1b. Hotelli- ja muut majoituspalvelut, matkailun osuus, %	79
2b. Vapaa-ajan asuntojen omistus ja vuokraus, matkailun osuus, %	100
3b. Ravitsemistoiminta, matkailun osuus, %	21
4b. Rautateiden henkilöliikenne, matkailun osuus, %	72
5b. Linja-autojen henkilöliikenne ja taksiliikenne, matkailun osuus, %	40
6b. Vesiliikenteen henkilökuljetus, matkailun osuus, %	98
7b. Lentoliikenteen henkilökuljetus, matkailun osuus, %	100
8b. Matkustajaliikennettä palveleva toiminta, matkailun osuus, %	..
9b. Kulkuneuvojen vuokraus; muu vuokraus, matkailun osuus, %	19
10b. Matkatoimisto- ja matkanjärjestäjäpalvelut, matkailun osuus, %	100
11b. Kulttuuripalvelut, matkailun osuus, %	30
12b. Urheilu- ja virkistyspalvelut, matkailun osuus, %	22
13b. Matkailutoimialat yhteensä, matkailun osuus, %	51
14b. Muut toimialat, matkailun osuus %	0

2.4 Kesälomakuukausien sää Suomessa

Suomen kesäkuukausien sään vaikutusta matkailuun tarkasteltiin Ilmatieteen laitoksen helmikuussa 2018 julkaiseman Ilmastokatsauksen perusteella. Katsauksessa lomasäätä on tarkasteltu sen perusteella, kuinka korkea päivälämpötila on, kuinka paljon sataa ja kuinka paljon on aurinkoisia päiviä (Kuva 25).

Ilmastokatsauksen mukaan koulujen kesäloman siirto kahta viikkoa myöhemmäksi tarkoittaisi viimeisen 30 vuoden tilastojen perusteella sitä, että **Suomen maapinta-ala huomioiden kesälomien siirrolla ei olisi vaikutusta loma-ajan päivälämpötiloihin. Väestön maantieteellisellä jakaumalla painotettuna noin kahdella kolmesta (69 %) suomalaisesta olisi kuitenkin päivisin noin puoli astetta lämpimämpää** ja yli 20 asteen päivälämpötiloja olisi puoli päivää enemmän kuin nykyajankohtana. **Sateen todennäköisyys kuitenkin kasvaisi** siten, että 92 % koululaisista sadepäiviä olisi loman aikana yksi enemmän, ja sadetta tulisi 7 mm enemmän. **Auringonpaistetta saataisiin keskimäärin 3 tuntia vähemmän** vuorokaudessa. Laskelmissa on oletettu, että ihmiset viettävät lomaansa samalla alueella kuin missä asuvat. (Ilmatieteen laitos 2018).

Kuva 25. Sääolosuhteet koulujen uudella kesälomakaudella (Ilmatieteen laitos 2018).

Kun arvioidaan sään vaikutusta kotimaanmatkailuun, voidaan pohtia, onko kotipaikan säällä vaikutusta matkalle lähtemiseen. Sateisen tai kylmän sään voidaan arvioida vaikuttavan matkailupalveluiden käyttöön ainakin kahdella eri tavalla: joko lähdetään kauemmas hakemaan parempaa säätä tai hyödynnetään oman lähiympäristön sisäaktiviteetteja, kuten kylpyläpalveluja.

Sääolosuhteiden ja kotimaisten yöpymisten vertailu puolestaan on haastavaa, koska majoitustilastot ovat saatavissa vain kuukausitasolla, eikä niitä näin ollen voida verrata päivä- tai viikko-kohtaisiin sää tietoihin. Ei myöskään tiedetä, mille alueelle ihmiset lähtevät lomalle kotipaikkansa huonon sään vuoksi, tai onko säällä ylipäättään vaikutusta tähän. On myös mahdollista, että sään vaikutus näkyy matkailutilastoissa viiveellä, koska välttämättä heti ensimmäiset sateiset tai kylmät päivät eivät saa ihmisiä muuttamaan lomasuunnitelmiaan.

Ilmastomuutoksen vaikutuksia sääolosuhteisiin ei ole voitu huomioida tässä tarkastelussa.

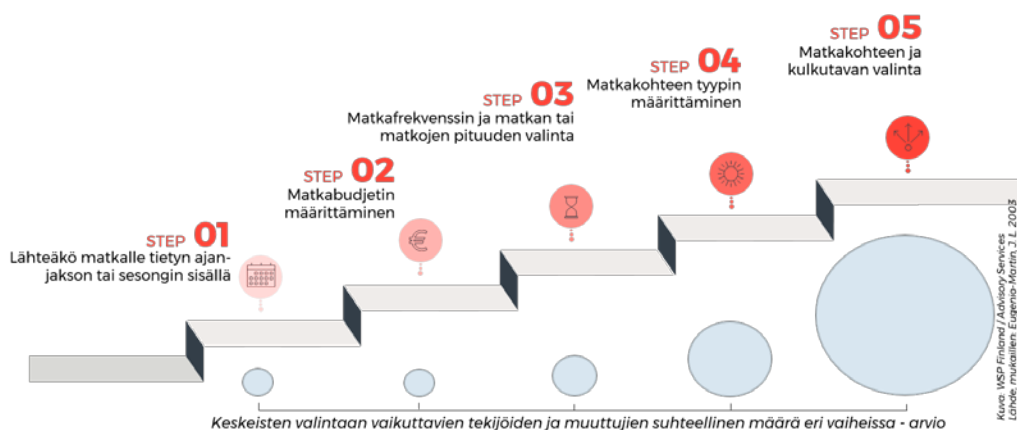
3 Trendien vaikutus matkustamiseen

3.1 Matkapäätös ja matkakohteen valinta – monien osien summa

Matkustusmotiveja on tarkasteltu paljon matkailututkimuksessa. Mm. Eugenio-Martinin (2003) mukaan matkakohteen valintaan liittyvää päätöksentekoa voidaan tarkastella viisivaiheisena prosessina (Kuva 26). Mallin yhtenä viestinä on nähdä päätöksenteko niin tietoisena kuin alitajuisen eri vaiheita sisältävän prosessin viimeisenä askeleena, ei yksittäisenä päätöksenä, ottaen huomioon, että eri vaiheet voivat limittyä keskenään. Prosessin myötä samat sosio-ekonomiset ja demografiset piirteet omaavat eri ihmiset tai ryhmät saattavat päätyä samassa aikaikkunassa täysin erilaisiin päätöksiin.

Eugenio-Martinin mallissa ensimmäistä valintaa siitä, lähteäkö ylipäättään matkalle tietyn ajanjakson tai sesongin sisällä, seuraa siten vielä useita vaiheita johdattaen samankin taustan omaavia ihmisiä erilaisiin valintoihin. Viimeiseen valintaan matkakohteesta ja kulkutavasta vaikuttavat lukuisat eri tekijät neljän päätöksentekoportaan lisäksi.

Eugenio-Martinin esittämän mallin perusteella voidaan päätellä, että **on huomattavasti helpompaa arvioida matkustavatko erilaiset kohderyhmät ylipäättään, millaisella budjetilla, kuinka usein ja kuinka kauan, kuin arvioida matkakohteen tyyppiä puhumattakaan tarkemmasta matkakohteesta.**

Kuva 26. Matkakohteen valinnan viisivaiheinen päätöksentekoprosessi.

Vapaa-ajan matkailukysyntään vaikuttavat tekijät voidaan matkailijan näkökulmasta jakaa kolmeen eri kategoriaan: edellytykset matkalle lähtöön, henkilökohtainen motiivi matkalle sekä kohteen vetovoima (Kuva 27). Muita kuin matkailijan näkökulmasta matkailukysyntään vaikuttavia tekijöitä ovat esimerkiksi kohdemarkkinan väestö, sosio-demografia ja yleinen markkinatilanne.

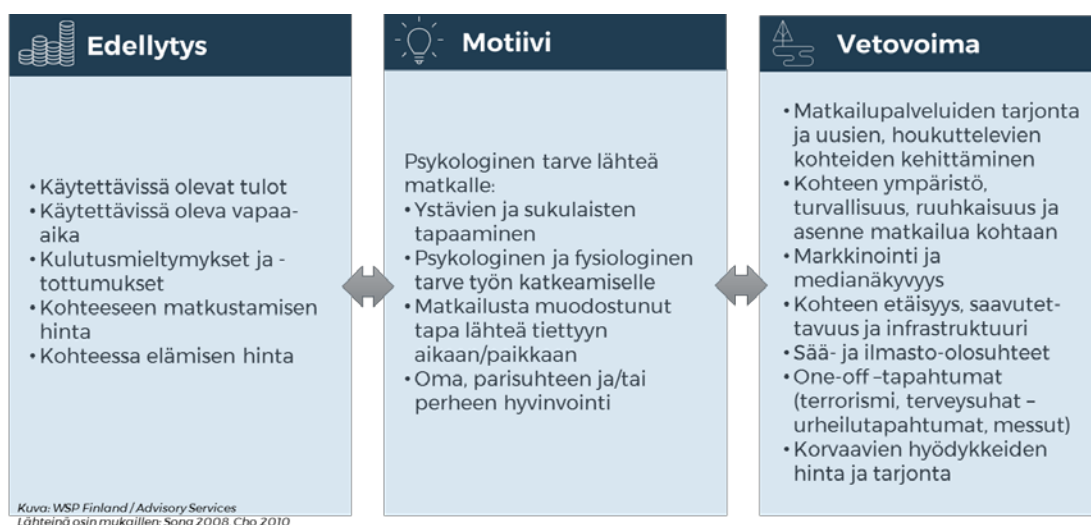
Käytettävissä olevat tulot ja matkan hinta muodostavat keskeisen perusedellytyksen matkustamiselle. Talouden ohella toinen perusedellytys on käytettävissä olevan vapaa-ajan määrä. Vapaa-ajan määrä ja ajankohta määrittelevät keskeisesti eri kohderyhmien matkustuskäyttäytymistä ja sesonkiluonteisuutta.

Kun hinta laskee tai tulotaso nousee, kysyntä nousee. Hinnan laskiessa samalla tulotasolla on paremmin varaa matkaan, ja myös hinta suhteessa korvaaviin hyödykkeisiin (ns. substituutteihin) on houkuttelevampi. Kulutustottumukset puolestaan vaikuttavat siihen, kuinka paljon matkaan ollaan valmiita kuluttamaan ja kuinka kohteen vetovoimatekijöihin vastataan.

Perusedellytysten lisäksi tarvitaan psykologinen tarve eli motiivi lähteä matkalle. Tyypillisimmin tämä liittyy henkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin, ihmissuhteisiin tai muodostuneeseen tapaan. Matkailukysyntään vaikuttaa myös kohteen vetovoima, jota määrittelevät mm. tarjonta, markkinointi, saavutettavuus, sääolosuhteet, tapahtumat sekä korvaavien hyödykkeiden hinta ja tarjonta.

Kotimaan ja ulkomaan vapaa-ajanmatkat voidaan nähdä korvaavina toisilleen, mikäli tarpeet ja motiivit ovat samanlaiset, mm. lentomatkustamisen hinnan vaikuttaessa keskeisesti kustannuksiin. Myös oman paikkakunnan houkutteleva vapaa-ajan tarjonta voi korvata matkan toiselle paikkakunnalle tai ulkomaille – mikäli kotipaikkakunnalla viihdytään, ei välttämättä matkailla yhtä paljoa.

Juuri kotimaanmatkailuun vaikuttavia tekijöitä ei näytä olleen tutkittu Suomessa tai muissa maissa yhtä mittavasti kuin ulkomaille suuntautuvaan matkailuun vaikuttavia tekijöitä. Tekijöistä käytettävissä olevien tulojen, hintojen ja yleisesti ottaen kvantitatiivisten tekijöiden vaikuttavuutta on selvitetty muita enemmän. On myös viitteitä siitä, että tekijät vaikuttavat eri kansallisuuksien ja alueiden ihmisten matkustusinnostukseen ja taipumuksiin eri voimakkuuksilla (ks. esim. Yap & Allen 2010, Massidda & Etza 2012). Esimerkiksi hintatason laskeminen ei siten välttämättä suoraan johda matkustusinnostuksen kasvuun kaikilla alueilla.

Kuva 27. Vapaa-ajan matkailukysyntään vaikuttavia tekijöitä matkailijan näkökulmasta.

3.2 Kotimaanmatkailu kasvaa kansainvälisen matkailun rinnalla

Matkailu on globaalisti yksi nopeimmin kasvavista toimialoista, ja kasvu kohdistuu niin kotimaanmatkailuun kuin kansainväliseen matkustukseen. **Vuonna 2016 Euroopassa kotimaanmatkailun osuus matkailutoimialojen suorasta BKT:sta oli 67,8 % (WTTC 2017a).**

- Kotimaan yöpymiset majoitusliikkeissä ovat kasvaneet EU-28 –maissa 15 % vuodesta 2005 vuoteen 2016, ulkomaisten yöpymisten määrän kasvaessa samassa ajassa 40 % (WTTC 2017a) (ks. liite 6, kuva 1).
- Kotimaan vapaa-ajan ja työmatkustuksen kulutus Euroopassa on kasvanut **viimeisen kuuden vuoden aikana 9,4 % noin 960 miljardiin euroon vuonna 2017, ja ennusteet povaavat 16,9 % kasvua seuraavan 10 vuoden aikana (WTTC2017a) (ks. liite 6 kuva 2).**

Suomessa kotimaanmatkailun osuus matkailutoimialojen suorasta BKT:sta oli 77,1 % vuonna 2016 (WTTC 2017b).

- Kotimaan yöpymiset majoitusliikkeissä ovat kasvaneet Suomessa 14,1 % vuodesta 2005 vuoteen 2016, ulkomaisten yöpymisten määrän kasvaessa samassa ajassa 28,3 % (Kuva 21).
- Kotimaan vapaa-ajan ja työmatkustuksen kulutus Suomessa on kasvanut **viimeisen kuuden vuoden aikana vain 0,9 % noin 11 miljardiin euroon vuonna 2017, ja ennusteet povaavat 15,5 % kasvua seuraavan 10 vuoden aikana (WTTC 2017b) (ks. liite 6 kuva 3).**

- Suomessa kotimaan matkailun rooli on vahvempi kuin Euroopassa yleisesti ja työmatkustus on matkailukulutuksessa keskimäärin suuremmassa asemassa. Suomessa lähes 30 % kulutuksesta aiheutuu työmatkoilta, kun Euroopan tasolla vastaava luku on 23,4 %. (WTTC 2017a, 2017b)

3.3 Matkailukysyntään vaikuttavia tekijöitä ja trendejä

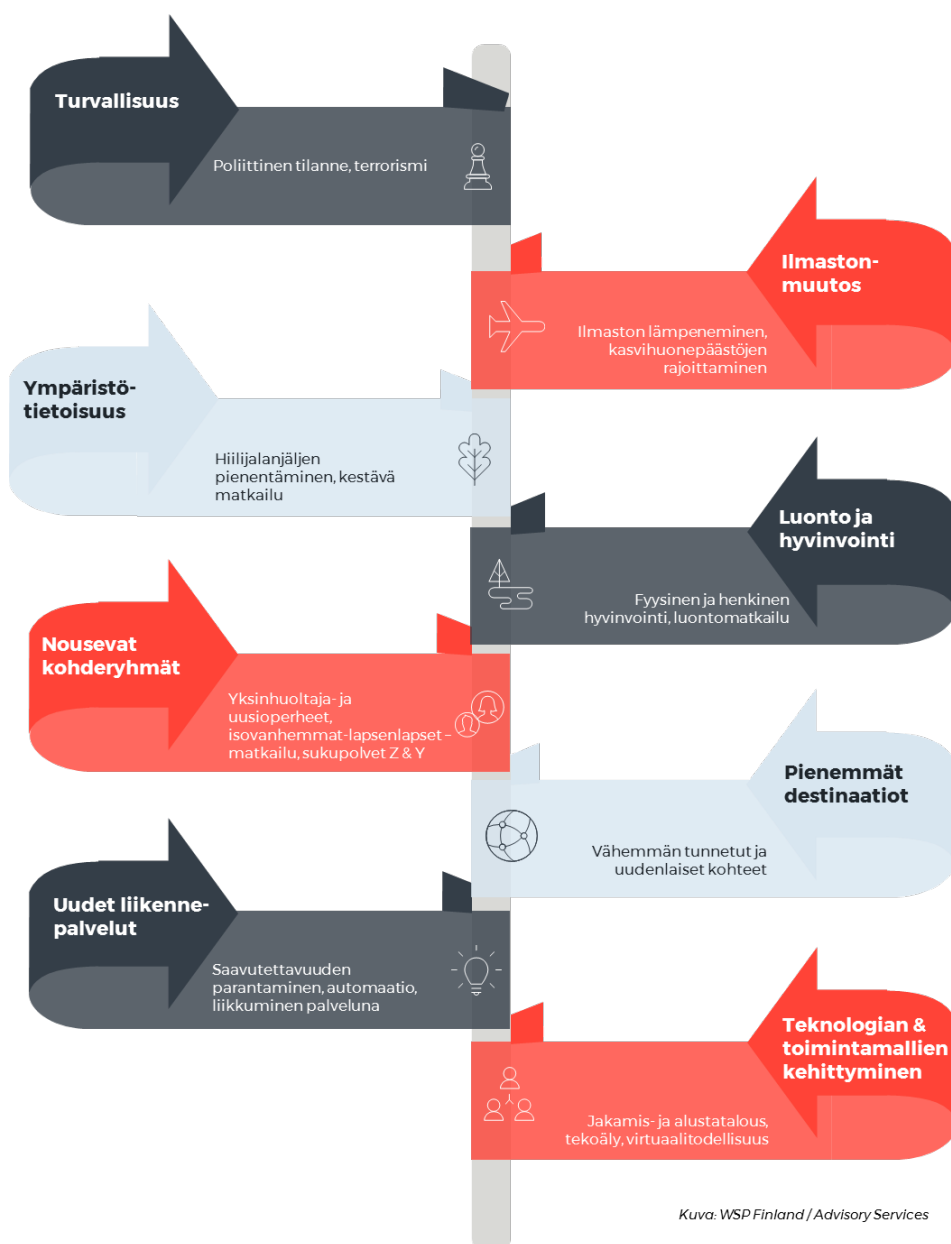
OECD (2018) on määritellyt matkailun neljä megatrendiä vuoteen 2040. **Uudet matkailijaryh-
mät muuttavat erilaisten matkailutuotteiden kysyntää** (Kuva 28). Ikääntyvä väestö on vau-
rasta, ja toisaalta keskiluokasta on tulossa globaalisti suurin yhteiskuntaluokka. Nuoremmat 80-
luvulla ja sen jälkeen syntyneet sukupolvet eroavat matkustuskäyttäytymiseltään ja -tottumuksil-
taan vanhemmista mm. matkan suunnittelun ja sosiaalisen median käytön suhteen. **Paine pääs-
töjen vähentämiselle ja resurssitehokkuus tulevat korostumaan.** Globaalin matkailun kas-
vaessa myös kestävä kasvu sekä resurssien (pohjavesi, lähiruoka, maankäyttö jne.) käyttö ovat
matkailutoimialoja koskettavia tekijöitä.

**Uudet teknologiat tulevat muuttamaan matkailutoimialoja tavoilla, joita voi toistaiseksi
vain arvailla.** Liikkumisessa jakamis- ja alustatalouden tuleminen näkyy jo nyt, robotisaatiosta
on nähty ensimmäiset esimerkit. Tekoäly ja virtuaalitodellisuus luovat paljon uusia mahdollisuu-
ksia niin itse matkailukokemuksen kuin matkailijoiden ymmärtämisen ja analysoimisen suhteen.
Kasvava matkailijamäärä asettaa paineita matkustamisen sujuvoittamiseen mm. tulli-, viisumi- ja
terminaalitoimintojen suhteen. **Liikenneinnovaatioiden odotetaan tuovan ratkaisuja matka-
ketjuihin ja asiakastarpeisiin vastaamiseen.** Lentoliikenteen vapautuminen on ollut yhtenä
globaalin matkailun kasvun ajurina.

Kuva 28. Globaalit matkailun megatrendit (OECD 2018).

Matkailun globaalien megatrendien tarkastelua voidaan täydentää keskittymällä kahdeksaan ilmiöön, jotka vaikuttavat erityisesti Suomessa tapahtuvaan ja Suomeen suuntautuvaan matkailuun (Kuva 28). Ilmiöt on koottu yleisesti tunnettuihin toimialariippumattomiin megatrendeihin ja matkailuun liittyviin trendeihin perustuen.

Kuva: WSP Finland / Advisory Services

Kuva 29. Suomalaisen matkailuun vaikuttavia ilmiöitä ja trendejä.

Turvallisuus. Turvallisuus ja poliittinen tilanne on yksi merkittävä kansainvälisesti vaikuttava tekijä, joka suosii tällä hetkellä Suomeen ja Suomessa matkustamista. **Suomen säilyminen turvallisena matkailumaana ja toisaalta ulkomaalaisen matkakohteen epävakainen poliittinen tilanne tai terrorismi lisäävät kotimaanmatkailun houkuttelevuutta.**

Ilmastonmuutos. Ilmaston lämpeneminen muuttaa maailman ja suomalaista ilmastoa niin kesäkuun talviaikaan. Ilmastopakolaisuus voi koskettaa Suomeakin tulevaisuudessa ja hiljattain mediassa ja keskusteluissa on ollut viitteitä eteläisempien maiden kansalaisten matkailusta Suomeen viileämmän ilmaston vuoksi. Ilmaston lämpeneminen Suomessa voi muuttaa suomalaisten

matkustushalukkuutta ulkomaille tai kotimaahan. Kasvihuonepäästöjen rajoittaminen, päästökauppa ja lentopetrolin sekä muiden polttoaineiden hintojen mahdollinen nousu nostaa matkustamisen hintaa ja siten laskee kysyntää kauempana ja erityisesti lentomatkan päässä oleviin kohteisiin. Matkustaminen edullisimmilla, vaihtoehtoisilla kulkutavoilla saattaa lisääntyä. **Muutuva ilmasto voi houkutella tulevaisuudessa myös suomalaisia jäämään yhä useammin Suomeen lomalle. Tähän kannustaa lisäksi mahdollinen lentohintojen nousu tulevaisuudessa joko polttoaineen hinnannousun tai päästöregulaation myötä. Lentoyhtiöiden toimintamallien muutos voi tasapainottaa tilannetta.**

Ympäristötietoisuus. Ympäristön huomioimisesta on tulossa trendin sijaan perusedellytys matkailutoiminnassa. Niin kansainväliset matkailujärjestöt kuin EU ja OECD ajavat ja edistävät kestävän kehityksen mukaisia periaatteita myös matkailussa. Myös kuluttajat valitsevat mieluummin ympäristöystävällisen majoituskohteen, vaikka viitteitä ei ole vielä siitä, että kuluttajat olisivat valmiita maksamaan tästä enemmän. Vaikka ympäristötietoisuutta edellytetään yhä laajemmin, ekomatkailu voidaan nähdä omana kasvavana alasegmenttinään. Tulevaisuudessa yhä useampi matkailija tekee ostopäätöksensä sillä perusteella, miten kestäväksi palveluntarjoajan tai kohteen mieltää. Matkailutoimijat ja –asiantuntijat ovat panostamassa kestävään ja vastuulliseen matkailun kehittämiseen. Tämä sisältää ympäristönäkökulmien lisäksi laajasti sosiaaliset ja taloudelliset näkökulmat kasvustrategiasta paikallisen osaamisen ja kulttuurin tukemiseen. **Ympäristötietoisuus alati vahvistuvana arvona voi lisätä suomalaisten lähimatkailua tulevaisuudessa. Hyvien ulkomaiden ympäristötietoisten matkakohteiden lisääntyminen ja mahdolliset henkilökohtaiset päästötilit ja päästökauppa vaikuttanevat osin Suomen kysyntään. Tarjonta lisää kysyntää, korkeammat kustannukset puolestaan laskevat.**

Luonto ja hyvinvointi. Terveellinen elämäntapa ja hyvinvointi ovat yksi matkailun vahvoista trendeistä ja syy matkustaa. Hyvinvointilomat ovat muuttamassa muotoaan kylpylöistä ja liikunnasta kohti kokonaisvaltaisempaa myös henkisen hyvinvoinnin huomioivaa tarjontaa. Kokonaisuuteen sisältyvät mm. lähiruoka ja 'ruoka lääkkeenä' -teema, onnellisuusretriitit, mindfulness, holistiset vaihtoehtoiset hoitomuodot, yhteisöllisyys sekä hyvinvointiteknologia. Luontomatkailu on globaalisti kasvava trendi ja Suomen vahvuus erityisesti Aasiasta ja maailman metropoleista tarkasteltuna. Myös Suomen matkailusektori panostaa luontoon ja luonnosta saatavaan hyvinvointiin. Luontomatkailu on Visit Finlandin kohdesegmenttien yksi määrittävä tekijä edistettäessä Suomeen suuntautuvaa matkailua. **Tietoisuus henkisen ja fyysisen hyvinvoinnin merkityksestä, hyvinvointiin panostavien kohteiden lisääntyminen ja luontomatkailun suosio saattavat vaikuttaa matkailukohteen valintaan – maalla tai paikalla ei välttämättä ole niin suurta merkitystä vaan omalle terveydelle ja hyvinvoinnille saadulla hyödyllä ja luonnon läheisyyden kokemuksella.**

Nousevat kohderyhmät. Yksinhuoltajaperheet ovat yksi nouseva kohderyhmä, jolle on räätälöity tuotteita, palveluita ja kokemuksia. Yksinhuoltajaperheiden osuus suomalaisista perheistä on kasvanut 1980-luvun 12,3 %:sta 2014 vuoden 20,9 %:iin Suomessa (Väestöliitto). Iso-Britanniassa on 2 miljoonaa yksinhuoltajaperhettä (United Kingdom Office for National Statistics).

1980-luvulla ja sen jälkeen syntyneet Y- ja Z-sukupolvet muodostavat omanlaisensa segmentin. Heistä 80 % ei ole valmista matkakohdetta mielessään, kun he päättävät lähteä lomalle (Globetrender Magazine 2017). Budjetti on heille tärkeä tekijä, mutta yllättävää kyllä he voivat maksaa muita enemmän lentolipusta. Yli 65-vuotiaat 'silver surfers' ja 'baby boomers' -sukupolvet muodostavat merkittävän ja kasvavan osan maailman väestöstä. Tällä segmentillä on aikaa, rahaa, energiaa ja lapsenlapsia, joiden kanssa matkalle lähdetään. **Matkailukysyntä ja siten tarjonta erilaisille perheyksiköille saattaa lisääntyä, samoin kuin ns. Skip generation -matkat isovanhempien ja lastenlasten kesken. Y- ja Z -sukupolvilla on täysin erilaiset matkustustottumukset kuin vanhemmillaan, ja Suomen suosio riippuu siitä, kuinka hyvin tarpeisiin pystytään vastaamaan.**

Pienemmät destinaatiot. Pienempiä ja vähemmän tunnettuja destinaatioita kohtaan tunnetaan yhä suurempaa kiinnostusta. Matkailijat ja matkanjärjestäjät haluavat löytää uusia 'koskemattomia' kohteita. Myös talven suosio säilyy ja kasvaa entisestään, eikä talviaikaa välttämättä lähdetäkään enää pakoon erilaiseen ilmastoon. **Maailmalla näkyvä trendi voi näkyä Suomen matkailukohteiden suosion kasvuna. Suomesta saattaa tulla kansainvälisille matkailijoille trendikäs ja "eksoottinen" pieni kohde. Kotimaanmatkailijoille Suomen kohteet saattavat muodostua niin ikään trendikohteiksi.**

Uudet liikennepalvelut. Saavutettavuus muodostaa tuotteen ja markkinoinnin kanssa kiinteän kolmikon, ja saavutettavuus kustannuksineen on yksi keskeinen tekijä matkakohteen valinnassa. Automaatio ja erilaiset Mobility as a Service -sovellukset helpottavat todennäköisesti tulevaisuudessa liikkumista ja koko matkaketjun toimivuutta suunnittelusta maksamiseen ja itse matkustamiseen ovelta ovelle. **Voi olla, että saavutettavuuden parantumisen myötä yhä useampi matkustaa myös Suomessa yhä laajemmin.**

Teknologian ja toimintamallien kehittyminen. Jakamis- ja alustatalous sekä digitalisaatio yleisesti ovat jo muuttaneet matkailua merkittävästi. Palveluiden paketointi ja integrointi helpottavat matkapäättöksen tekemistä. Jakamistalouden sovellukset voivat tarjota mahdollisuuksia ekologisten vaihtoehtojen löytämiselle sekä paikallisten arjen kohtaamiseen, mahdollisesti myös alentaa matkustamisen kustannuksia. Virtuaalitodellisuuden on arvioitu muuttavan matkustamiskäyttäytymistä erityisesti lentohintojen noustessa tehden matkustamisesta osin tarpeetonta – elämyksen ja matkakohteen voi kokea myös virtuaalimaailmassa. Toisaalta matkakohteen kokeminen ensin virtuaalisesti voi kannustaa joitakin matkustamaan paikan päälle. Tekoälyn avulla matkailijoiden dataan perustuva käyttäytymisen ja mieltymysten analysointi muuttaa mahdollisuuksia mm. räätälöintiin ja yksilölliseen palveluun. Tekoäly mahdollistaa myös matkailuelämysten syventämisen ja laajentamisen matkailukohteessa. **Jakamis- ja alustatalous tekee matkan suunnittelusta helpompaa, lisää matkailupalveluiden tarjontaa huomattavasti sekä edistää kustannustietoisuutta.** Vaikutukset koskettanevat matkailua yleisesti. Kotimaan kohteiden näkyvyys ja tarjonta voivat parantua uuden teknologian hyödyntämisen myötä.

4 Matkailutoimijoiden näkemyksiä kesälomien siirron vaikutuksista

4.1 Matkailutoimijoiden näkemyksiä vaikutuksista

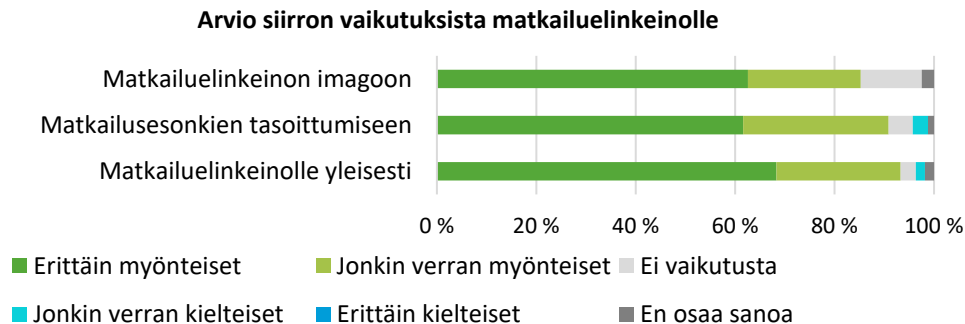
4.1.1 Matkailutoimijoiden näkemykset ja suhtautuminen

Yrityskysely

Suomalaisten **matkailuyritysten edustajat suhtautuivat koulujen kesälomien siirtoon pääosin myönteisesti**. Noin 85 prosenttia vastaajista arvioi siirrolla olevan erittäin myönteisiä tai myönteisiä vaikutuksia matkailuelinkeinon imagoon ja yli 90 prosenttia arvioi vaikutusten olevan erittäin myönteisiä tai myönteisiä matkailusesonkien tasoittumiseen ja matkailuelinkeinolle yleisesti (Kuva 30). Vaikutuksia oman yrityksen kannalta ei kuitenkaan nähty aivan yhtä positiivisina kuin koko matkailuelinkeinon osalta. Kyselyssä ei kysytty suoraan, kannattaako vastaaja kesälomien siirtoa vai ei. Useat vastaajat olivat kuitenkin ottaneet asiaan kantaa avovastauksissa, ja pääosa kantansa ilmaisseista kannatti siirtoa. Vastausten arvioinnissa on huomioitava se, että kyselyihin vastaavat yleensä tahot, jotka kokevat kyselyn aiheen tärkeäksi.

Yli puolet vastaajista arvioi vaikutusten olevan erittäin myönteisiä tai myönteisiä oman yrityksensä yhteistyöverkostojen, kansainvälistymissuunnitelmien, palvelujen kehittämisen ja kesän aukioloaikojen kannalta (Kuva 30). Hieman alle puolet vastaajista arvioi, että siirrolla olisi myönteisiä tai erittäin myönteisiä vaikutuksia yrityksen investointisuunnitelmiin. **Reilu neljä viidestä vastaajasta arvioi kesälomien siirrolla olevan myönteisiä tai erittäin myönteisiä vaikutuksia oman yrityksensä liiketoimintaan yleisesti**. Lähes kaikki loput vastaajat arvioivat, että siirrolla ei olisi vaikutuksia yrityksen liiketoimintaan yleisesti.

Kuva 30. Yrityskyselyn vastaajien arviot kesälomien siirron vaikutuksista yritykselle (n=167) ja koko matkailuelinkeinolle (n=164).

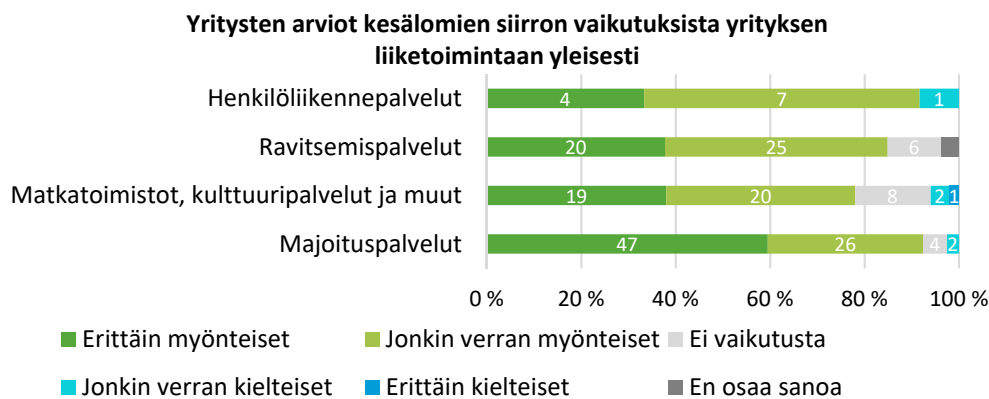
Siirron hyötyinä nähtiin muun muassa, että kesäsesonki pitenisi, **kotimaisen kysynnän kasvu elokuussa mahdollistaisi palvelujen tarjoamisen entistä paremmin myös ulkomaisille asiakkaille** ja kausityövoiman saatavuus paranisi. Siirron arvioitiin kasvattavan Suomeen saapuvien ulkomaisten matkailijoiden määrää ja parantavan Suomen imagoa hyvänä kesämatkakohdeena. Koko matkailualojen työllisyyden ja kannattavuuden arvioitiin paranevan suuremman asiakasmäärän myötä. Myös kotimaanmatkailun arvioitiin lisääntyvän, koska vastaajien mukaan elokuussa on yleensä parempi ilma kuin kesäkuussa. Tällöin suomalaiset eivät ehkä lähtisi kesälomalla ulkomaille, vaan vierailisivat kotimaan kohteissa.

Kesäsesongin pitenemisen arvioitiin tasoittavan kesäsesongin kausivaihtelua ja helpottavan heinäkuun painetta matkailukohteissa. Pidemmän kesäsesongin arvioitiin myös mahdollistavan henkilökunnan paremman saatavuuden ja henkilökunnan pidemmät työsuhteet. **Hyvänä puolena pidettiin myös sitä, että Suomen kesälomakausi olisi yhteneväinen muiden Euroopan maiden kanssa.** Kesälomien siirron arvioitiin myös pidentävän kevään ryhmämatkakautta, mikä tasoittaisi huhti-toukokuun kysyntää ja voisi johtaa muun muassa päiväretkimyynnin kasvuun kesäkuussa.

Kesälomien siirron **haittoina nähtiin muun muassa mahdollisuus kesäkuun alun kysynnän heikkenemiseen ja toisaalta kauden pirstaloituminen siten, että kävijämäärät olisivat pieniä läpi kesän.** Joissakin vastauksissa kesälomien siirron arvioitiin vaikeuttavan vakituisten henkilökunnan lomien järjestämistä. Koti- ja ulkomaisen kysynnän siirtyminen samalle ajankohdalle saattaisi joidenkin vastaajien mukaan aiheuttaa kapasiteettiongelmia majoitustarjonnassa. Eri-tyisesti tämän arvioitiin vaikuttavan Helsingin seudulla, jossa elokuu on jo nyt vilkas majoituskausi.

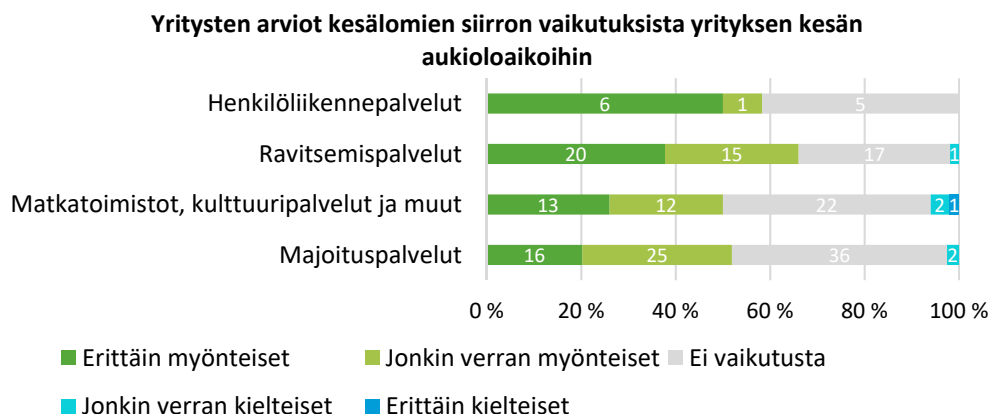
Kesälomien siirron arvioitiin **vaikuttavan myös muihin koulujen loma-aikoihin**, mikä tulisi ottaa huomioon siirron vaikutuksia arvioitaessa. Syyslomien siirtymisen myöhemmäksi arvioitiin vaikuttavan siten, että pohjoisessa olisi syysloma-aikaan jo lunta, mikä voisi kasvattaa syysloma-ajan matkailua.

Toimialoittaisia arvioita kesälomien siirron vaikutuksista yritysten toimintaa on tarkasteltu kuvissa 31–36. **Majoituspalveluiden alalla toimivat yritykset arvioivat siirron vaikutukset oman yrityksensä liiketoimintaan yleisesti kaikkein positiivisimmin.** Noin kaksi kolmesta majoitusalan arvioista on erittäin myönteisiä ja lähes kolmannes jonkin verran myönteisiä. Henkilöliikennepalveluiden, ravitsemispalveluiden sekä matkatoimistojen, kulttuuripalveluiden ja muiden alojen yrityksistä lähes kolmannes arvioi vaikutusten olevan erittäin myönteisiä. Näillä toimialoilla 40–60 prosenttia arvioi vaikutusten olevan jonkin verran myönteisiä.

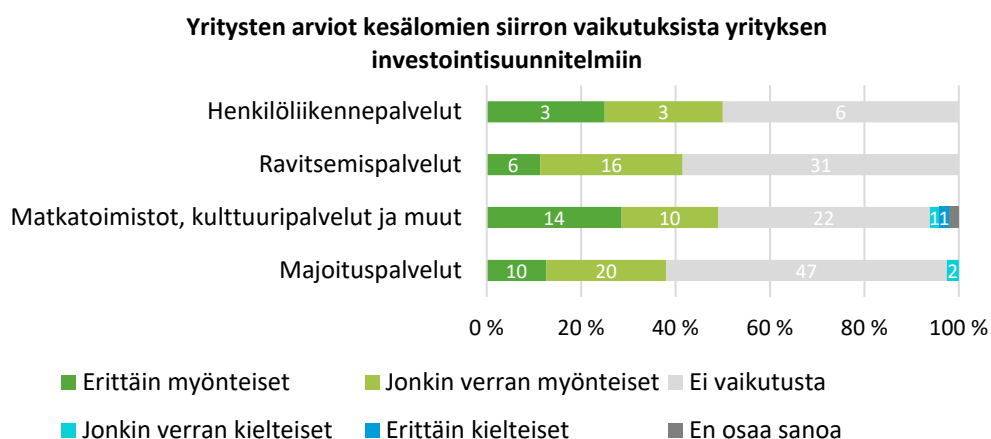
Kuva 31. Yritysten arviot kesälomien siirron vaikutuksista yrityksen liiketoimintaan yleisesti, vastaukset toimialoittain (n=167).

Noin puolet kaikkien toimialojen vastaajista arvioi, että siirrolla olisi yrityksen aukioloaikoihin erittäin myönteinen tai jonkin verran myönteinen vaikutus ja vastaavasti noin puolet arvioi, että siirrolla ei olisi vaikutusta. Myönteisimmin vaikutuksia arvioivat ravitsemispalvelut ja henkilöliikennepalvelut.

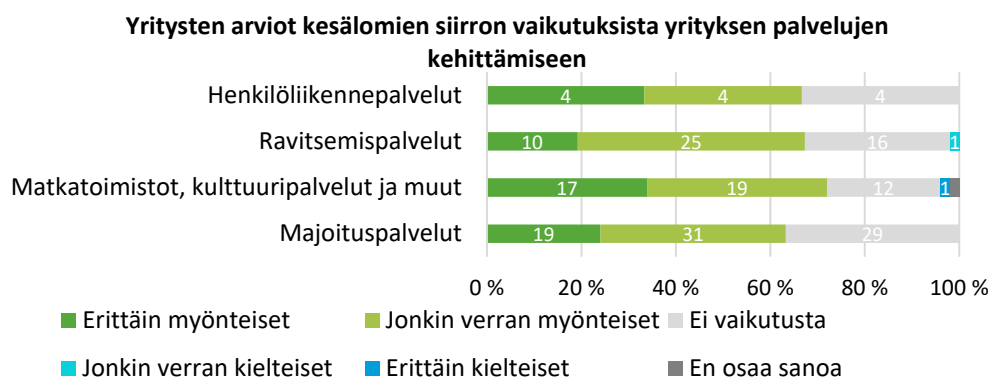
Kuva 32. Yritysten arviot kesälomien siirron vaikutuksista yrityksen kesän aukioloaikoihin, vastaukset toimialoittain (n=167).

Henkilöliikennepalveluiden sekä matkatoimistojen, kulttuuripalveluiden ja muiden alojen vastaajista noin puolet arvioi, että siirrolla olisi erittäin myönteisiä tai jonkin verran myönteisiä vaikutuksia yrityksen investointisuunnitelmiin. Ravitsemis- ja majoituspalveluissa noin 40 prosenttia vastaajista arvioi, että siirrolla olisi erittäin myönteisiä tai myönteisiä vaikutuksia yrityksen investointisuunnitelmiin. Lähes kaikki muut vastaajat arvioivat, että siirrolla ei olisi vaikutuksia yrityksen investointisuunnitelmiin.

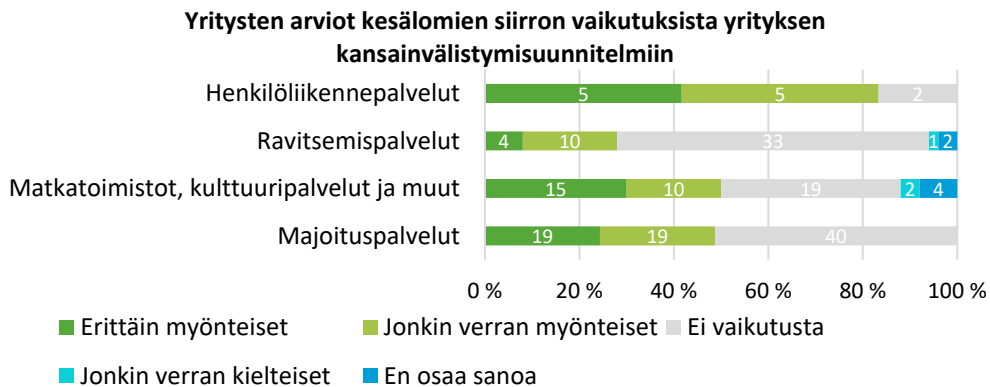
Kuva 33. Yritysten arviot kesälomien siirron vaikutuksista yrityksen investointisuunnitelmiin, vastaukset toimialoitain (n=167).

Palvelujen kehittämisen osalta yritykset antoivat hyvin myönteiset arviot, myönteisimmät arviot verrattuna muihin arvioituihin osa-alueisiin. Kaikilla toimialoilla noin 60–70 prosenttia vastaajista arvioi, että kesälomien siirrolla olisi erittäin myönteisiä tai myönteisiä vaikutuksia yrityksen palvelujen kehittämiseen.

Kuva 34. Yritysten arviot kesälomien siirron vaikutuksista yrityksen palvelujen kehittämiseen, vastaukset toimialoitain (n=167).

Henkilöliikennepalvelut -toimiala arvioi kesälomien siirrolla olevan myönteisimmät vaikutukset yrityksen kansainvälistymissuunnitelmiin verrattuna muihin matkailun toimialoihin. Henkilöliikennepalveluiden alalla erittäin myönteisiä tai jonkin verran myönteisiä vaikutuksia arvioitiin olevan jopa 80 prosentissa vastauksista. Ravitsemispalveluissa erittäin myönteisiä tai jonkin verran myönteisiä arvioita oli vajaa 30 prosenttia. Majoituspalveluiden sekä matkatoimistojen, kulttuuripalveluiden ja muiden alojen vastaajista noin puolet arvioi siirrolla olevan erittäin myönteisiä tai myönteisiä vastauksia yrityksen kansainvälistymissuunnitelmiin. Lähes kaikki muut vastaajat arvioivat, että siirrolla ei olisi vaikutuksia yrityksen kansainvälistymissuunnitelmiin.

Kuva 35. Yritysten arviot kesälomien siirron vaikutuksista yrityksen kansainvälistymissuunnitelmiin, vastaukset toimialoittain (n=167).

Myönteisimmin kesälomien siirron vaikutuksia yrityksen yhteistyöverkostoihin arvioi henkilöliikennepalvelut. Lähes kaikki toimialan vastaajat arvioivat siirrolla olevan erittäin myönteisiä tai jonkin verran myönteisiä vaikutuksia yrityksen yhteistyöverkostoihin. Majoituspalveluiden sekä matkatoimistojen, kulttuuripalveluiden ja muiden alojen vastaajista noin 60 prosenttia arvioi siirrolla olevan erittäin myönteisiä tai jonkin verran myönteisiä vaikutuksia yhteistyöverkostoihin. Ravitsemispalveluissa vajaa 40 prosenttia vastaajista arvioi siirrolla olevan erittäin myönteisiä tai jonkin verran myönteisiä vaikutuksia yrityksen yhteistyöverkostoihin. Lähes kaikki muut vastaajat arvioivat, että siirrolla ei olisi vaikutusta yrityksen yhteistyöverkostoihin.

Kuva 36. Yritysten arviot kesälomien siirron vaikutuksista yrityksen yhteistyöverkostoihin, vastaukset toimialoitain (n=167).

Matkanjärjestäjäkysely

Vastanneiden yritysten kautta Suomeen saapui kesäkautena 0,3–4 prosenttia kaikista kyseisestä maasta saapuvista matkailijoista, kun verrataan yritysten ilmoittamaa Suomeen saapuneiden matkailijoiden määrää kyseisestä maasta saapuneiden matkailijoiden lukumäärään (Tilastokeskus 2018b).

Vastauksia analysoitaessa tulee huomioida myös Visit Finlandin maakohtaisten asiantuntijoiden (ks. haastattelut) näkemys, jonka mukaan ulkomaalaisilla matkanjärjestäjillä ei ole välttämättä tietoa Suomen kesälomien ajankohdista, vaan lähtömaan lomakaudet vaikuttavat enemmän lomien ajankohtiin.

Kaksi matkanjärjestäjää kertoo yrityksensä tuovan maahan lapsiperheitä ja kaksi hyvätuloisia yksilömatkajia. Yksi vastaaja kertoo yrityksen Suomeen matkustavien asiakkaiden olevan pääosin yli 50-vuotiaita hyvätuloisia pariskuntia tai ystäväryhmiä ja noin kolmanneksen olevan lapsiperheitä.

Viidestä matkanjärjestäjästä yksi vastaajista arvioi, että kesälomien siirto mahdollistaisi yrityksen kannalta laajemman tuotevalikoiman, kolme vastaajaa arvioi, että siirrolla ei olisi vaikutusta yrityksen liiketoimintaan, ja yksi ei vastannut kysymykseen. Kaksi matkanjärjestäjää arvioi, että siirto voisi vaikuttaa Suomen matkailusesonkien tasoittumiseen siten, että elokuussa olisi enemmän matkailijoita ja pienet kylät olisivat elävämpiä. Loput vastaajat eivät vastanneet, kertoivat etteivät osaa arvioida vaikutuksia tai arvioivat, että siirrolla ei olisi vaikutusta sesonkien tasoittumiseen. Kaksi vastaajaa arvioi, että siirto saattaisi vaikuttaa Suomen matkailuimagoon positiivisesti.

Edustamansa markkina-alueen näkökulmasta lähes kaikki matkanjärjestäjät arvioivat, että siirrolla ei olisi hyötyjä tai haittoja. Yksi matkanjärjestäjä arvioi, että kesälomien siirto mahdollistaisi

laajemman tuotevalikoiman koko markkina-alueen näkökulmasta. Parempi palvelutaso oikeaan aikaan kesällä tarkoittaisi parempia referenssejä. Yksi vastaaja painotti, että heillä ei ole ongelmia kesäkaudella, vaan talvikauden majoituspaine nähtiin suurempana haasteena.

Haastattelut

Visit Finlandin maakohtaisista edustajista ne, jotka tunsivat suomalaisen yhteiskunnan parhaiten, kannattivat kesälomien siirtoa. Yksi edustaja arvioi, että siirrosta voisi olla hyötyä hänen markkina-alueensa kannalta, jos kesäkohteiden aukioloajat Suomessa pitenisivät. Siirrosta olisi haittaa, jos kesäkohteiden avautuminen siirtyisi kahdella viikolla eteenpäin.

Yksi maakohtaisista edustajista kertoi, että hänen markkina-alueensa matkanjärjestäjillä ei ole tietoa Suomen koulujen loma-ajoista, ja osa muistakaan haastatelluista ei nähnyt Suomen koulujen loma-ajoilla olevan vaikutusta ulkomaisten matkailijoiden määrään Suomessa. On kuitenkin huomattava, että kysyttäessä tarkemmin asiantuntijoiden arvioita kesälomien siirron hyödyistä ja haitoista, osa vastaajista tunnisti joitain asioita, joihin siirto voisi vaikuttaa markkina-alueen kannalta. Esimerkiksi Suomen koulutusjärjestelmään tutustumaan tulevien kiinalaisten koululaisten määrä saattaisi pienentyä, jos koulujen kesälomat olisivat samaan aikaan Suomessa ja Kiinassa, koska vierailuja tehdään tällä hetkellä Kiinan koulujen kesäloman aikana.

Maakohtaiset edustajat arvioivat, että **palvelujen saatavuus on ulkomaisen matkailukysynnän osalta kriittinen tekijä**. Parempien palveluiden, pidempien aukioloaikojen ja kohteiden hyvän saavutettavuuden arvioitiin parantavan Suomen imagoa matkailumaana ja pidentävän viiptymän kestoa.

Matkailutoimialojen toimijoiden ryhmähaastatteluissa kävi selvästi ilmi, että kesälomien siirron vaikutukset riippuvat paljon yrityksen toimialasta. **Merkityksellisimpänä siirto nähtiin leirintäalueiden, huvipuistojen ja mökkimajoitusta tarjoavien yritysten kannalta.** Haastattelussa nousi esiin myös välilliset vaikutukset; esimerkiksi huvipuistojen kysynnän kasvu näkyy välillisesti myös muilla matkailutoimialoilla kuten majoituksessa. **Pääosa ryhmähaastattelun osallistuneista elinkeinon edustajista suhtautui siirtoon varovaisen myönteisesti.**

Ryhmähaastattelujen osallistujat kertoivat, että tällä hetkellä **monet matkailukohteet Suomessa ovat elokuussa kiinni, koska pelkkä ulkomainen kysyntä ei riitä kannattavaan liiketoimintaan.** Jos elokuussa olisi myös kotimaista kysyntää, voisivat kohteet olla pidempään auki myös elokuussa. Kesälomien siirron arvioitiin tasoittavan sesonkeja siten, että heinäkuun suuri kotimainen kysyntä jakautuisi kahdelle kuukaudelle. Tällä hetkellä osa matkailuyrityksistä ei pysty vastaamaan heinäkuun kysyntään. Toisaalta pohdittiin, onko joka paikassa kapasiteettia vastata elokuun kasvavaan kysyntään. Esimerkiksi Helsingissä majoituspaikat ovat osin jo nyt täynnä elokuussa. Majoituspalveluiden osalta pohdittiin myös sitä, voisiko osa volyymin kasvusta

syntyä erilaisten ennakkotarjousten myötä, mikä puolestaan laskisi majoituksen keskihintaa. Toisaalta kysynnän kasvaminen elokuussa voi myös vaikuttaa hintoihin nostavasti.

Kesälomien siirron hyödyiksi arvioitiin matkailuyritysten näkökulmasta erityisesti se, että tällä hetkellä **ulkomaille kesäkuussa suuntautuva lomailu saattaisi elokuulle siirtyessään suuntautua enemmän kotimaahan**. Ulkomaille suomalaisia matkailijoita vievät matkanjärjestäjät puolestaan näkivät lomien siirron aiheuttavan epävarmuustekijöitä, sillä kuluttajien todellista käyttäytymistä on haastavaa ennakoida. Tällä hetkellä kesäkuu on ollut suomalaisille edullista aikaa matkustaa ulkomaille, ja elokuussa puolestaan matkustaminen olisi kalliimpaa. Toisaalta **kesäkuulle voisi syntyä uusia asiakasryhmiä** esimerkiksi eläkeläisistä, jotka voisivat käydä matkoilla ennen kuin lapsenlapset tarvitsevat hoitajaa kesälomallaan. Haastatteluissa todettiin, että uudenlainen kysyntä edellyttäisi uudenlaisten tuotteiden kehittämistä.

Suomesta ulkomaille suuntautuvan, lentäen tehtävän matkustamisen näkökulmasta **yhteistyökumppanien kanssa samanlainen lomarytmi voisi tuoda liiketoimintahyötyjä**. Kesälomien siirto saattaisi hyödyttää myös liikematkatoimintaa, kun vapaa-ajan matkustuksesta vapautuvaa kesäkuun kapasiteettia voitaisiin hyödyntää. Toisaalta myös heinäkuulla on tälläkin hetkellä ulkomaista kokouskysyntää, johon ei pystytä vastaamaan. Tähän kesälomien siirto ei luultavasti toisi helpotusta.

Vaikka haastatteluissa ei kysytty, mikä olisi toivotuin tapa toteuttaa kesälomien siirto, nosti osa matkailuyrityksistä esille, että matkailuyritysten kannalta koulujen kesälomien siirron porrastus samaan tapaan kuin hiihtolomat olisi toivottu ratkaisu matkailualojen taloudellisen kehityksen edistämiseksi kesälomien siirron avulla. Jos koulujen kesäloman siirto vaikuttaisi lukuvuoden muihin lomiin siten, että tulisi enemmän lyhyitä, alle viikon mittaisia lomia, tämä aiheuttaisi haasteita matkatoimisto- ja matkanjärjestäjäpalveluita tarjoaville yrityksille, sillä ulkomaanmatkat ovat tyypillisesti viikon mittaisia. Toisaalta kotimaanmatkailun arvioitiin lisääntyvän, jos esimerkiksi pääsiäisen yhteyteen tulisi nykyistä pidempi loma. Tämä hyödyttäisi haastateltavien mukaan erityisesti Lapin matkailua.

Kesälomien siirrolla ei arvioitu olevan kielteisiä vaikutuksia minkään matkailualueen kannalta. **Vahvojen kesämatkailupaikkakuntien, kuten Hanko, Naantali ja Savonlinna, arvioitiin hyötyvän siirrosta, kun kotimaista kysyntää olisi heinäkuun lisäksi myös elokuussa**. Esimerkiksi Itä-Suomessa kotimainen kysyntä ajoittuu tällä hetkellä lähes kokonaan heinäkuulle. Kysynnän kasvun arvioitiin mahdollistavan myös uusien investointien tekemisen. Lapin osalta epävarmuutta aiheuttaisi todennäköisesti se, mitä ulkomaisia matkailijaryhmiä alueelle saadaan houkuteltua elokuussa. Kesämatkailijat tulevat tällä hetkellä usein katsomaan keskiyön aurinkoa, jota ei elokuussa ole. Elokuulle tulisi keksiä uusia tuotteita, jotta palvelutarjontaa kannattaa pitää yllä. Toisaalta lisääntyvän tarjonnan itsessään nähtiin lisäävän myös kysyntää; kysyntä lisää tarjontaa.

4.1.2 Kysynnän muutos

Matkailuyrityksille suunnatussa kyselyssä vastaajia pyydettiin arvioimaan, miten koulujen kesälomien siirto vaikuttaisi yrityksen matkailumyyntiin kesäkuukausina ja miten kesälomien siirto vaikuttaisi matkailuryhmien kysyntään kotimaan ja ulkomaan matkailun osalta kesä-, heinä- ja elokuussa.

Yrityskyselyn arvioiden mukaan kesäkuukausien matkailutulo tulisi kokonaisuutena kasvamaan. Kesäkuussa matkailutulon odotetaan kasvavan nykyisestä +5,0 prosenttia, heinäkuussa +3,9 prosenttia ja elokuussa +19,3 prosenttia. Koko vuoden matkailutuloon kesäkuukausien muutokset vaikuttavat arvion mukaan +2,5 prosenttia. Vaikutuksia matkailutalouteen on arvioitu tarkemmin luvussa 4.2.

Taulukko 7. Yritysten arvio kesälomien siirron vaikutuksista matkailumyyntiin kesäkautena.

	Liikevaihto kasvaa (vastaajien osuus)	Ei vaikutuksia (vastaajien osuus)	Liikevaihto pienenee (vastaajien osuus)
Kesäkuu	30 %	54 %	16 %
Heinäkuu	33 %	66 %	1 %
Elokuu	80 %	14 %	6 %

Kesäkuun osalta reilu puolet (54%) vastaajista arvioi, että siirrolla ei ole vaikutusta liikevaihtoon. Vajaa kolmannes arvioi sen sijaan kasvua kesäkuussa; noin viidennes yrityksistä arvioi kesäkuun liikevaihdon kasvavan 10 prosenttia ja vajaa kymmenes arvioi kasvua tulevan 20 prosenttia (Taulukko 7 ja Kuva 37). Vajaa kuudennes kyselyyn vastanneista uskoo, että liikevaihto sen sijaan pienenee; reilu kymmenes yrityksistä arvioi, että siirto pienentäisi kesäkuun liikevaihtoa 10 prosenttia.

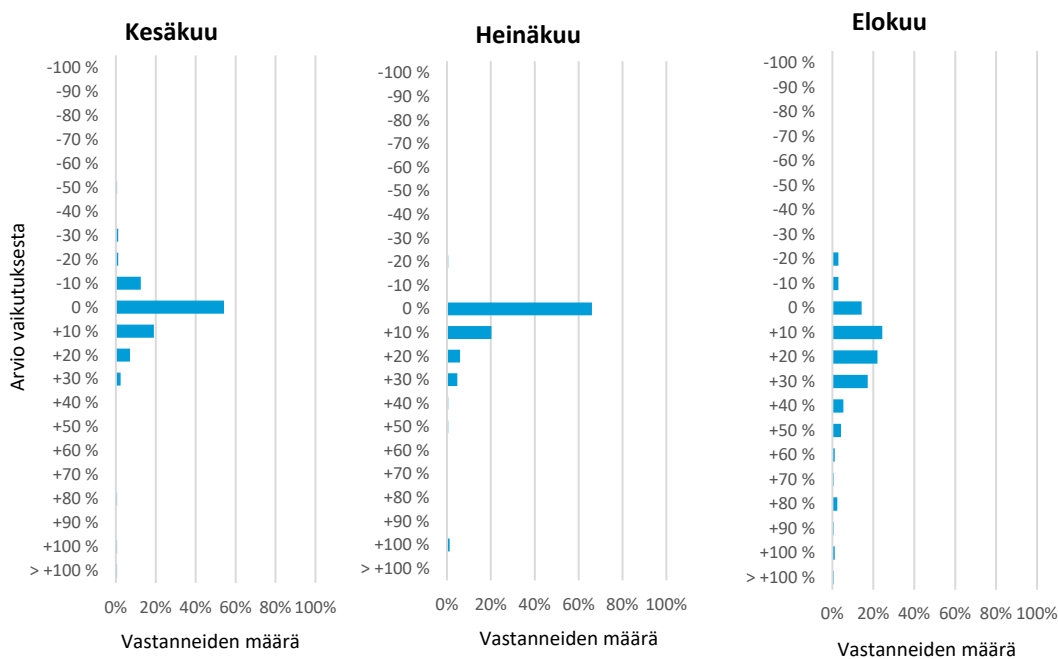
Heinäkuun osalta kasvua nähdään yrityskyselyn mukaan tulevan hieman vähemmän kuin kesäkuussa. Toisaalta myöskään liikevaihdon ei uskota juuri pienentyvän, vaan pysyvän lähes ennallaan. Heinäkuun liikevaihdon osalta noin viidennes vastaajista arvioi kasvua tulevan 10 prosenttia ja noin 5 prosenttia arvioi kasvua tulevan 20–30 prosenttia. Kaksi kolmesta vastaajasta arvioi, että heinäkuun liikevaihto pysyy ennallaan.

Kyselyn avoimista vastauksista käy ilmi, että kotimaisten matkailijoiden osalta kesäkuun kysyntään ei arvioitu tulevan merkittävää muutosta; koululaisperheiden vähentyneen lomakysynnän arvioitiin korvautuvan esimerkiksi **työmatkustuksella, luokkaretkillä ja eläkeläismatkoilla.** Myös **viikonloppumatkojen ja lyhytlomien arvioitiin lisääntyvän.** Suomalaisten ulkomaille suuntautuvien valmis- ja omatoimimatkojen määrän arvioitiin kuitenkin vähenevän kesäkuussa. Siirrolla ei arvioitu olevan vaikutuksia heinäkuun kotimaiseen matkailukysyntään.

Ulkomaisten matkailijoiden osalta kesäkuun ja heinäkuun kysynnän ei arvioitu juuri muuttuvan nykytilanteeseen verrattuna. Muutama vastaaja arvioi kuitenkin ulkomaisen kokous- ja kongressimatkailun kasvavan hieman kesä- ja heinäkuussa.

Arviot elokuun liikevaihdon suhteen olivat myönteisempiä kuin kesä- ja heinäkuun liikevaihdon suhteen. **Vastaajista 80 prosenttia arvioi, että elokuun liikevaihto kasvaa.** Yli 60 prosenttia vastaajista arvioi, että elokuun liikevaihto kasvaisi 10–30 prosenttia, ja noin joka kymmenes vastaajista arvioi kasvun olevan 40–50 prosenttia. Muutamit yritykset arvioivat kasvun olevan jopa tätä suurempaa. Vastaajista vajaa kuudennes arvioi, että siirrolla ei olisi lainkaan vaikutuksia liikevaihtoon, ja vain muutama vastaaja arvioi, että siirto vaikuttaisi elokuun liikevaihtoon negatiivisesti.

Ulkomaisen kysynnän arvioitiin kasvavan elokuussa hieman tai merkittävästi sellaisissa yrityksissä, jotka pystyisivät kotimaanmatkailun kasvun myötä olemaan auki myös elokuun loppupuolella. Kotimaanmatkailun kysynnälle arvioitiin joissakin vastauksissa voimakasta kasvua ja joissakin arvioitiin, ettei siirrolla olisi vaikutusta elokuun kotimaiseen kysyntään.

Kuva 37. Yritysten arvio kesälomien siirron vaikutuksista matkailumyyntiin kesä kautena (prosenttia vastaajista, n=168).

Arviot liikevaihdon muutoksista toimialoittain

Yritysten arvioita liikevaihdon muutoksista toimialoittain on esitetty liitteessä 7. **Kesäkuun** osalta henkilöliikennepalveluiden alalla toimivista yrityksistä 17 prosenttia arvioi liikevaihdon kasvavan. Ravitsemispalveluiden alalla toimivista vastaajista 38 prosenttia ja majoituspalveluiden sekä matkatoimistojen, matkanjärjestäjien ja muilla aloilla toimivista yrityksistä 28 prosenttia arvioi kesäkuun liikevaihdon kasvavan. Majoituspalveluiden, henkilöliikennepalveluiden sekä matkatoimistojen, matkanjärjestäjien ja muilla aloilla toimivista yrityksistä 56–58 prosenttia arvioi, että kesälomien siirto ei vaikuttaisi kesäkuun liikevaihtoon. Ravitsemisalalla näin arvioi 48 prosenttia vastaajista. Henkilöliikennepalveluiden alalla 25 prosenttia ja kaikilla muilla toimialoilla noin 15 prosenttia vastaajista arvioi kesäkuun liikevaihdon pienenevän.

Heinäkuun liikevaihdon osalta kaikkien toimialojen vastaukset ovat keskenään hyvin samankaltaisia. Kaikilla toimialoilla vastaajista 30–38 prosenttia arvioi, että heinäkuun liikevaihto kasvaisi, jos koulujen kesälomia siirrettäisiin ja 62–68 prosenttia arvioi, että siirrolla ei olisi vaikutusta heinäkuun liikevaihtoon. Majoitusalaalla 2 prosenttia vastaajista arvioi, että heinäkuun liikevaihto pienenesi. Muilla toimialoilla yksikään vastaaja ei arvioinut heinäkuun liikevaihdon pienenevän.

Kesälomien siirron arvioitiin pääosin kasvattavan **elokuun** liikevaihtoa kaikilla toimialoilla. Henkilöliikennepalveluiden alalla näin arvioi 100 prosenttia, majoituspalveluiden alalla 88 prosenttia ja ravitsemispalveluiden alalla 79 prosenttia vastaajista. Matkatoimistojen, matkanjärjestäjien ja muiden toimialojen vastaajista 67 prosenttia arvioi elokuun liikevaihdon kasvavan ja 11 prosenttia pienenevän. Majoitus- ja ravitsemisaloilla 4–6 prosenttia vastaajista arvioi elokuun liikevaihdon pienenevän. Majoitusalaalla 9 prosenttia, ravitsemisalalla 15 prosenttia ja matkatoimistojen, matkanjärjestäjien ja muilla aloilla toimivista vastaajista 22 prosenttia arvioi, että siirrolla ei olisi vaikutusta elokuun liikevaihtoon.

Arviot liikevaihdon muutoksista alueittain

Yritysten arvioita liikevaihdon muutoksista alueittain on esitetty liitteessä 7. Uudellamaalla sijaitsevista yrityksistä 35 prosenttia arvioi **kesäkuun** liikevaihdon kasvavan, kun muualla vastaava luku oli 17–25 prosenttia. Uudellamaalla 50 prosenttia vastaajista ja muualla 58–67 prosenttia vastaajista arvioi, että kesälomien siirrolla ei olisi vaikutusta kesäkuun liikevaihtoon. Kaikilla alueilla noin 15 prosenttia vastaajista arvioi, että siirto pienentäisi kesäkuun liikevaihtoa.

Heinäkuun liikevaihdon osalta 50 prosenttia Lapissa sijaitsevista yrityksistä ja 37–38 prosenttia Länsi-Suomessa ja Ahvenanmaalla sekä Järvi-Suomessa sijaitsevista yrityksistä arvioivat liikevaihdon kasvavan. Uudellamaalla sekä Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa sijaitsevista yrityksistä noin 80 prosenttia ja Lapissa sijaitsevista 50 prosenttia arvioi, että siirrolla ei olisi vaikutusta heinäkuun liikevaihtoon. Muilla alueilla näin arvioi 62–63 prosenttia vastaajista. Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa sijaitsevista yrityksistä 8 prosenttia arvioi, että siirto pienentäisi heinäkuun

liikevaihtoa. Muilla alueilla sijaitsevista yrityksistä yksikään ei arvioinut heinäkuun liikevaihdon pienenevän.

Kaikki kyselyyn vastanneet Lapissa, Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa sijaitsevat yritykset ja lähes kaikki (98 prosenttia) Länsi-Suomessa ja Ahvenanmaalla sijaitsevat yritykset arvioivat elokuun liikevaihdon kasvavan, jos koulujen kesälomia siirretään. Järvi-Suomessa näin arvioi 87 prosenttia ja Uudellamaalla 60 prosenttia vastaajista. Uudellamaalla sijaitsevista yrityksistä 25 prosenttia, Järvi-Suomessa sijaitsevista 11 prosenttia sekä Länsi-Suomessa ja Ahvenanmaalla sijaitsevista 2 prosenttia arvioi, että siirrolla ei olisi vaikutuksia elokuun liikevaihtoon. Uudellamaalla sijaitsevista yrityksistä 15 prosenttia ja Järvi-Suomessa sijaitsevista 2 prosenttia arvioi elokuun liikevaihdon pienenevän. Muilla alueilla sijaitsevista yrityksistä yksikään ei arvioinut elokuun liikevaihdon pienenevän.

Arviot ulkomaisten matkailijoiden määrän muutoksesta kesäkuukausina

Matkanjärjestäjien arvio oli varovaisen myönteinen kysyttäessä siirron vaikutuksista vastaajan edustamalta markkina-alueelta saapuvien ulkomaisten matkailijoiden määrän muutokseen kesäkuukausina. Vastaajista kaksi arvioi, että koulujen kesälomien siirto kasvattaisi kyseiseltä markkina-alueelta saapuvien matkailijoiden määrää 30 prosenttia, ja kolme vastaajaa arvioi, että siirrolla ei olisi vaikutusta matkailijamääriin. Toinen kasvua ennakoiva vastaaja arvioi tarjolla olevilla palveluilla olevan suuri merkitys matkailijamääriin. **Laajempi palvelutarjonta saa matkailijat myös kuluttamaan enemmän rahaa.** Toinen kasvua ennakoiva vastaaja toi esille myös huomion mahdollisesta majoitushinnan korotuspaineesta, jos Suomen matkakohteissa on samaan aikaan yrityksen asiakkaiden kanssa liikkeellä myös enemmän suomalaisia matkailijoita.

Visit Finlandin maakohtaiset asiantuntijat Saksassa ja Venäjällä arvioivat, että **jos kesälomien siirron myötä matkailukohteet olisivat pitempään auki elokuussa, voisi ulkomaisten matkailijoiden määrä kasvaa.** Venäjän edustaja arvioi, että siirto vaikuttaisi erityisesti venäläisten lapsiperheiden matkustamiseen, sillä vanhemmat haluavat tarjota lapsille matkan elokuun loppussa juuri ennen koulun alkua.

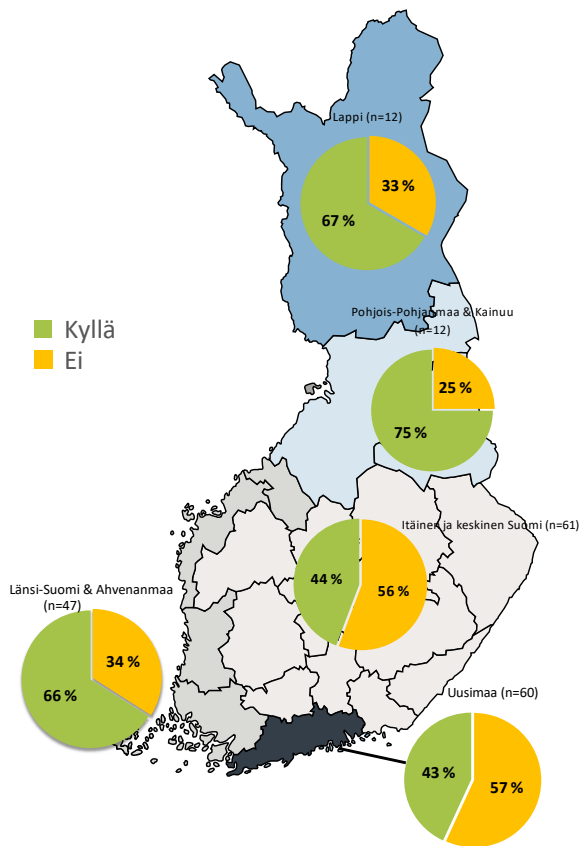
Siirrolla ei luultavasti olisi suurta vaikutusta kiinalaisten, isobritannialaisten ja yhdysvaltalaisen matkailijoiden määriin. Kiinassa lomakausi on pitkä, toukokuusta lokakuuhun, ja oman maan lomakauden sijoittumisella on matkan ajankohtaan enemmän vaikutusta kuin kohdemaan sesongeilla. Iso-Britanniasta saapuvat matkailijat varaavat matkansa hyvissä ajoin, ja matkustusajan kohtaan vaikuttaa enemmän lentojen hinta kuin Suomen kesäsesongin ajankohta. Isobritannialaisille Suomi on muutenkin enemmän talvi- kuin kesäkohde. Yhdysvaltalaisen kohdalla elokuu on jo nyt vilkkain Suomeen matkustamiskuukausi, joten siirrolla ei luultavasti olisi tähän paljoa vaikutusta. Yhdysvaltain edustaja puolestaan arvioi **näkyvyyden ja markkinoinnin olevan tärkeämpää kuin kauden sijoittumisen.**

4.1.3 Työvoiman saatavuus

Kesälomien siirron **arvioitiin parantavan kesätyöntekijöiden saatavuutta ja toisaalta mahdollistavan useamman kokoaikaisen kesätyöntekijän palkkaamisen osa-aikaisten työntekijöiden sijaan**. Nykytilanteessa kesäkuun alkupuolella ei välttämättä ole tarvetta kesätyöntekijöille ja elokuun puolessavälissä puolestaan osa kesätyöntekijöistä joutuu jo palaamaan kouluun. Muutamissa vastauksissa koulujen kesälomien siirron arvioitiin vaikeuttavan kesätyöntekijöiden saamista kesäkuussa, millä olisi vaikutuksia vakituisen henkilöstön kesälomien järjestämiseen. **Yrityskyselyn joissakin vastauksissa ammattitaitoisen henkilökunnan saatavuus nähtiin ongelmana jo nyt**, ja osa vastaajista arvioi kesälomien siirron helpottavan ja osa vaikeuttavan tilannetta.

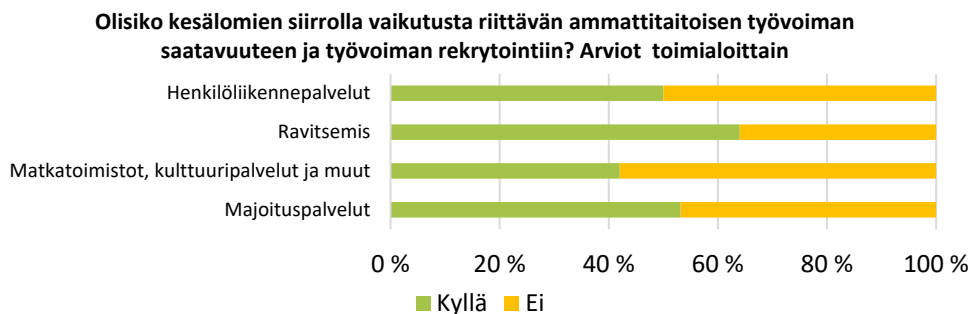
Työvoiman saatavuutta koskevaan kysymykseen vastanneista (n=164) **reilu puolet (58 %) arvioi, että kesälomien siirrolla olisi vaikutusta riittävän ammattitaitoisen työvoiman saatavuuteen ja työvoiman rekrytointiin**. Vajaa puolet (42 %) kysymykseen vastanneista arvioi, että siirrolla ei olisi vaikutusta riittävän ammattitaitoisen työvoiman saatavuuteen tai työvoiman rekrytointiin. Osa yrityskyselyn vastaajista kertoi, että siirrolla ei olisi vaikutusta työvoiman saatavuuteen, koska yritys pärjää kokonaan ilman sesonkityöläisiä. Osa puolestaan perusteli sesonkityövoimaa olevan hyvin saatavilla jo nyt. Osa arvioi, että lisämyynti ei aiheuttaisi lisähenkilökunnan tarvetta.

Vastausten mukaan siirrolla on suurin **vaikutus ravitsemisalan työvoiman saatavuuteen ja rekrytointiin**. Ravitsemisalan yrityksistä kaksi kolmasosaa arvioi siirron vaikuttavan ammattitaitoisen työvoiman rekrytointiin. Siirron arvioitiin pääasiassa helpottavan kausityövoiman saantia, kun koululaiset voisivat työskennellä myös elokuussa. Joillakin yrityksillä on kuitenkin jo tällä hetkellä vaikeuksia saada rekrytoitua ammattitaitoisia kokkeja ja henkilökuntaa anniskelutehtäviin, eikä siirron uskottu tuovan tähän helpotusta. Myös majoituspalvelujen osalta hieman yli puolet yrityksistä arvioi, että siirrolla olisi vaikutusta työvoiman saatavuuteen. Perusteluista käy ilmi, että kaikilla toimialoilla **suurin osa vastaajista arvioi siirron helpottavan kausityövoiman saatavuutta**.

Siirron vaikutuksia ammattitaitoisen työvoiman saatavuuteen ja rekrytointiin on arvioitu vastausten perusteella myös alueittain (Kuva 38). **Suurin vaikutus työvoiman saatavuuteen ja rekrytointiin on Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa, Lapissa sekä Länsi-Suomessa. Pienempi vaikutus siirrolla on Uudellamaalla ja itäisessä Suomessa.** Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa sijaitsevista yrityksistä 75 % arvioi, että siirrolla on vaikutuksia ammattitaitoisen työvoiman saatavuuteen. Lapissa ja Länsi-Suomessa sijaitsevista yrityksistä vajaa 70 % arvioi siirrolla olevan vaikutuksia ammattitaitoisen työvoiman saatavuuteen. Itä- ja Keski-Suomessa sekä Uudellamaalla sijaitsevista yrityksistä reilu 40 prosenttia arvioi kesälomien siirrolla olevan vaikutuksia ammattitaitoisen työvoiman saatavuuteen. Lähes kaikki vastaajat arvioivat, että siirrolla olisi työvoiman saatavuuteen nimenomaan positiivisia vaikutuksia.

Kuva 38. Yritysten arvio siitä, olisiko kesälomien siirrolla vaikutusta riittävän ammattitaitoisen työvoiman saatavuuteen ja työvoiman rekrytointiin toimialoittain (n=164).

Kuva 39. Yritysten arvio siitä, olisiko kesälomien siirrolla vaikutusta riittävän ammattitaitoisen työvoiman saatavuuteen ja työvoiman rekrytointiin alueittain (Tilastokeskus 2018f).

4.2 Vaikutukset matkailutalouteen

Matkailuyrityksiä pyydettiin yrityskyselyssä arvioimaan, miten koululaisten kesälomien siirtäminen vaikuttaa yritysten kesäkuukausien matkailumyyntiin kesäkuukausien osalta. Vastauksia saatiin kaikilta matkailutoimialoilta. Näkemykset vaihtelivat hyvinkin paljon, mutta suurin osa koki vaikutusten kohdistuvan etenkin elokuun liikevaihtoon sitä kasvattaen. Myös kesäkuun liikevaihdon uskottiin kasvavan, vaikka lomakausi siirtyisi siitä pois (tähän arvioitiin vaikuttavan mm. leirikoululaisten, työmatkojen ja kongressimatkojen, isovanhempien matkojen kasvu). Osalla yrityksistä on kuitenkin poikkeava näkemys ja kesäkuun myynnin arveltiin pienenevän muutoksen myötä. Osa yrityksistä odottaa myös heinäkuun myynnin kasvavan (perusteluna mm. osa kysynnästä siirtyisi kesäkuulta heinäkuulle). Odotukset muutoksesta olivat pääosin myönteiset.

Yrityskyselyn tulosten perusteella arvioidaan seuraavassa, miten suuri painoarvo muutoksilla on yritysten matkailutalouteen. Vaikutuksia arvioidaan matkailutuloon (matkailun osuus liikevaihdosta) sekä työllisyyteen (matkailun osuus työllisyydestä). Käytössä ei ollut yrityskohtaista tietoa matkailuyritysten liikevaihdosta ja muutosarvioista, joten arvio matkailutalouteen on tehty mallintamalla matkailutoimialojen liikevaihdon ja matkailutulon muutoksia toimialoittain. Tavoitteena on selvittää, miten suuri muutos on kesäkuukausien matkailutaloudessa ja mitä suuruusluokkaa muutos on yrityksissä vuositasolla. Arvio ei ota kantaa siirron vaikutuksiin matkailutuloon kesäkuukausien ulkopuolella, vaan niiden odotetaan laskelmassa pysyvän vakiona.

Matkailutulon ja työllisyyden muutokset

Jotta saadaan kokonaiskuva kesälomien siirron vaikutuksista matkailuyritysten liikevaihtoon ja matkailutuloon sekä työllisyyteen, työssä tehtiin mallilaskelma toimialoittain yritysten arvioiman muutoksen pohjalta. Laskelmassa mallinnetaan kesäkuukausien yritysten matkailutulossa tapahtuvia muutoksia ja muutoksia verrataan koko vuoden liiketoimintaan. Kesäkuukausien liikevaihto-osuudet saatiin Tilastokeskuksen arviona yritystilastosta ja niistä laskettiin Tilastokeskuksen matkailutilinpidon mukaisesti matkailutulon osuus toimialan liikevaihdosta. Näin saatiin matkailutoimialojen yritysten liikevaihto ja matkailutulotiedot sekä kuva henkilömäärästä vuoden 2016 tasolta. Tämän rinnalle tehtiin mallilaskelma, jossa vuoden 2016 tietoja korjattiin yritysten antaman muutosodotusten mukaan.

Kesäloimat siirrettynä elokuulle -mallilaskelmassa matkailutuloa on korjattu siten, että kesäkuukausien matkailutuloa on korjattu matkailuyritysten keskimääräisen odotuksen verran. Kesäkuussa matkailutulon odotetaan kasvavan nykyisestä +5,0 prosenttia, heinäkuussa +3,9 prosenttia ja elokuussa +19,3 prosenttia (Taulukko 8). **Koko vuoden matkailutuloon kesäkuukausien muutosten arvioidaan olevan keskimäärin +2,5 prosentin kasvua matkailutuloon. Kesäkuukausien osalta siirto tarkoittaisi arviolta +9,3% kasvua matkailutuloon. Tämä tarkoittaisi arviolta noin 219 miljoonan euron kasvua, josta elokuun osuus on noin 149 miljoonaa euroa ja kesä- ja heinäkuun yhteenlaskettu osuus noin 70 miljoonaa euroa.** Mallilaskel-

massa ei otettu kantaa muissa vuoden kuukausissa tapahtuvaan kehitykseen, vaan niiden kohdalla matkailutulon odotettiin säilyvän sellaisenaan. Kun kesäkuukaudet ovat suurimmalla osalla matkailuyrityksiä liiketoiminnaltaan keskimääräistä vilkkaimpia kuukausia (joulunajan lisäksi), niin kesäkuukausilla on koko vuoden matkailutuloon keskimääräistä suurempi vaikutus. Muutoksissa on kuitenkin suuria poikkeamia eri toimialojen ja yksittäisten yritysten kohdalla.

Työllisyysvaikutuksia laskelmassa tarkasteltiin Tilastokeskuksen yritystilaston henkilöstömäärällä. Ne hieman poikkeavat työvoimatilaston luvuista, mutta työvoimatilaston lukuja ei ole saatavissa matkailuyritysten toimialatasolla. Yritystilaston henkilöstömäärä kuvaa kokoajaisten työntekijöiden määrää yrityksessä vuoden sisällä. Mallilaskelmassa kesäkuukausien henkilöstömäärä määriteltiin henkilöstömyyntitehokkuudella, joten kuukauden henkilöstömäärä kuvaa keskimääräistä henkilö määrää kuukauden liikevaihtotasolla. Käytännössä henkilö määrää ei suoraan josta liikevaihdon muutosten mukaan. Mallilaskelma ei siis anna niin suoraviivaista kuvaa henkilöstön määrän kehityksestä, mutta kertoo enemmän muutostarpeista henkilöstön määrässä ja palkkakustannusten muutospaineista. **Henkilöstön määrässä tapahtuvat muutokset ovat selvästi pienempiä kuin matkailutulon. Kesälomien siirto kasvattaa vuoden keskimääräistä henkilöstön määrää 1,6 prosenttia, noin 1 300 henkilötyövuotta. Palkkasumman muutos on arviolta 0,2 prosenttia vuositasolla (noin 5 miljoonaa euroa).**

Edellä mainitut arviot on laadittu perustuen yrityskyselyn tuloksiin (arviot matkailumyynnin muutoksista). Tuloksia voidaan hyödyntää **suuntaa-antavina arvioina**. Tulosten tulkinnassa on huomioitava, että ne perustuvat keskiarvotietoihin 168 yrityskyselyyn vastanneen näkemyksistä matkailutulon kasvusta.

Taulukko 8. Matkailutoimialojen yritysten matkailutulo ja henkilöstömäärä mallilaskelmassa.

Nykytilanne

	MATKAILUTOIMIALAT YHTEENSÄ				
	Kesä	Heinä	Elo	Ke-He-Ei	Vuosi
Liikevaihto Milj. €	1171,5	1253,5	1184,8	3609,8	13472,9
Matkailutulon osuus LV Milj. €	764,1	817,8	771,1	2352,9	8693,0
					100,0
Kuukauden osuus LV:sta	8,7 %	9,3 %	8,8 %	26,8 %	%
Henkilöstö keskimäärin/kk ja vuodessa	85 837	91 847	86 809	88 164	82 263
Palkkasumma Milj. €	204,8	226,5	212,9	644,2	2333,1

Kesälomat siirrettynä elokuulle

	MATKAILUTOIMIALAT YHTEENSÄ				
	Kesä	Heinä	Elo	Ke-He-Ei	Vuosi
Yritysten odotukset matkailutulon muutoksesta %	5,0 %	3,9 %	19,3 %	9,3 %	
Matkailutulo (korjattu) Milj. €	802,2	850,0	919,5	2571,8	8911,9
LV muutos nykytila/laskenta Milj. €	38,1	32,3	148,5	218,9	218,9
Henkilöstö keskimäärin/kk ja vuodessa	86 070	92 044	87 715	89 501	83 599
Palkkasumma Milj. €	205,9	227,1	216,0	648,9	2337,8

Muutokset nykytilanteeseen

	MATKAILUTOIMIALAT YHTEENSÄ				
	Kesä	Heinä	Elo	Ke-He-Ei	Vuosi
Matkailutulon muutos Milj. €	38,1	32,3	148,5	218,9	218,9
Matkailutulon muutos %	5,0 %	3,9 %	19,3 %	9,3 %	2,5 %
Henkilöstön määrän muutos	233	197	907	1 336	1336
Henkilöstön määrän muutos %	0,3 %	0,2 %	1,0 %	1,5 %	1,6 %
Palkkasumman muutos Milj. €	1,1	0,6	3,1	4,7	4,7
Palkkasumman muutos %	0,5 %	0,2 %	1,4 %	0,7 %	0,2 %

Lähteet: Tilastokeskus: Yritykset ja toimipaikat 2016, Suomen matkailun tilinpito, yrityskysely

Keskeisimmillä matkailutoimialoilla matkailutulon osuus toimialan liikevaihdosta vaihtelee suuresti, myös toimialan sisällä merkitys vaihtelee (Taulukko 6). Ravitsemispalveluissa matkailutulo on noin viidennes, mutta henkilöliikennepalveluiden toimialalla matkailutulo muodostaa pääosan toimialan liikevaihdosta. Kaikkien matkailutoimialojen odotukset mukautuvat suurimpien toimialojen näkemykseen kesälomien siirto -kysymyksissä. Ravitsemispalveluille matkailun merkitys on vähäisempää kuin muille toimialoille, mutta niiden joukossa on paljon yrityksiä, jotka ovat vahvasti riippuvaisia matkailusta.

Taulukossa 9 tarkastellaan neljän keskeisen matkailutoimialaryhmän (majoituspalvelut, ravitsemispalvelut, henkilöliikennepalvelut ja muut matkailupalvelut) muutoksia mallilaskelmalla. Jo näiden neljän toimialaryhmän välillä on selviä eroja siinä, mitä vaikutuksia niille olisi kesälomien siirrosta elokuulle. Matkailutulon näkökulmasta eniten näyttäisi hyötyvän ravitsemispalvelut, jonka matkailutulon odotetaan vuositasolla **kasvavan 3,2 prosenttia**. Elokuussa eniten matkailutulon odotetaan kasvavan majoituspalveluissa.

Työllisyysvaikutuksia tutkittiin laskemalla, miten matkailutulon muutos vaikuttaa henkilöstötarpeeseen. Käytännössä henkilöstön määrä ei kasva matkailutulon kasvun myös lineaarisesti, henkilöstömäärän kasvu kertoo vain ohjeellisesti työntekijämäärän kasvusta. Henkilöstön kasvu kasvattaa myös palkkakustannuksia. Henkilöstön kasvu vahvistaa matkailualaa, jos muutokset toteutuvat. Henkilöstön määrän näkökulmasta eniten näyttäisi hyötyvän majoituspalvelut, jonka henkilöstömäärän odotetaan kasvavan vuositason 2,1 prosenttia. Kesäkuukausien aikana eniten henkilöstön määrän odotetaan kasvavan majoitus- ja henkilöliikennepalveluissa.

Taulukko 9. Matkailutoimialojen yritysten matkailutulo ja henkilöstömäärä matkailutoimialoitoin.

Nykytilanne	MAJOITUSTOIMINTA					RAVITSEMISTOIMINTA					HENKILÖLIKENNE					MUU MATKAILUTOIMINTA					
	Kesä	Heinä	Elo	Ke-He-E	Vuosi	Kesä	Heinä	Elo	Ke-He-E	Vuosi	Kesä	Heinä	Elo	Ke-He-E	Vuosi	Kesä	Heinä	Elo	Ke-He-E	Vuosi	
Liikevaihto Milj. € Matkailutulo osuus LV Milj. € Kuukauden osuus LV:sta Henkilöstö keskimäärin/kk ja vuodessa Palkkasumma Milj. €	122,2	128,7	127,3	378,2	1413,7	321,9	340,8	325,1	987,7	3751,7	557,2	589,9	562,7	1709,9	6494,6	170,2	194,1	169,7	534,0	1812,9	
	97,0	102,4	101,1	300,5	1122,1	67,6	71,6	68,3	207,4	787,8	456,2	483,0	460,8	1400,0	5317,5	143,2	160,8	141,0	445,0	1465,6	
	8,6 %	9,1 %	9,0 %	26,8 %	100,0 %	8,6 %	9,1 %	8,7 %	26,3 %	100,0 %	8,6 %	9,1 %	8,7 %	26,3 %	100,0 %	9,4 %	10,7 %	9,4 %	29,5 %	100,0 %	
	9 492	9 999	9 885	9 792	9 150	36 616	38 767	36 980	37 454	35 565	32 475	34 383	32 798	33 218	31 543	1 209	1 378	1 205	1 264	6 005	
	23,7	25,0	24,7	73,4	274,7	74,4	78,7	75,1	228,2	866,9	86,8	91,9	87,7	266,4	1 011,9	19,9	30,9	25,4	76,1	179,6	
Kesäomat siirrettynä elokuulle																					
Yritysten odotukset matkailutulon muutoksesta % Matkailutulo (korjattu) Milj. € LV muutos nykytilalaskenta Milj. € Henkilöstö keskimäärin/kk ja vuodessa Palkkasumma Milj. €	2,9 %	5,4 %	20,7 %	9,7 %	29,2	29,2	6,0	6,0	13,5	25,5	25,5	27,9	12,2	89,1	129,1	1,0 %	5,3 %	17,7 %	7,9 %	35,0	
	99,8	107,8	122,0	329,7	1151,3	73,6	77,6	81,8	233,0	813,4	484,1	495,2	549,8	1529,1	5446,7	144,7	169,4	165,9	480,0	1500,6	
	2,8	5,5	20,9	29,2	29,2	6,0	6,0	13,5	25,5	25,5	27,9	12,2	89,1	129,1	129,1	1,5	8,6	25,0	35,0	35,0	
	9 510	10 034	10 021	9 981	9 339	36 672	38 824	37 108	37 696	35 807	32 610	34 442	33 230	33 846	32 170	1 210	1 384	1 220	1 285	6 026	
	23,8	25,1	25,1	74,0	275,3	74,5	78,8	75,3	228,6	867,2	87,8	92,1	89,8	269,7	1 015,2	19,9	31,0	25,8	76,8	180,2	
Muutokset nykytilanteeseen																					
Muutokset nykytilanteeseen	MAJOITUSTOIMINTA					RAVITSEMISTOIMINTA					HENKILÖLIKENNE					MUU MATKAILUTOIMINTA					
	Kesä	Heinä	Elo	Ke-He-E	Vuosi	Kesä	Heinä	Elo	Ke-He-E	Vuosi	Kesä	Heinä	Elo	Ke-He-E	Vuosi	Kesä	Heinä	Elo	Ke-He-E	Vuosi	
	2,8	5,5	20,9	9,7 %	29,2	6,0	6,0	13,5	25,5	25,5	27,9	12,2	89,1	129,1	1,0 %	5,3 %	17,7 %	7,9 %	35,0		
	2,9 %	5,4 %	20,7 %	9,7 %	2,6 %	8,8 %	8,4 %	19,8 %	12,3 %	3,2 %	6,1 %	2,5 %	19,3 %	9,2 %	2,4 %	1,0 %	5,3 %	17,7 %	7,9 %	24,4 %	
	18	35	136	189	189	57	57	128	242	242	136	59	433	627	627	1	5	15	21	21	
	0,2 %	0,4 %	1,4 %	1,9 %	2,1 %	0,2 %	0,1 %	0,3 %	0,6 %	0,7 %	0,4 %	0,2 %	1,3 %	1,9 %	2,0 %	0,1 %	0,4 %	1,2 %	1,6 %	0,3 %	
	0,1	0,1	0,4	0,5	0,5	0,1	0,1	0,2	0,3	0,3	0,9	0,2	2,1	3,3	3,3	0,0	0,2	0,5	0,6	0,6	
	0,2 %	0,5 %	1,4 %	0,7 %	0,2 %	0,1 %	0,1 %	0,2 %	0,1 %	0,0 %	1,1 %	0,3 %	2,4 %	1,2 %	0,3 %	0,2 %	0,5 %	1,8 %	0,9 %	0,4 %	
	Matkailutulo muutos Milj. €	2,8	5,5	20,9	29,2	29,2	6,0	6,0	13,5	25,5	25,5	27,9	12,2	89,1	129,1	129,1	1,5	8,6	25,0	35,0	35,0
	Matkailutulo muutos %	2,9 %	5,4 %	20,7 %	9,7 %	2,6 %	8,8 %	8,4 %	19,8 %	12,3 %	3,2 %	6,1 %	2,5 %	19,3 %	9,2 %	2,4 %	1,0 %	5,3 %	17,7 %	7,9 %	24,4 %
Henkilöstön määrän muutos	18	35	136	189	189	57	57	128	242	242	136	59	433	627	627	1	5	15	21	21	
Henkilöstön määrän muutos %	0,2 %	0,4 %	1,4 %	1,9 %	2,1 %	0,2 %	0,1 %	0,3 %	0,6 %	0,7 %	0,4 %	0,2 %	1,3 %	1,9 %	2,0 %	0,1 %	0,4 %	1,2 %	1,6 %	0,3 %	
Palkkasumman muutos Milj. €	0,1	0,1	0,4	0,5	0,5	0,1	0,1	0,2	0,3	0,3	0,9	0,2	2,1	3,3	3,3	0,0	0,2	0,5	0,6	0,6	
Palkkasumman muutos %	0,2 %	0,5 %	1,4 %	0,7 %	0,2 %	0,1 %	0,1 %	0,2 %	0,1 %	0,0 %	1,1 %	0,3 %	2,4 %	1,2 %	0,3 %	0,2 %	0,5 %	1,8 %	0,9 %	0,4 %	
Lähteet: Tilastokeskus: Yritykset ja toimipaikat 2016. Suomen matkailun tilinpito, yritykskysely																					

Lähteet: Tilastokeskus: Yritykset ja toimipalkat 2016, Suomen matkailun tilinpito, yritysryhmyt

5 Analyysi

Selvityksen tavoitteena oli selvittää ja analysoida Suomen koulujen kesälomien siirron vaikutuksia Suomen matkailuelinkeinon talouteen ja työllisyyteen ja esittää selvitystulosten pohjalta johdopäätökset kesälomien siirron vaikutuksista matkailuelinkeinon näkökulmasta. Matkailukysyntään vaikuttavat lukuisat tekijät (esim. sääolosuhteet, globaalit kulutustrendit, tarjolla olevat palvelut, hintakehitys) kesälomien siirron rinnalla.

Selvitys tuo esille matkailuyritysten näkemyksen siitä, mikä merkitys kesälomien siirrolla olisi matkailukysynnän ja työllisyyden osalta. Aineiston keruun ja analysoinnin aikana on tunnistettu kesälomien siirron laajempia yhteiskunnallisia vaikutuksia (mm. koululaisten jaksaminen pidempänä kevätlukukautena ja korkeakoulujen valintojen aikataulutus). Selvitykselle asetetun tavoitteen mukaisesti tarkastelu rajataan selvityksessä ainoastaan matkailuelinkeinoon kohdistuviin määrällisiin ja laadullisiin vaikutuksiin painottaen vaikutuksia matkailukysyntään, matkailutuloon ja työllisyyteen.

Aineistosta on nostettavissa seuraavia tuloksia, joita käsitellään seuraavissa alaluvuissa:

- Elokuun matkailukysyntä vaihtelee alueittain ja toimialoittain; tilastot osoittavat elokuun kysynnässä olevan eroja mm. matkatyyppien mukaan
- Kuluttajakäyttäytyminen muuttuu ja kysyntä kasvaa; aineiston perusteella voidaan arvioida kysynnän muuttuvan rakenteellisesti ja määrällisesti kesäloma-aikana, mikäli kesälomia siirretään kahdella viikolla eteenpäin. Kysyntää uskotaan kasvattavan sekä kotimaisen että ulkomaisen matkailukysynnän.
- Palvelujen saatavuus paranee ja sesongit tasoittuvat; kasvava kysyntä muuttanee erityisesti niiden päiväkohteiden aukioloa elokuussa, joille kotimaan kysynnällä on suuri merkitys
- Yritysten toimintaedellytykset kehittyvät; mm. investointisuunnitelmat, yhteistyöverkostot ja kansainvälistyminen, työvoiman saatavuus
- Suomen matkailuimago vahvistuu; imagovaikutuksilla on välilliset myönteiset vaikutukset etenkin ulkomaiseen matkailukysyntään
- Myönteiset vaikutukset matkailutalouteen; siirrolla arvioidaan olevan myönteiset vaikutukset matkailutuloon ja -työllisyyteen etenkin elokuun kasvavan kysynnän myötä

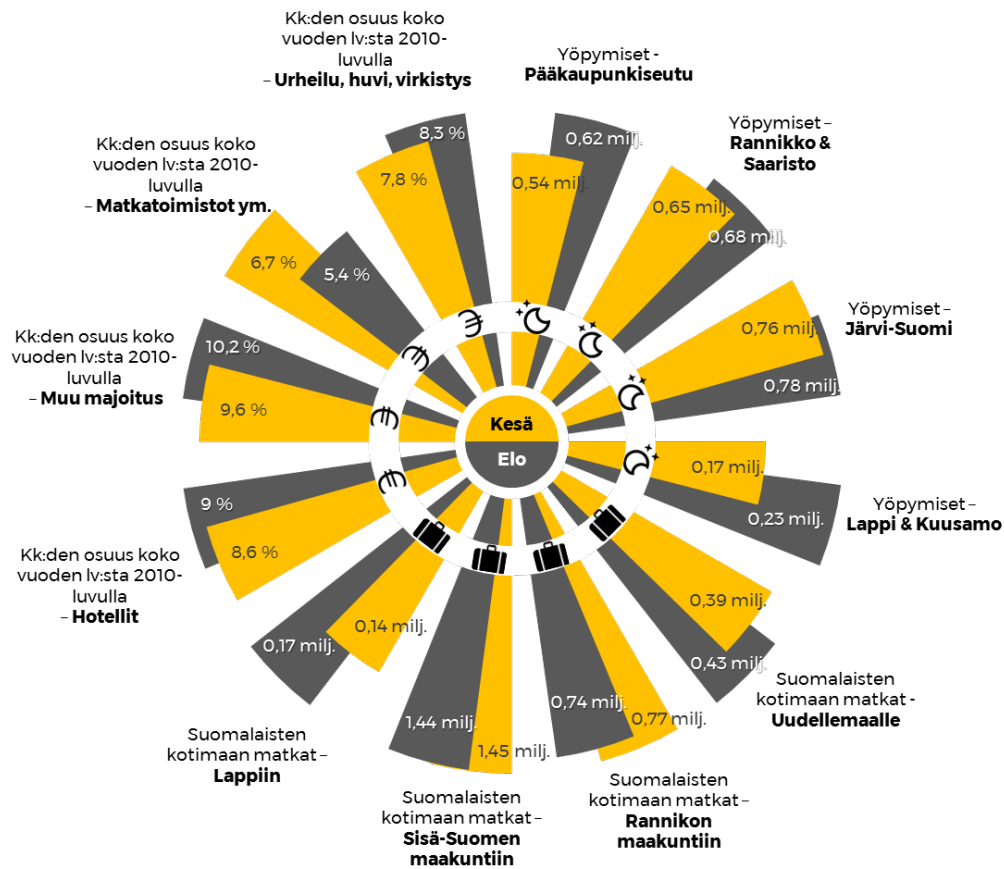
5.1 Elokuun kysyntä vaihtelee alueittain ja toimialoittain

Nykytilanteessa liikevaihdossa kuukausittain on selkeitä eroja matkailun eri toimialojen välillä. **Elokuu on liikevaihdolla mitattuna koko Suomen tasolla haasteellinen matkatoimisto- ja matkanjärjestäjäpalveluille, mutta vähemmissä määrin muille matkailutoimialoille.** Majoitustoiminnalle sekä urheilu-, huvi- ja virkistystoiminnalle elokuu näyttäytyy liikevaihtotilastojen valossa varsin hyvänä kuukautena. Ryhmähaastatteluissa kävi selvästi ilmi, että kesälomien siirron vaikutukset liikevaihtoon riippuvat paljon yrityksen toimialasta. Kokonaisuutena matkailuelinkeinon suhtautuminen lomien siirtoon oli kuitenkin myönteinen tai lievästi myönteinen.

Heinä- ja elokuun erot, mutta myös kesä- ja elokuun tasavertaisuus paljastuvat verrattaessa kuukausitasolla yöpymisiä majoitusliikkeissä ja kotimaassa tehtyjen matkojen määrää alueittain sekä matkailutoimialakohtaista liikevaihtoa (Kuva 39 ja Kuva 40). Alueellisesti tarkasteltuna heinä- ja elokuun erot nousevat selkeästi esille muualla kuin Uudellamaalla, jossa yöpymisten ja kotimaan matkojen lukumäärä on suhteellisen sama molempina kuukausina. Toimialoittain tarkasteltuna kuukausien erot ovat tilastojen mukaan selkeät hotellipalveluja lukuun ottamatta. **Toisaalta kesä- ja elokuulla ei näytä olevan suurta eroa** muutoin kuin hieman kesäkuun hyväksi matkatoimistojen, matkanjärjestäjien ja opaspalveluiden kuukausittaisen liikevaihdon osalta ja elokuun hyväksi Lappiin ja Uudellemaalle suuntautuvien kotimaan matkojen ja yöpymisten lukumäärässä.

Kuva 40. Elokuun tunnuslukujen vertailua heinäkuuhun eri alueilla ja toimialoilla (Tilastokeskus – Majoitustilasto – kuukausittaiset yöpymiset 2017, Suomalaisten matkailutilasto - suomalaisten kotimaan matkat vuosien 2013-2017 keskiarvolla, Yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilasto – kk:den osuus koko vuoden lv:sta 2010-luvulla).

Kuva 41. Elokuun tunnuslukujen vertailua kesäkuuhun eri alueilla ja toimialoilla (Tilastokeskus – Majoitustilasto - kuukausittaiset yöpymiset 2017, Suomalaisten matkailutilasto - suomalaisten kotimaan matkat vuosien 2013-2017 keskiarvolla, Yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilasto – kk:den osuus koko vuoden lv:sta 2010-luvulla).

Tarkasteltaessa yöpymisten muutosta 1997–2017, kesäkuukausien ulkopuolinen sesonki on kasvanut suhteessa nopeimmin (Kuva 21. Suomalaisten yöpymiset majoitusliikkeissä Suomessa - kasvutrendit kuukausittain, kasvu-% vuodesta 1997 vuoteen 2017 sekä osuus koko vuoden yöpymisistä vuonna 2017 (Tilastokeskus, 2018b, luvut ovat ennakkotietoja). Matkailun kasvun, työn luonteen muuttumisen ja karkean tilastotarkastelun myötä voisi esittää hypoteesin, että matkailukysynnän piikit ovat yleisesti ottaen tasoittumaan päin ihmisten matkustaessa yhä enemmän pitkin vuotta. Myös ulkomaalaisten matkailijoiden kesämatkailun osuus on hieman vähentynyt kokonaismäärän kuitenkin kasvaessa.

On kuitenkin huomattava, että vain kolmasosalla kotimaan yöpymisen sisältävistä matkoista yövytään maksullisessa majoituksessa ja majoitustilastot kattavat vain rekisteröidyt yöpymiset majoitusliikkeissä. Suomalaisten päiväkävijöiden merkitys suomalaisten matkailukulutuksen osalta maakunnassa on suurinta Kymenlaaksossa, Keski-Pohjanmaalla, Kanta-Hämeessä, Satakunnassa ja Päijät-Hämeessä (ks. Liite 5).

Haaste hiljaisemmasta elokuusta vaikuttaa tilastotarkastelujen mukaan näyttäytyvän voimakkaammin suurempien kaupunkien ulkopuolella – yöpymisten suhteen on nähtävissä polarisoituneisuutta. Näillä alueilla on potentiaali nousta vahvoiksi, mutta kysyntä on tällä hetkellä heikkoa tai nousu vaatisi koordinoituja ponnisteluja tarjonnan yhtäaikaiseksi lisäämiseksi ja uuden kysynnän houkuttelemiseksi. Polarisaatio Uudenmaan, jossa elokuu muodostaa matkailun korkeimman kysynnän, ja pienempien maakuntien välillä on suuri. Tarjontaa ja kysyntää on Uudellamaalla ympärivuotisesti. Pääkaupunkiseudun attraktio on luonteeltaan jatkuvaa, eikä sitä vaivaa muulle maalle tyypillinen sesonkiluonteisuus. Pääkaupunkiseudulla on myös yksi ratkaisevan tärkeä etu puolellaan: erinomainen saavutettavuus niin kotimaasta käsin kuin kansainvälisesti.

Säätilastojen tarkastelu osoittaa, että väestön maantieteellisellä jakaumalla painotettuna noin **kahdella kolmesta suomalaisesta olisi päivisin noin puoli astetta lämpimämpää** ja yli 20 asteen päivälämpötiloja olisi puoli päivää enemmän kuin nykyajankohtana. **Sateen todennäköisyys kuitenkin kasvaisi. Auringonpaistetta saataisiin keskimäärin 3 tuntia vähemmän** vuorokaudessa. (Ilmatieteen laitos 2018).

5.2 Kuluttajakäyttäytyminen muuttuu ja kysyntä kasvaa

Mikäli kesälomia siirrettäisiin kahdella viikolla eteenpäin, on sillä tulosten mukaan vaikutuksia matkailukysyntään; lisäten sitä sekä muuttaen kysyntää sekä ajallisesti että osin myös rakenteellisesti.

Kysynnän kasvu muodostuu arvioiden mukaan **sekä ulkomaisesta että kotimaisesta kysynnästä.** Yrityskyselyn mukaan ulkomaista kysyntää odotetaan tulevan lisää etenkin elokuussa. Haastatteluissa todettiin, että jos kesälomien siirto parantaa elokuun palvelutarjontaa, siirron uskotaan parantavan Suomen imagoa matkailumaana ja vaikuttavan myönteisesti myös ulkomaiseen kysyntään pitkällä tähtäimellä. Kotimaista kysyntää arvioidaan tulevan lisää sekä kesäkuussa (mm. uusien matkatyyppien ja kohderyhmien myötä) että elokuussa.

Kysynnän muutokseen vaikuttaa etenkin suomalaisten koululaisperheiden kulutuskäyttäytyminen, mutta myös muilla matkailijoilla on vaikutus kysyntään. Palveluiden tarjonnan lisääntymisen ja imago vaikutusten myötä **ulkomaisten matkailijoiden matkailu** Suomeen voi lisääntyä vaikutusten kohdistuessa etenkin elokuulle. **Matkailijat, jotka matkustavat mieluummin muina aikoina kuin koululaisten loma-aikoina,** tulevat luultavasti myös muuttamaan matkustuskäyttäytymistään. Tämä voi näkyä kesäkuun lisääntyvänä kysyntänä mm. eläkeläisten matkustuksessa. Toisaalta vaikutus voi näkyä myös koululaisten kanssa matkailevien **isovanhempien** kulutuskäyttäytymisessä kysynnän siirtyessä kesäkuulta elokuulle. Lisäksi mahdollisen muutoksen uskotaan vaikuttavan mm. **työmatkailuun ja kongressimatkoihin,** kun myös koululaisperheiden

vanhempien lomiin tulee muutoksia. **Leirikoululaiset** ovat myös yksi ryhmä, joiden määrän uskotaan kasvavan kesäkuussa lomien siirron myötä. Myös **lyhytlomat ja viikonloppumatkat** voivat lisääntyä kesäkuussa, mikäli kesälomien siirto toteutuu.

Kesälomien siirron yhdeksi keskeiseksi vaikutukseksi on arvioitu kotimaisen kysynnän suuntautuminen elokuussa enemmän kotimaahan mm. paremman lomasään vuoksi. Toisaalta kesälomien siirrolla ei säätilastojen mukaan ole suurta vaikutusta loma-ajan päivälämpötiloihin (ks. luku 2.4). Esiin nousseen arvion mukaan suomalaiset matkailijat voivat suosia siirron myötä enemmän kotimaanmatkoja ulkomaanmatkojen korkeamman hinnan vuoksi elokuussa (hintoja nostaa kysyntä muusta Euroopasta). Ulko- ja kotimaanmatkat eivät kuitenkaan välttämättä ole toisilleen korvaavia vaihtoehtoja, vaan niitä voidaan tehdä eri tarkoitusten ja tarpeiden vuoksi.

Erityisesti vahvojen **kesämatkailupaikkakuntien**, kuten Hanko, Naantali ja Savonlinna, uskotaan hyötyvän kesälomien siirrosta, sillä niissä kotimainen kysyntä kohdistuu tällä hetkellä voimakkaasti heinäkuulle, eikä kaikkeen kysyntään pystytä edes vastaamaan. Kysynnän uskotaan tasoittuvan heinä- ja elokuun välillä, jos koulujen kesälomia siirretään.

Mökki- ja leirintäalueiden kysyntä on tällä hetkellä heinäkuussa niin suurta, että kaikkeen kysyntään ei pystytä vastaamaan. Kesälomien siirron uskotaan tasaavan kysyntää siten, että myös elokuu olisi vielä houkutteleva kuukausi tämän tyyppisessä majoituksessa. Huvipuistojen osalta elokuu on tällä hetkellä haastava kuukausi, sillä pelkkä ulkomainen kysyntä ei riitä kannattavaan liiketoimintaan. Koulujen kesälomien siirron uskotaan lisäävän kotimaista kysyntää elokuussa siten, että huvipuistojen olisi mahdollista pitää auki myös elokuussa.

Matkailun trendit näyttävät positiiviselta kotimaan matkailun kannalta. Ympäristörajoitteet, lentojen hintojen nousu, ympäristötietoisuuden ja vastuullisuuden vahvistuminen arvona voi lisätä lähimatkailua. Maailmalla näkyvä trendi alati uusien matkakohteiden hakemisesta voi tuntua Suomen pienempien matkailukohteiden suosion kasvuna. Y- ja Z -sukupolvilla on täysin erilaiset matkustustottumukset kuin vanhemmillaan; matkailukysyntä tulee muuttumaan uusia tarpeita vastaavaksi. Saavutettavuuden parantuminen mahdollistaa yhä useamman matkustamisen myös Suomessa yhä laajemmin. Jakamis- ja alustatalous tekee matkan suunnittelusta helpompaa ja lisää matkailupalveluiden tarjontaa sekä kustannustietoisuutta huomattavasti.

5.3 Palvelujen saatavuus paranee ja sesongit tasoittuvat

Kotimaisen ja ulkomaisen kysynnän ajoittumisen samaan aikaan elokuulle arvioitiin tukevan aukioloaikojen pidentämistä. Matkailupalvelujen osalta arvioitiin myös syntyvän uusia palveluja uudenaikaiselle kysynnälle.

Kysynnän siirtymisen nähdään vaikuttavan palvelujen saatavuuteen myös kesäkuussa. Koulujen kesälomien siirto saattaisi hyödyttää esimerkiksi työmatkustuksen järjestämistä kesäkuussa, kun vapaa-ajan matkustuksesta vapautuvaa kapasiteettia voitaisiin hyödyntää. Sekä haastatteluissa että yrityskyselyn vastauksissa nostettiin esiin toisaalta myös palvelujen ja kapasiteetin riittävyyden haaste mm. majoituksen osalta, mikäli kysyntä kasvaa. Riittävyyden osalta haasteet nähtiin hyvin alueellisina koskien etenkin pääkaupunkiseutua.

Matkanjärjestäjien ja matkailuyritysten arvion mukaan ulkomaiset matkailijat toivovat pääasiassa enemmän palvelua mielenkiintoisina sesonkeina. Kesän aukiolon piteneminen suomalaisen kysynnän lisääntymisen myötä nähdään hyötynä erityisesti juuri ulkomaisen kysynnän houkuttelemiseksi sekä heinäkuun kysyntäpiikin tasoittumiseksi.

Lapissa ja pääkaupunkiseudulla runsaamman kysynnän arvioitiin ryhmähaastatteluissa edellyttävän uusien vetonaulojen ja aktiviteettien tuotteistamista. Kesäkuun uudenlaisen kysynnän nähtiin vaikuttavan myös palvelujen ja tuotteiden kehittämistarpeeseen.

Kesäajan sesongin arvioidaan aineiston perusteella tasoittuvan siirron myötä. Paine heinäkuun matkailukysynnästä siirtynee osin elokuulle. Toisaalta kesäkuulle voi tulla myös uusia matkailun kohderyhmiä tai painoarvot voivat muuttua.

5.4 Yritysten toimintaedellytykset kehittyvät

Yrityskyselyn mukaan kesälomien siirrolla olisi positiivisia vaikutuksia ammattitaitoisen työvoiman saatavuuteen. Näin arvioitiin etenkin Pohjois-Suomessa ja läntisessä Suomessa. Yrityskyselyn vastaajista 58 prosenttia arvioi, että kesälomien siirrolla olisi vaikutusta riittävän ammattitaitoisen työvoiman saatavuuteen ja työvoiman rekrytointiin ja 42 prosenttia arvioi, että siirrolla ei olisi vaikutusta tähän.

Yli puolet yrityskyselyn vastaajista arvioi siirron vaikutusten olevan erittäin myönteisiä tai myönteisiä oman yrityksensä yhteistyöverkostojen, kansainvälistymissuunnitelmien ja palvelujen kehittämisen kannalta (ks. luvut 4.1.1 ja 4.3). Hieman alle puolet vastaajista arvioi, että siirrolla olisi myönteisiä tai erittäin myönteisiä vaikutuksia yrityksen investointisuunnitelmiin. Reilu neljä viidestä vastaajista arvioi kesälomien siirrolla olevan myönteisiä tai erittäin myönteisiä vaikutuksia oman yrityksensä liiketoimintaan yleisesti. Kotimaisen kysynnän lisääntymisen elokuussa arvioitiin vaikuttavan myönteisesti erityisesti palvelujen kehittämiseen ja aukioloaikojen pidentämiseen. Siirron arvioitiin vaikuttavan osin myös heinäkuun kysynnän kasvuun ja palvelutarjonnan lisääntymiseen ja näin ollen myös kannattavuuteen, kun osa kesäkuun kysynnästä siirtyy ajallisesti eteenpäin. Jos palvelutason paraneminen saisi aikaan myös lisääntyvän kokonaiskysynnän, yritykset pystyisivät tekemään myös uusia investointeja.

Kesälomien siirrolla nähtiin olevan myös muita yritysten toimintaedellytyksiin vaikuttavia vaikutuksia. Mm. Suomesta ulkomaille suuntautuvan, lentäen tehtävän matkustamisen näkökulmasta yhteistyökumppanien lomarytmien samanaikainen jaksotus voisi tuoda liiketoimintahyötyjä. Siirron mahdollisena haasteena nähtiin se, että joissakin matkailukohteissa kesäkuun alun kysyntä saattaisi heikentyä ja koko kausi pirstaloitua siten, että kävijämäärät olisivat pieniä koko kesän.

5.5 Suomen matkailuimago vahvistuu

Niin kyselyihin vastaajat kuin haastateltavat arvioivat, että koulujen kesälomien siirrolla voisi olla myönteisiä vaikutuksia Suomen matkailuimagoon. Imagon arvioitiin vahvistuvan, jos kauden pitenemisen myötä kohteet olisivat pitempään auki.

Erityisesti imagoa voisi parantaa palvelujen saatavuuden ja kohteiden saavutettavuuden parantuminen. Parempien palveluiden arvioitiin pidentävän myös viipymän kestoja. Imagoasiat nousivat vahvasti esiin erityisesti matkanjärjestäjähaastatteluissa ja Visit Finlandin maakohtaisten edustajien haastatteluissa. Imagon vahvistamisella nähtiin olevan vaikutuksia ulkomailta Suomeen suuntautuvaan matkailuun.

5.6 Myönteiset vaikutukset matkailutalouteen

Aineiston perusteella siirrolla olisi myönteiset vaikutukset matkailuyritysten liikevaihtoon. Yrityskyselyn tulosten perusteella matkailuyritysten näkemyksen mukaan matkailuyritysten liikevaihto kasvaisi kesälomien siirron myötä elokuussa, mutta ei samanaikaisesti vähenisi kesä- ja heinäkuussa. On kuitenkin oletettavaa, että kesä- ja heinäkuussa tehtäviä lomamatkoja siirtyisi elokuulle kesälomien siirron myötä. Osin mainitaan kesälomien siirron vaikuttavan positiivisesti mm. työmatkojen, kongressimatkojen ja viikonloppumatkojen määrään kesäkuussa. Haastatteluissa on tullut myös ilmi mahdolliset vaikutukset muihin kohderyhmiin (mm. isovanhempiin), joiden matkustusaktiivisuus voi kasvaa kesäkuussa.

Matkailukysyntä on nykyisellään jakautunut majoituksen suhteen melko tasaisesti eri kuukausille. Tilastojen karkea tarkastelu ei näytä merkittävää eroa kesäkuun ja elokuun välillä kotimaan vapaa-ajanmatkojen, yöpymisten tai liikevaihdon suhteen eri alueilla. Haastatteluissa nousi esille, että elokuu voi olla osalle yrityksiä, etenkin perheiden päiväkohteet, liiketoiminnallisesti haastava pitää auki, kun kotimaan matkailukysyntä vähenee koulujen alkaessa. Elokuu on muilla kuin lapsiperheillä tasaisen suosittu matkustuskuukausi yhdessä kesä- ja heinäkuun kanssa.

Yrityskyselyn mukaan matkailuyritykset odottavat matkailutulon kasvavan kaikkina kesäkuukausina ja erityisesti elokuussa. Odotusten pohjalta tehtyjen laskelmien mukaan nykytilanteessa jää

toteutumatta noin 219 miljoonan euron matkailutulon lisäys. On kuitenkin huomioitava, että arvio ei ota kantaa siirron vaikutuksiin matkailutuloon kesäkuukausien ulkopuolella, vaan niiden odotetaan laskelmassa pysyvän vakiona.

Elokuu on lähtökohtaisesti matkailutoiminnan kannalta toiseksi paras kesäkuukausi, mutta kasvudotukset eivät vielä kasvattaisi kaikilla matkailutoimialoilla elokuuta heinäkuuta paremmaksi matkailukuukaudeksi. Siksi elokuun kasvu ei aiheuta laajamittaisia kapasiteetin kasvupaineita.

6 Johtopäätökset

6.1 Tulokset tiivistäen

- Miten matkailukysyntä muuttuisi koulujen kesälomien siirron myötä? Siirtyisikö nykyinen matkailukysyntä vain ajallisesti eteenpäin vai tapahtuisiko kokonaiskysynnässä tai sen rakenteessa muutoksia?

Matkailukysynnän arvioidaan kasvavan kesälomien siirron myötä. Yrityskyselyyn vastanneista 79 % arvioi liikevaihdon kasvavan elokuussa. Matkailukysynnän nähdään muodostuvan sekä kotimaisesta että ulkomaisesta kysynnästä. Kysynnän nähdään muuttuvan sekä ajallisesti että rakenteellisesti. Pieni osa vastaajista toi esiin arvion, että matkailukysyntä pysyisi vakiona mutta siirtyisi vain ajallisesti eteenpäin.

Matkailukysyntää nähtiin muuttavan kesälomien siirron myötä etenkin lapsiperheiden matkailun muutokset, mutta myös muiden matkailuryhmien kulutuskäyttäytymisen mahdolliset muutokset. Muita matkailijoita, joihin siirron arvioidaan vaikuttavan, ovat mm. isovanhemmat, työmatkailijat ja kongressimatkailijat (mm. lapsien vanhemmat) sekä matkailijat, jotka matkustavat mieluiten huippusesonkien ulkopuolella. Viikonloppumatkojen ja lähilomien arvioitiin lisääntyvän kesäkuussa, mikäli siirto toteutetaan.

Matkailukysynnän kasvun arvioidaan painottuvan elokuulle, mutta moni näkee siirron tuovan kasvua myös kesä- ja heinäkuulle. Kesäkuun osalta kasvua tuovat mm. leirikoululaiset, matkailijat, jotka suosivat matkustamista "kids free" -aikoina sekä lisääntynyt viikonloppumatkailu ja lähimatkailu. Kotimaan kysynnän osalta muutosta voi tuoda myös se, että työssäoloaika monessa suomalaisessa lapsiperheessä jatkuisi kesäkuun lopulle; tämä voi näkyä kongressi- ja työmatkailun kasvuna kesäkuussa, mutta toisaalta kysyntää elokuussa vähentäen. Osa kesäkuun kysynnästä nähdään siirtyvän osin heinäkuulle ja osin elokuulle. Osa elokuun matkailukysynnästä voi siirtyä myös muille kuukausille kuten kesäkuulle tai myöhempään syksyyn niiden osalta, jotka matkustavat mieluiten sesongin ulkopuolella.

Mahdollinen muutos on myös se, että kysynnän kohde voi joiltain osin muuttua. On esitetty arvio, että suomalaisten perheiden matkustusaktiivisuus ulkomaille voi kesäkuussa vähentyä, mutta ei välttämättä siirry suoraan elokuulle matkojen hintojen ollessa korkeammat muun matkailukysynnän piikin vuoksi. Tämä voi näkyä kotimaanmatkailun kasvavana kysyntänä elokuussa. Vaikutuksen merkitystä pienentää kuitenkin se, että vain osa väestöstä (lapsiperheet, isovanhemmat) on riippuvainen koulujen kesäloma-ajoista.

- Miten matkailun työvoiman saatavuus muuttuisi koulujen kesälomien siirron myötä?

Kesälomien siirron arvioitiin parantavan kesätyöntekijöiden saatavuutta ja toisaalta mahdollistavan useamman kokoaikaisen kesätyöntekijän palkkaamisen osa-aikaisten työntekijöiden sijaan, kun opiskelijat voisivat olla töissä vielä ulkomaisten matkailijoiden suosimana matkustusajankohdaksi elokuussa. Yrityskyselyyn vastanneista reilu puolet (58 %) arvioi, että kesälomien siirrolla olisi vaikutusta riittävän ammattitaitoisen työvoiman saatavuuteen ja työvoiman rekrytointiin.

Erityisesti siirrolla nähtiin olevan vaikutuksia Pohjois-Suomen ja läntisen Suomen matkailuyrityksissä. Vastausten mukaan siirrolla on suurin vaikutus ravitsemispalvelujen työvoiman saatavuuteen ja rekrytointiin. Joissakin yrityksissä ammattitaitoisen työvoiman puutteen nähtiin kuitenkin olevan ympärivuotinen ongelma, eikä kesälomien siirrolla olisi tähän vaikutusta.

- Miten matkailuyritykset suhtautuvat kesälomien siirtoon ja miksi?

Suurin osa matkailuyrityksistä suhtautuu kesälomien siirtoon myönteisesti. Yrityskyselyyn vastanneista 93 % näkee siirrolla olevan myönteisiä vaikutuksia matkailuelinkeinolle yleisesti. Myönteisesti suhtautuvia on myös yrityksissä, joiden omaan toimintaan siirrolla ei todennäköisesti olisi vaikutuksia tai vaikka siirrolla olisi lieviä kielteisiä vaikutuksia yrityksen liikevaihtoon. Kaikkein myönteisemmin kesälomien siirtoon suhtautuvat yritykset, joiden toimialan kotimainen kysyntä painottuu tällä hetkellä voimakkaasti heinäkuuhun, eikä pelkkä ulkomainen kysyntä riitä pitämään yllä kannattavaa liiketoimintaa elokuussa. Yleisesti ottaen voidaan todeta, että kattavammin auki olevat matkailupalvelut vaikuttavat myönteisesti koko matkailualan imagoon.

- Mitä vaikutuksia kesälomien siirrolla olisi matkailuelinkeinon liikevaihdon/talouden kehitykseen? Mitä vaikutuksia kesälomien siirrolla olisi matkailualojen työllisyyden kehitykseen?

Yrityskyselyn tulosten perusteella matkailuyritykset arvioivat matkailutulon kasvavan kaikkina kesäkuukausina ja erityisesti elokuussa. Odotusten pohjalta tehtyjen laskelmien mukaan vuositasolla matkailutulo kasvaisi 2,5 % vuositasolla (n. 219 milj. euroa). Kesäkuukausien osalta siirto tarkoittaisi arviolta +9,3% kasvua, elokuun osalta yksistään yli 19 % kasvua (149 milj. euroa). Tästä näkökulmasta kasvu ei aiheuta laajamittaista kapasiteetin kasvupainetta. Henkilöstön määrässä tapahtuvat muutokset ovat selvästi pienempiä kuin matkailutulon. Kesälomien siirto kasvattaa vuoden keskimääräistä henkilöstön määrää arviolta 1,6 prosenttia, noin 1300 henkilötyövuotta. Palkkasumman muutos on arviolta 0,2 prosenttia vuositasolla (noin 5 miljoonaa euroa). Huomioitavaa on, että edellä mainitut arviot ovat suuntaa-antavia arvioita matkailuelinkeinon näkökulmasta perustuen yrityskyselyn tuloksiin.

Tarkemmalla toimialoittaisella tarkastelulla kesälomien siirron vaikutuksissa on suuria vaihteluita eri toimijoiden kesken. Niille toimijoille, joilla toiminta painottuu kesäkuukausille kesälomien siirto elokuulle voi tuoda merkittävän lisän koko matkailutaloudelle. Haastattelujen mukaan siirrolla on

erityisen merkittävät vaikutukset päiväkohteisiin (mm. huvipuistot) ja niiden myötä välilliset vaikutukset myös muuhun matkailutoimintaan (mm. majoitus-, ravitsemis- ja henkilöliikennepalveluille). Haastattelujen mukaan siirrolla nähdään olevan pääasiassa myönteisiä vaikutuksia ja sen nähdään tuovan liiketoimintaan uusia mahdollisuuksia.

Kesälomien siirron arvioitiin mahdollistavan useamman kokoaikaisen työntekijän palkkaamisen osa-aikaisten sijaan. Osa yrityksistä kuitenkin arvioi, että lisämyynti ei aiheuttaisi lisätyövoiman tarvetta. Joissakin yrityksissä arvioitiin vakituisen henkilökunnan kesälomien järjestämisen tulevan nykyistä haasteellisemmaksi, jos kesätyövoimaa ei olisi saatavilla heti kesäkuun alussa.

- Mitkä olisivat kesälomien siirron vaikutukset alueellisesti: tulisiko osasta Suomen kohteista entistä ruuhkaisempia tai hiljaisempia?

Kesälomien siirron ei uskottu aiheuttavan varsinaisia ruuhkia minnekään päin Suomea. Kapasiteetin riittävyyden arvioitiin kuitenkin muodostuvan haasteeksi esimerkiksi Helsingin majoituspalveluissa elokuussa. Erityisesti vahvojen kesämatkailupaikkakuntien arvioitiin hyötyvän siirrosta, kun kotimaista kysyntää olisi heinäkuun lisäksi myös elokuussa. Kesälomien siirron ei uskottu vähentävän matkailua millään alueilla.

6.2 Johtopäätökset

Tämän selvityksen aineistojen perusteella kesälomien siirrolla olisi myönteiset vaikutukset matkailuelinkeinoon. Yrityskyselyyn vastanneista 93 % näkee siirrolla olevan erittäin myönteisiä tai jonkin verran myönteisiä vaikutuksia matkailuelinkeinolle yleisesti. Selvitys kuitenkin osoittaa, että kaikkia vaikutuksia ei voida arvioida. Yrityskyselyn ja elinkeinoelämän haastattelujen perusteella olisi suositeltavaa siirtää kesälomia eteenpäin, mutta on kuitenkin suositeltavaa myös selvittää kohderyhmien (perheet, mutta myös muut kohderyhmät) suhtautuminen muutokseen ja arviot muutoksen vaikutuksista matkustuskäyttäytymiseen. Tässä selvityksessä kuluttajakäyttämisen muutosten arviointi perustuu välillisiin arvioihin.

Kesälomien siirrolla nähdään olevan vaikutusta haastattelujen mukaan etenkin niille toimialoille, joilla toiminta painottuu kesäkuukausille ja joiden liikevaihto perustuu merkittävästi kotimaiseen kysyntään. Suoria ja välillisiä vaikutuksia on myös muihin matkailun toimialoihin. Kesälomien siirto vaikuttaa suoraan useimpien suomalaisten lapsiperheiden matkailuun, mutta välillisiä vaikutuksia on myös muuhun matkailuun kuten leirikoulumatkailuun, työ- ja kongressimatkailuun, viikonloppumatkailuun, isovanhempien matkailuun, sekä matkailijoihin, jotka ajoittavat matkat off-season aikaan.

Yrityskyselyn mukaan siirto vaikuttaa sekä kotimaiseen matkailukysyntään että ulkomaiseen kysyntään. Matkanjärjestäjien ja maakohtaisten asiantuntijoiden mukaan ulkomaisten matkailijoiden kysyntään siirron ei arvioitu suoraan vaikuttavan merkittävästi, mutta myönteisiä vaikutuksia nähtiin olevan pitkällä aikavälillä.

Aineiston perusteella merkittävimmät muutokset ovat elokuun matkailukysynnän lisääntyminen, mutta myös muutokset sekä kesä- että heinäkuun matkailukysyntään sitä kasvattaen. Tätä perusteltiin muiden matkailijoiden matkustuskäyttäytymisen muutoksilla ja muilla kysynnän rakenteellisilla muutoksilla. Myös imagovaikutusten uskotaan olevan myönteiset, mikäli kesälomien siirrolla on vaikutuksia matkailupalvelujen aukioloaikoihin elokuussa. Imagovaikutuksilla voi olla pitkällä aikavälillä välillisiä vaikutuksia ulkomaiseen matkailukysyntään sitä kasvattaen. Kesäkuukausien osalta siirto tarkoittaisi arviolta 219 miljoonan euron kasvua matkailutuloon, josta suurin osa toteutuisi elokuussa.

Yksi keskeinen nosto aineistosta on myös se, että matkailutilastoissa (yöpymisen sisältäneet matkat) kysynnän erot kesä- ja elokuun välillä ovat melko pienet, myös kun tarkastellaan lapsiperheiden matkustusta erikseen. Myös arviot matkailutoimialojen liikevaihdon jakautumisesta kuukausitasolla näyttävät olevan kesä- ja elokuun osalta melko tasasuhtaisia. Eroja on varmastikin, kun tarkastellaan toimialoja tarkemmalla tasolla; haastattelujen mukaan kotimaiseen matkailukysyntään nojaavat yritykset kärsivät hiljaisemmasta elokuusta tällä hetkellä. Päiväkävijöiden pienempi kysyntä elokuussa selittää osaltaan pienempää matkailukysyntää tietyillä toimialoilla, joissa päiväkävijöillä on suuri merkitys (mm. päiväkohteet, huvipuistot jne.). Välillisiä vaikutuksia on myös muille matkailuyrityksille (mm. ravintolat, liikenne, majoitus).

Epävarmuustekijöitä arviointiin ja ennakkointiin tuovat perheiden kulutuskäyttäytymisen tulevaisuuden muutokset; muutoksiin vaikuttavat mm. matkailutrendit, megatrendit ja yhteiskunnalliset muutokset. Kulutuskäyttäytymiseen vaikuttaa myös se, miten matkustamisen hintataso muuttuu kysynnän kasvaessa. On haastavaa arvioida, kuinka moni oikeasti muuttaa lomakäyttäytymistään, jos koulujen kesälomien ajankohta muuttuisi.

Kuva 42. Yhteen­vetokuva selvityksen tuloksista.

6.3 Jatkoselvitystarpeita

Selvityksen toteuttamisen aikana on noussut esille seuraavia jatkoselvitystarpeita:

- Kuluttajakäyttäytymisen muutokset: Vaikutusarvion tarkentaminen kansalaisille toteutettavan kyselyn kautta huomioiden lapsiperheiden lisäksi myös muut kohde­ryhmät (mm. vaikutukset ikäihmisten matkailuun elokuussa ja kesäkuussa). Tämä on jatkoselvitystarpeista keskeisin.
- Matkailuyritysten nykyisten elokuun aukioloaikojen selvittäminen alueellisesti ja eri toimialojen osalta.
- Kapasiteetin riittävyys: Millaiset vaikutukset siirrolla olisi kapasiteettiin tarkemmin? Millä alueilla tarkemmin kapasiteetti on riittämätön kysyntään ja sen kasvuun nähden? Millaisia toimenpiteitä vaatii?

- Miten koulujen loma-ajat kokonaisuutena ja mahdolliset muutokset niissä vaikuttavat matkailuyritysten talouteen, työllisyyteen ja toimintaedellytyksiin?
- Säättietojen analysointi tarkemmin; Ilmatieteen laitoksen analyysin mukaan siirrolla ei olisi merkittäviä vaikutuksia matkailusäähän. Tarkastelu alueellisesti tarkemmin.

Lähteet

- Cho, V. 2010. *A Study of the Non-economical Determinants in Tourism Demand*. International Journal of Tourism Research, Vol. 12, pp. 307-320
- Eugenio-Martin, J. L. 2003. *Modelling determinants of tourism demand as a five-stage process: A discrete choice methodological approach*. Tourism and Hospitality Research, Vol. 4, No. 4., pp. 341-354
- Globetrender Magazine 2017. *From boomers to gen z: travel trends across the generations*: <http://globetrendermagazine.com/2017/05/19/travel-trends-across-generations/>
- Ilmatieteen laitos 2018. *Ilmastokatsaus. Jos koululaisten kesälomia siirrettäisiin::* <http://www.ilmastokatsaus.fi/2018/02/06/jos-koululaisten-kesalomia-siirrettäisiin/>
- Massidda, C. & Etzo, I. 2012. *The Determinants of Italian Domestic Tourism: A Panel Data Analysis*. Tourism Management, Vol. 33, No. 3.
- OECD 2018. *Megatrends shaping the future of tourism*. Centre for Entrepreneurship, SMEs, local development and tourism; Tourism Committee, Organisation for Economic Co-operation and Development OECD.
- Opetushallitus 2018. *Koulujen työ- ja loma-ajat lukuvuonna 2017-2018*: http://www.oph.fi/ajankoh-taista/verkkouutiset/101/0/koulujen_työ-_ja_loma-ajat_lukuvuonna_2017_2018
- Song., H. 2008. *Tourism Demand Forecasting and Its requirements in Statistics*. UNWTO, Workshop on Developing Tourism Statistics and the Tourism Satellite Account (TSA) Project United Kingdom Office for National Statistics. *Families and Households 2017*: <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/birthsdeathsandmarriages/families/bulletins/familiesandhouseholds/2017>
- Tilastokeskus & Visit Finland 2018, *Matkailun taloudelliset vaikutukset* <http://www.visitfinland.fi/tutkimukset-ja-tilastot/matkailun-taloudelliset-vaikutukset/>
- Tilastokeskus & Visit Finland 2018b. *MATKAILUTILINPITO – MATKAILUN TALOUS- JA TYÖLLISYYSSVAIKUTUKSET 2015–2016*. <http://www.visitfinland.fi/studies/matkailutilinpito-matkailun-talous-ja-tyollisyysvaikutukset-2015-2016/>
- Tilastokeskus 2016a. *Perheet*. <http://tilastokeskus.fi/meta/til/perh.html>
- Tilastokeskus 2016b *Alueellinen yritystoimintatilasto*
- Tilastokeskus 2017a. *Alueellinen matkailutilinpito 2013-2014*.
- Tilastokeskus 2017b. *Esi- ja peruskouluopetus*; <http://www.stat.fi/til/pop/index.html>
- Tilastokeskus 2018a. *Suomalaisten matkailu -tutkimuksen tilastoja*. Henk.koht. tiedonanto.
- Tilastokeskus 2018b. *Yöpymistilastot, Rudolf-palvelu*
- Tilastokeskus 2018c. *Majoitustiedot*: http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__lii__matk/stat-fin__matk_pxt_003_fi.px/table/tableViewLayout2/?rxid=9bddfd55-83ea-4812-9d45-8e6a395cce48
- Tilastokeskus 2018d. *Arvio liikevaihdon jakautumisesta kesäkuukausille*. Henk.koht. tiedonanto.
- Tilastokeskus 2018e. *Matkailutilinpidon tietoja*: <http://visitfinland.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/VisitFinland>
- Tilastokeskus 2018f. *Maakuntarajat*, ladattu 26.3.2018.
- Tilastokeskus 2018g. *Käsitteet* <http://www.stat.fi/til/matk/kas.html>
- Visit Finland & Tilastokeskus 2018. *Matkailu on kasvava toimiala*: <http://www.visitfinland.fi/tutkimukset-ja-tilastot/matkailun-taloudelliset-vaikutukset/>
- Visit Finland 2018. *Matkailutilinpito 2015-2016*. <http://www.visitfinland.fi/wp-content/uploads/2018/03/Matkailutilinpito-2015-2016.pdf?dl>

Väestöliitto. *Yksinhuoltajaperheet Suomessa*. <http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/perheet/yksinhuoltajaperheet_suomessa/>. Luettu: 02/2018

WTTC 2017a. *Travel & Tourism – Economic Impact 2017 Europe LCU*. World Travel & Tourism Council.

WTTC 2017b. *Travel & Tourism – Economic Impact 2017 Finland*. World Travel & Tourism Council.

Yap, G. & Allen, D. 2010. *Investigating other leading indicators influencing Australian domestic tourism demand*. Mathematics and Computers in Simulation, Vol. 81, pp. 1365-1374

Liitteet

Liite 1. Kyselylomake: yrityskysely

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Koulujen kesälomien siirron vaikutukset matkailuelinkeinolle

Tervetuloa vastaamaan kyselyyn koulujen kesälomien siirron vaikutuksista matkailuelinkeinolle

Koulujen kesälomien siirtoa on selvitetty aiemminkin, mutta ei matkailun edistämisen tai kansantalouden näkökulmasta. TEM on käynnistänyt selvityksen kesälomien siirron taloudellisista vaikutuksista matkailuelinkeinolle. Selvitys valmistuu kevään aikana.

Matkailu on merkittävä ja työllistävä elinkeino ympäri koko maata. Se on myös kiistatta yksi tulevaisuuden kasvualoista. Selvityksen tavoitteena on auttaa arvioimaan kuinka suuri osa matkailutilinpidon esittämästä noin 14 miljardin matkailukysynnästä ajoittuu kesälomakaudelle, ja mikä vaikutus kesälomien siirtämisellä on matkailukysyntään.

Yksi osa selvityksen aineistonkeruusta on matkailuyrityksille suunnattu kysely. Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry sekä Suomen Matkatoimistoalan liitto SMAL suosittelevat jäsenilleen kyselyyn vastaamista - kiitos yhteistyöstä. **Toivomme, että vastaat kyselyyn ja tuot esille oman näkemyksesi koulujen kesälomien siirron vaikutuksista oman yrityksesi ja matkailuelinkeinon tulevaisuuteen.**

Kyselyssä käytetty kahden viikon kesälomien siirto tarkoittaa, että koululaisten ja lukiolaisten kesäloma alkaisi kesäkuun puolivälissä ja päättyisi elokuun lopussa. Matkailulla tarkoitetaan ihmisten matkustamista oman tavanomaisen elinpiirinsä ulkopuolelle.

Kysely on suunnattu Suomessa toimiville matkailutoimialan yrityksille. Toivomme yhtä vastausta yritystä kohden.

Kysely on auki 11.3 asti. Vastaamiseen kuluu noin 10-15 minuuttia.

För att svara på svenska klicka här: <https://www.webropolsurveys.com/S/2AA509664D1C0F3D.par>

Lisätietoja selvityksestä:
Sanna Kyyrä
Sanna.Kyyra@tem.fi
+358295047012

Seuraava -->

(Sivu 1 / 5)

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Koulujen kesälomien siirron vaikutukset matkailuelinkeinolle

Taustatiedot

1. Valitse yrityksesi kotimaakunta

- ☐ Ahvenanmaa
- ☐ Etelä-Karjala
- ☐ Etelä-Pohjanmaa
- ☐ Etelä-Savo
- ☐ Kanta-Häme
- ☐ Kainuu
- ☐ Keski-Pohjanmaa
- ☐ Keski-Suomi
- ☐ Kymenlaakso
- ☐ Lappi
- ☐ Pirkanmaa
- ☐ Pohjanmaa
- ☐ Pohjois-Karjala
- ☐ Pohjois-Pohjanmaa
- ☐ Pohjois-Savo
- ☐ Päijät-Häme
- ☐ Satakunta
- ☐ Uusimaa
- ☐ Varsinais-Suomi

2. Valitse yrityksesi päätoimiala

Käytössä on Tilastokeskuksen matkailun toimialaluokitus

- ☐ 1.a. Hotelli- ja muut majoituspalvelut
- ☐ 1.b. Vapaa-ajan asuntopalvelut (vapaa-ajan asunnot omaan käyttöön, vapaa-ajan asuntojen vuokraus, lomaosakkeet jne.)
- ☐ 2. Ravitsemistoiminta
- ☐ 3. Rautateiden henkilöliikenne
- ☐ 4. Linja-autojen henkilöliikenne ja taksiliikenne
- ☐ 5. Vesiliikenteen henkilökuljetus
- ☐ 6. Lentoliikenteen henkilökuljetus
- ☐ 7. Kulkuneuvojen vuokraus
- ☐ 8. Matkatoimisto- ja matkanjärjestäjäpalvelut
- ☐ 9. Kulttuuripalvelut (festivaalit, museot, luonnonpuistot jne.)
- ☐ 10. Urheilu- ja virkistyspalvelut (huvipuistot, hiihtokeskukset, urheilutapahtumat)

<-- Edellinen Seuraava -->

(Sivu 2 / 5)

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Koulujen kesälomien siirron vaikutukset matkailuelinkeinolle

Kesälomien siirron vaikutukset liikevaihtoon

Seuraavissa kysymyksissä pyydämme sinua arvioimaan, mitä vaikutuksia koulujen kesälomien siirrolla olisi yrityksenne liikevaihtoon.

3. Arvio, kuinka monta prosenttia kesälomien siirto vaikuttaisi yrityksenne matkailumyyntiin kesäkuussa?

Arvioi vaikutusta liikevaihtoon prosenteissa (liikevaihto kasvaa: +xx %, liikevaihto laskee: -xx %)

0 %

4. Arvio, kuinka monta prosenttia kesälomien siirto vaikuttaisi yrityksenne matkailumyyntiin heinäkuussa?

Arvioi vaikutusta liikevaihtoon prosenteissa (liikevaihto kasvaa: +xx %, liikevaihto laskee: -xx %)

0 %

5. Arvio, kuinka monta prosenttia kesälomien siirto vaikuttaisi yrityksenne matkailumyyntiin elokuussa?

Arvioi vaikutusta liikevaihtoon prosenteissa (liikevaihto kasvaa: +xx %, liikevaihto laskee: -xx %)

0 %

6. Miten kesälomien siirto vaikuttaisi eri matkailijaryhmien kysyntään – eli miten kysyntä tulisi arvionne mukaan muuttumaan?

Ulkomaiset matkailijat

Kesäkuussa

Heinäkuussa

Elokuussa

Kotimaiset matkailijat

Kesäkuussa

Heinäkuussa

Elokuussa

<-- Edellinen

Seuraava -->

(Sivu 3 / 5)

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Koulujen kesälomien siirron vaikutukset matkailuelinkeinolle

Kesälomien siirron vaikutukset työvoiman tarpeeseen

Seuraavissa kysymyksissä pyydämme sinua arvioimaan, mitä vaikutuksia koulujen kesälomien siirrolla olisi yrityksenne työvoiman tarpeeseen.

7. Olisiko kesälomien siirrolla vaikutusta riittävän ammattitaitoisen työvoiman saatavuuteen ja työvoiman rekrytointiin?

Perustele vastauksesi. Kuvaile, miten muutos tulisi näkymään työvoimatarpeessa ja rekrytoinnissa.

- ☐ Kyllä, perustelu:
- ☐ Ei, perustelu:

[<-- Edellinen](#)

[Seuraava -->](#)

(Sivu 4 / 5)

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Koulujen kesälomien siirron vaikutukset matkailuelinkeinolle

Yleinen arvio kesälomien siirron vaikutuksista

8. Arvioi, millaisia vaikutuksia kesälomien siirrolla olisi seuraaviin asioihin

	Erittäin myönteiset	Jonkin verran myönteiset	Ei vaikutusta	Jonkin verran kielteiset	Erittäin kielteiset	En osaa sanoa
Yrityksellenne						
Yleisesti yrityksenne liiketoimintaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kesän aukioloaikoihin	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Investointisuunnitelmiin	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Palvelujen kehittämiseen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kansainvälistymissuunnitelmiin	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteistyöverkostoihin	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Matkailuelinkeinolle						
Matkailuelinkeinolle yleisesti	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Matkailusesonkien tasoittumiseen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Matkailuelinkeinon imagoon	☐	☐	☐	☐	☐	☐

9. Millaisia hyötyjä siirrolla olisi?

10. Millaisia haittoja siirrolla olisi?

11. Muuta palautetta tai kommentteja:

[<-- Edellinen](#) [Lähetä](#)

Liite 2. Matkanjärjestäjäkysely

Ministry of Economic Affairs
and Employment of Finland

Impacts of moving school summer holidays on Finnish tourism industry

Welcome to the questionnaire about the impacts of moving Finnish school summer holidays on Finnish tourism industry!

Studies on moving Finnish school holidays to a different time have been done before, but not from the perspective of promoting tourism or the national economy. The Ministry of Economic Affairs and Employment has launched a study on the economic impacts of moving the summer holidays on the Finnish tourism industry. The study is to be completed during the spring.

Tourism is a significant industry in all parts of Finland, including in terms of employment. It is also one of the most obvious future growth sectors. The purpose of the study is to enable an assessment of the proportion of the tourism demand of EUR 14 billion shown by the Tourism Satellite Accounts (TSA) is accrued during the summer season and how moving the summer holidays would impact on tourism demand in Finland.

Data for the study will be collected by means of a questionnaire for tour operators that bring tourists to Finland. We hope that you will complete the questionnaire and tell us how you think the moving of school summer holidays would affect the future of your company and the Finnish tourism industry.

In the questionnaire, the moving of school summer holidays means that summer holidays in Finnish schools would be pushed back by two weeks so that they would start in mid-June and end at the end of August. Tourism refers to people travelling outside their ordinary living environment.

The questionnaire is available until March, 7th. It takes about 10–15 minutes to complete it. We only need one response per company.

More information about the study:

Sanna Kyyrä
Sanna.Kyyra@tem.fi
+358295047012

Ministry of Economic Affairs and Employment of Finland

Impacts of moving school summer holidays on Finnish tourism industry

Background information

1. In which country is your company registered?

2. Give an estimate of how many tourists arrived in Finland through your company in 2017?

a. Total number of tourists in 2017

b. How many arrived in June, July and August?

3. Give a brief description of those of your clients who travel to Finland in June, July and August, including their sociodemographic background and consumer behaviour.

4. Which destinations in Finland are most popular with your clients

in June?

in July?

in August?

[<-- Previous](#) [Next -->](#)

(2 of 4 pages)

Ministry of Economic Affairs and Employment of Finland

Impacts of moving school summer holidays on Finnish tourism industry

Impact of moving school summer holidays on the number of tourists

5. Give an estimate of how the moving of Finnish school summer holidays so that they would start and end two weeks later than at present would affect the number of tourists arriving in Finland from your company's market area?

How many percents would the number of tourists increase or decrease?

0 %

6. Why do you think the number of tourists would change?

7. Give an estimate of how the change would reflect on different groups of tourists, that is, how it would affect tourism demand by different target groups?

For example, families with children, young couples, pensioners, group tourism, nature tourism, urban tourism, cultural tourism, etc.

(3 of 4 pages)

Ministry of Economic Affairs and Employment of Finland

Impacts of moving school summer holidays on Finnish tourism industry

General estimate of the impacts of moving school summer holidays

8. Give an estimate of how the moving of Finnish school summer holidays would impact on

a. your business?

b. the levelling out of the Finnish tourism season?

c. Finland's image as a tourist destination?

9. If the Finnish school summer holidays were moved, give an estimate of

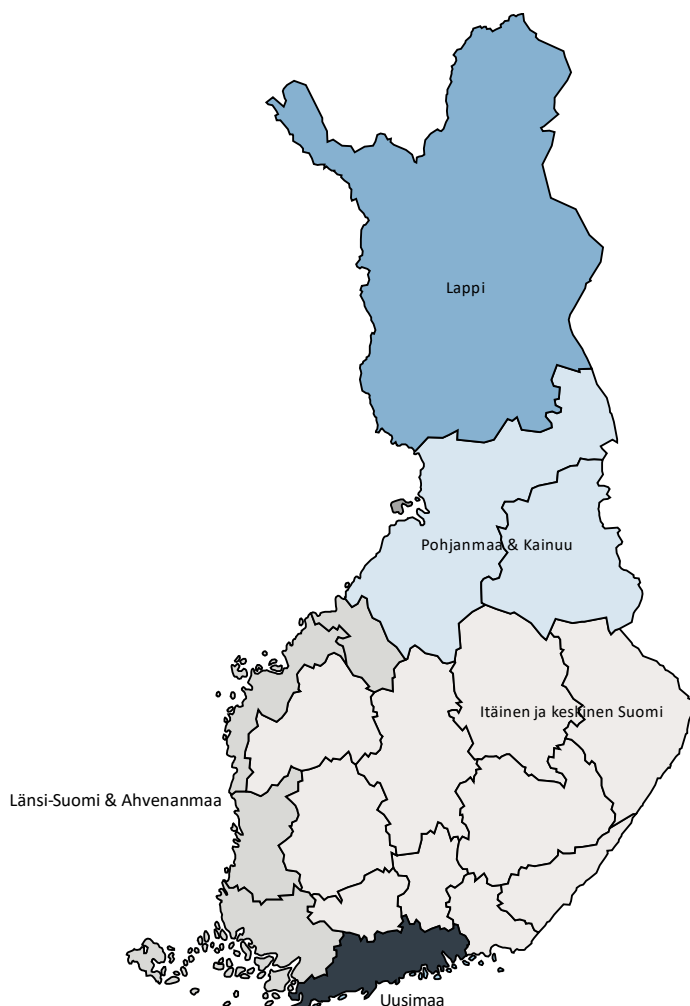
a. what would be the benefits from the perspective of your company's market area?

b. what would be the disadvantages from the perspective of your company's market area?

[<-- Previous](#) [Submit](#)

(4 of 4 pages)

Liite 3. Analyysissa käytetty jaottelu alueellisesti ja toimialoittain

Toimialaluokitus

Majoituspalvelut

1.a. Hotelli- ja muut majoituspalvelut

1.b. Vapaa-ajan asuntopalvelut (vapaa-ajan asunnot omaan käyttöön, vapaa-ajan asuntojen vuokraus, lomaosakkeet jne.)

Ravitsemispalvelut

2. Ravitsemispalvelut

Henkilöliikennepalvelut

3. Rautateiden henkilöliikenne

4. Linja-autojen henkilöliikenne ja taksiliikenne

5. Vesiliikenteen henkilökuljetus

6. Lentoliikenteen henkilökuljetus

7. Kulkuneuvojen vuokraus

Matkatoimistot, kulttuuripalvelut ja muut

8. Matkatoimisto- ja matkanjärjestäjäpalvelut

9. Kulttuuripalvelut (festivaalit, museot, luonnonpuistot jne.)

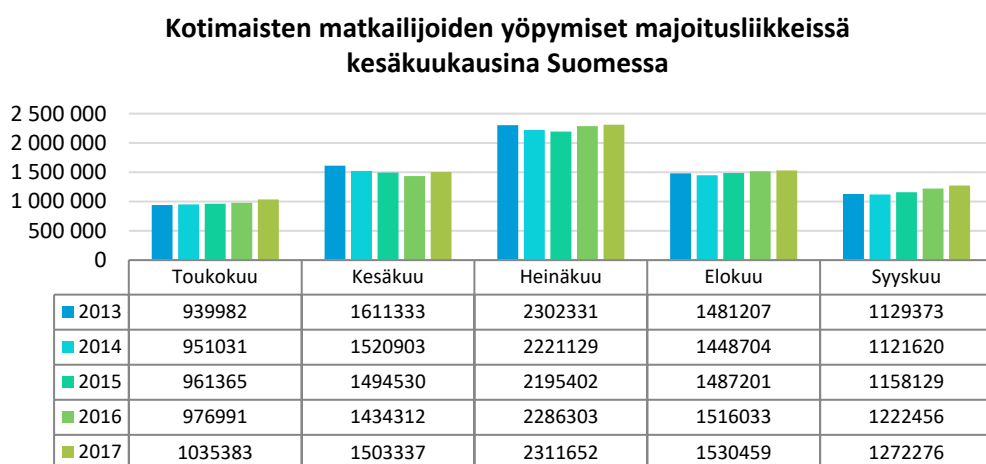
10. Urheilu- ja virkistyspalvelut (huvipuistot, hiihtokeskukset, urheilutapahtumat)

TOL 2008	Matkailutoimiala
49100 Rautateiden henkilöliikenne, kaukoliikenne	3. Rautateiden henkilöliikenne
49320 Taksiliikenne	4. Linja-autojen henkilöliikenne ja taksiliikenne
49391 Säännöllinen linja-autojen kaukoliikenne	4. Linja-autojen henkilöliikenne ja taksiliikenne
49392 Linja-autojen tilausliikenne	4. Linja-autojen henkilöliikenne ja taksiliikenne
49399 Muualla luokittelematon muu maaliikenteen henkilöliikenne	4. Linja-autojen henkilöliikenne ja taksiliikenne
50101 Meriliikenteen henkilökuljetus	5. Vesiliikenteen henkilökuljetus
50102 Rannikkovesiliikenteen henkilökuljetus	5. Vesiliikenteen henkilökuljetus
50300 Sisävesiliikenteen henkilökuljetus	5. Vesiliikenteen henkilökuljetus
51101 Säännöllinen lentoliikenne	6. Lentoliikenteen henkilökuljetus
51102 Tilauslentoliikenne	6. Lentoliikenteen henkilökuljetus
55101 Hotellit	1.a. Hotelli- ja muut majoituspalvelut
55109 Motellit, matkustajakodit ja vastaavat majoitusliikkeet	1.a. Hotelli- ja muut majoituspalvelut
55201 Retkeilymajat	1.a. Hotelli- ja muut majoituspalvelut
55209 Lomakylät yms. majoitus	1.a. Hotelli- ja muut majoituspalvelut
55300 Leirintäalueet, asuntovaunu- ja matkailuvaunualueet	1.a. Hotelli- ja muut majoituspalvelut
55901 Asuntolat ja täysihotolat yms.	1.a. Hotelli- ja muut majoituspalvelut
55902 Maatilamatkailu, bed & breakfast	1.a. Hotelli- ja muut majoituspalvelut
55903 Lomamökkien vuokraus	1.a. Hotelli- ja muut majoituspalvelut
55909 Muualla luokittelematon majoitustoiminta	1.a. Hotelli- ja muut majoituspalvelut
56101 Ravintolat	2. Ravitsemistoiminta
56102 Kahvila-ravintolat	2. Ravitsemistoiminta
56103 Ruokakioskit	2. Ravitsemistoiminta
56290 Henkilöstö- ja laitosruokat	2. Ravitsemistoiminta
56301 Olut- ja drinkkibaarit	2. Ravitsemistoiminta
56302 Kahvilat ja kahvibaarit	2. Ravitsemistoiminta
77110 Autojen ja kevyiden moottoriajoneuvojen vuokraus ja leasing	7. Kulkuneuvojen vuokraus
77210 Vapaa-ajan ja urheiluvälineiden vuokraus ja leasing	10. Urheilu- ja virkistyspalvelut
79110 Matkatoimistojen toiminta	8. Matkatoimisto- ja matkanjärjestäjäpalvelut
79120 Matkanjärjestäjien toiminta	8. Matkatoimisto- ja matkanjärjestäjäpalvelut
79900 Varauspalvelut, matkaoppaiden palvelut ym.	8. Matkatoimisto- ja matkanjärjestäjäpalvelut
90010 Esittävät taiteet	9. Kulttuuripalvelut
90020 Esittäviä taiteita palveleva toiminta	9. Kulttuuripalvelut
90030 Taiteellinen luominen	9. Kulttuuripalvelut
90040 Taidelaitosten toiminta	9. Kulttuuripalvelut
91020 Museoiden toiminta	9. Kulttuuripalvelut
91040 Kasvitieteellisten puutarhojen, eläintarhojen ja luonnonpuistojen toiminta	9. Kulttuuripalvelut
92000 Rahapeli- ja vedonlyöntipalvelut	10. Urheilu- ja virkistyspalvelut
93110 Urheilulaitosten toiminta	10. Urheilu- ja virkistyspalvelut
93190 Muu urheilutoiminta	10. Urheilu- ja virkistyspalvelut
93210 Huvi- ja teemapuistojen toiminta	10. Urheilu- ja virkistyspalvelut
93291 Hiihto- ja laskettelukeskukset	10. Urheilu- ja virkistyspalvelut
93299 Muualla luokittelematon huvi- ja virkistystoiminta	10. Urheilu- ja virkistyspalvelut

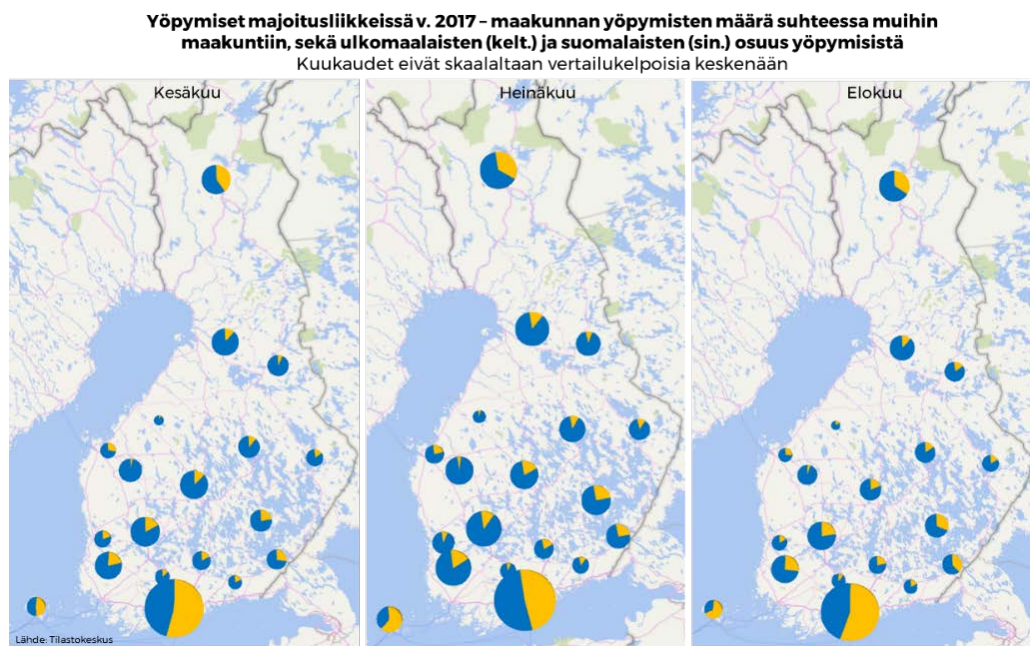
Liite 4. Tilastotietoja, yöpymiset

Kotimaisten matkailijoiden yöpymiset

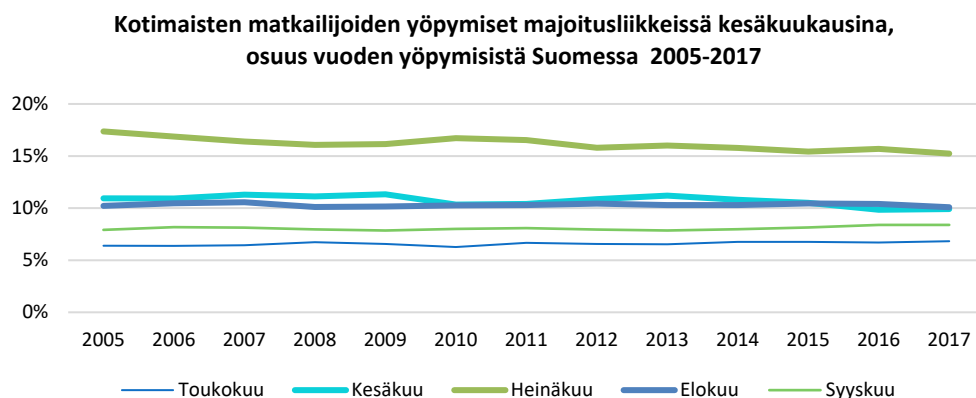
Vuonna 2017 kotimaisten matkailijoiden yöpymisten määrät kesä- ja elokuussa olivat melko yhtäläiset, elokuussa rekisteröitiin n. 30 000 yöpymistä enemmän kuin kesäkuussa..

Kuva 1. Kotimaisten matkailijoiden yöpymiset majoitusliikkeissä kesäkuukausina, 2005-2017 (Tilastokeskus 2018b).

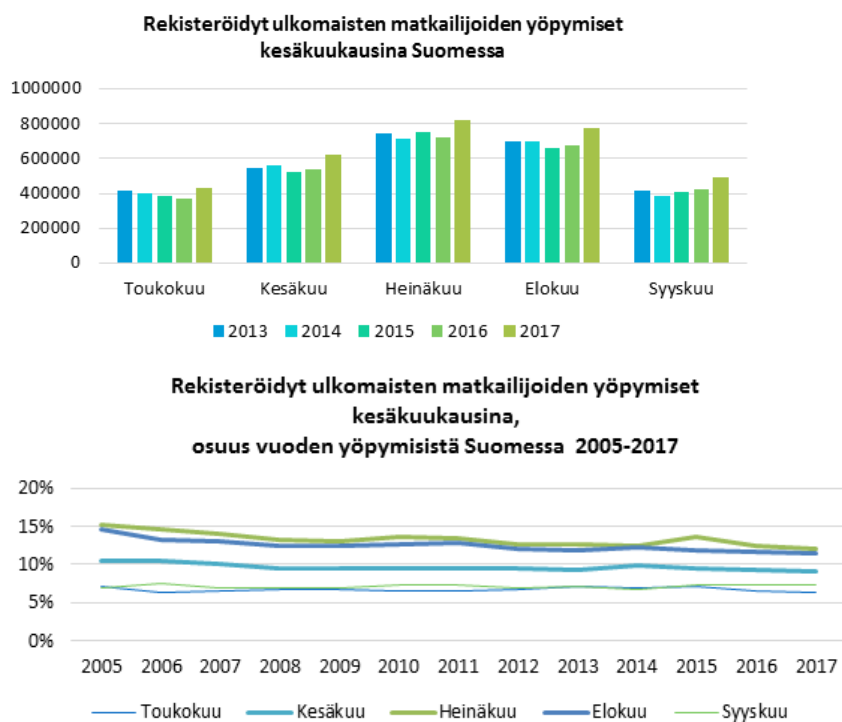
Kuva 2. Yöpymiset majoitusliikkeissä, vertailu maakuntien välillä kesäkuukausina, sekä kotimaisten ja ulkomaalaisten yöpyjien osuus (Tilastokeskus 2018b).

Kuva 3. Kotimaisten matkailijoiden yöpymiset majoitusliikkeissä kesäkuukausina, osuus vuoden yöpymisistä Suomessa 2005-2017 (Tilastokeskus 2018b).

Ulkomaisten matkailijoiden yöpymiset

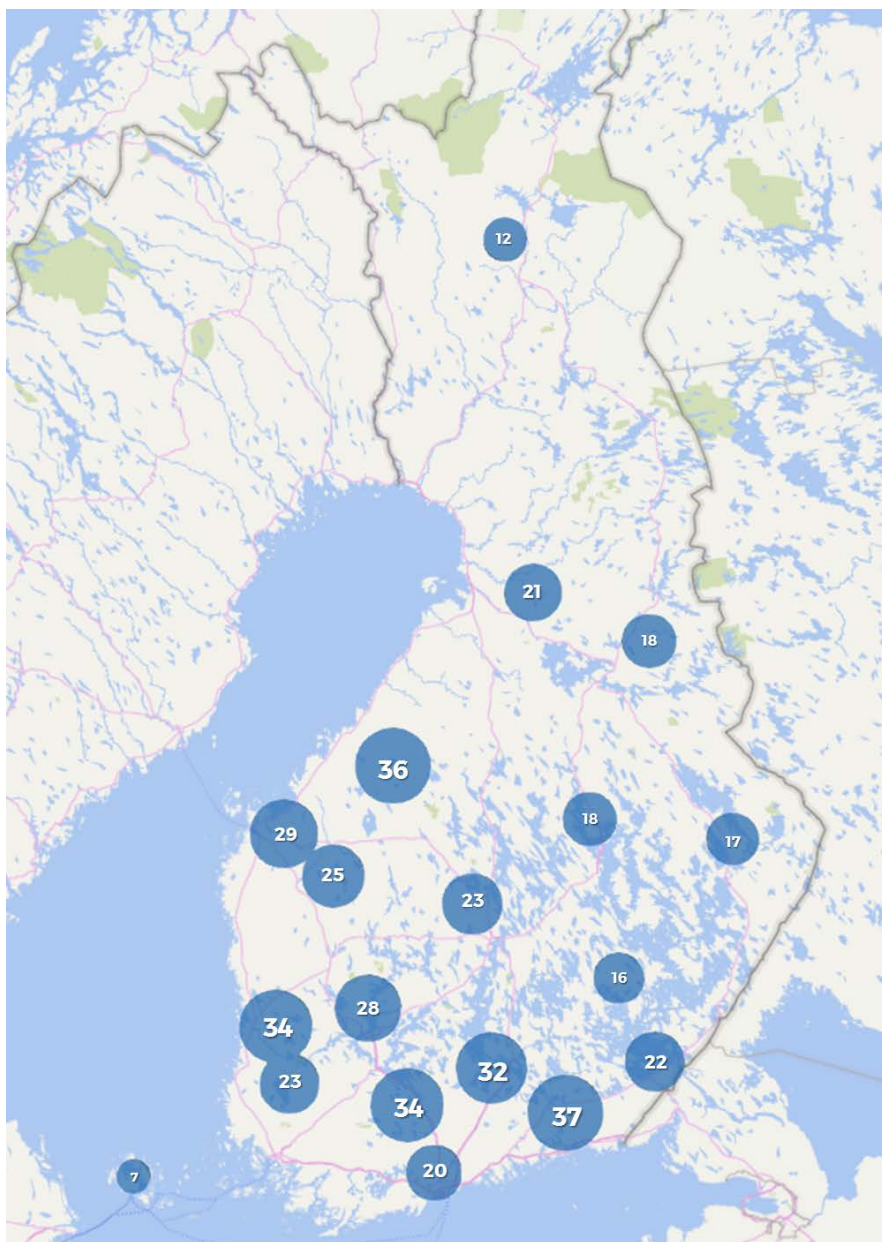
Ulkomaisten matkailijoiden määrät ovat kasvaneet kesäkuukausina viimeisen viiden vuoden aikana. Ulkomaisten kesämatkailu osuus koko vuoden yöpymisistä näyttää kuitenkin hieman vähentyneen vuosien 2005-2017 aikana muiden kausien kasvaessa tilastojen mukaan.

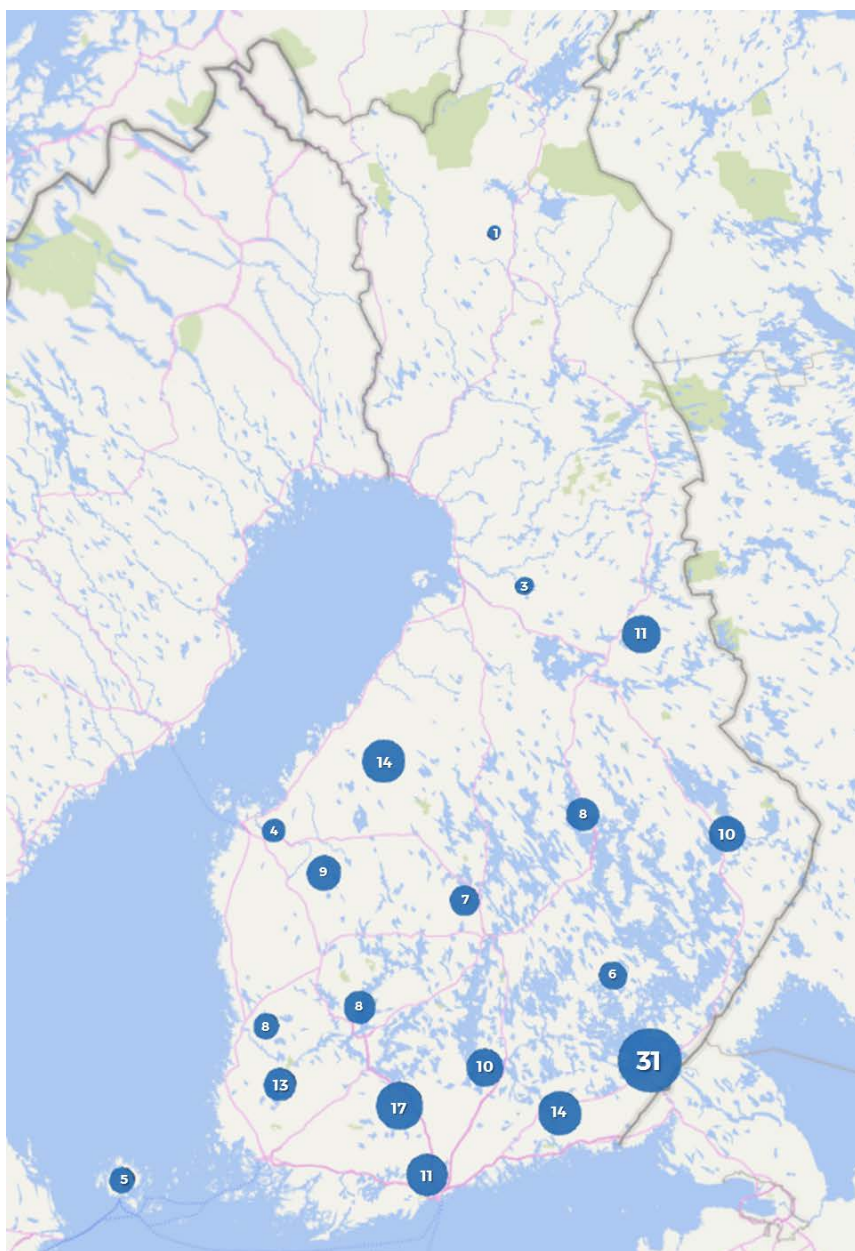
Kuva 4. Ulkomaisten matkailijoiden yöpymiset majoitusliikkeissä kesäkuukausina, osuus vuoden yöpymisistä Suomessa 2005-2017 (Tilastokeskus 2018b).

Liite 5. Tilastotietoja, kulutus

Suomalaisten päiväkävijöiden merkitys suomalaisten matkailukulutuksen osalta on vuonna 2014 ollut suurin Kymenlaaksossa, Keski-Pohjanmaalla, Kanta-Hämeessä, Satakunnassa ja Päijät-Hämeessä (Kuva 1). Ulkomaalaisten päiväkävijöiden merkitys ulkomaalaisten matkailukulutuksessa on suurin Etelä-Karjalassa (Kuva 2).

Kuva 1. Suomalaisten kotimaan päiväkävijöiden kulutuksen osuus suomalaisten matkailijoiden kokonaiskulutuksesta matkailulle tyypillisiin tuotteisiin maakunnissa vuonna 2014, %. Muu suomalaisten matkailukulutus on aiheutunut yöpyvien matkailijoiden toimesta. (lähde: Tilastokeskus)

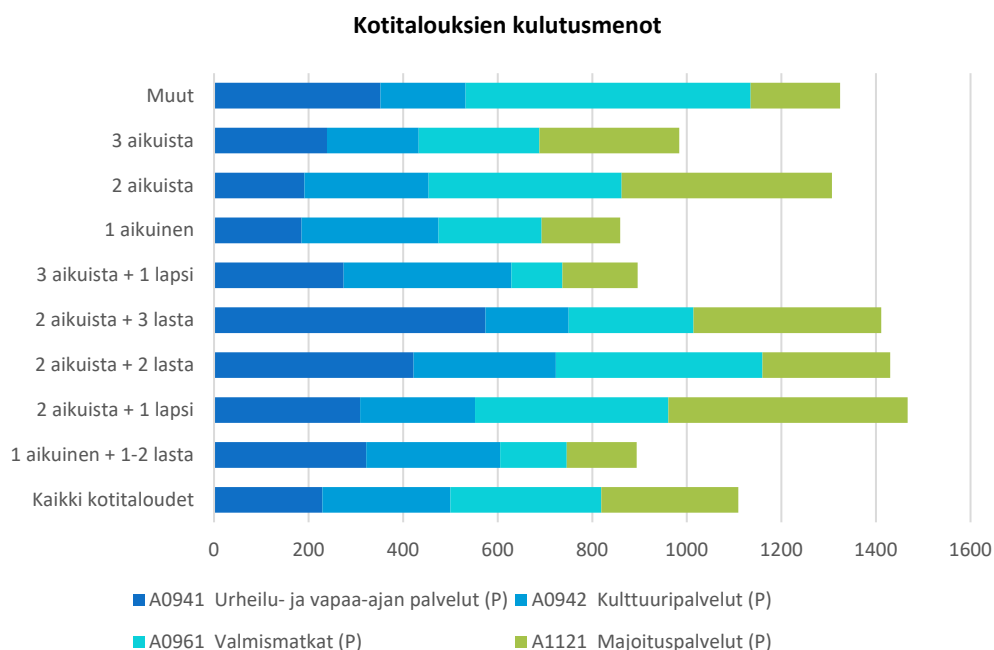

Kuva 2. Ulkomaalaisten päiväkävijöiden kulutuksen osuus ulkomaalaisten matkailijoiden kokonaiskulutuksesta matkailulle tyypillisiin tuotteisiin maakunnissa vuonna 2014, %. Muu matkailukulutus on aiheutunut yöpyvien matkailijoiden toimesta. (lähde: Tilastokeskus)

Lapsiperheiden kulutus

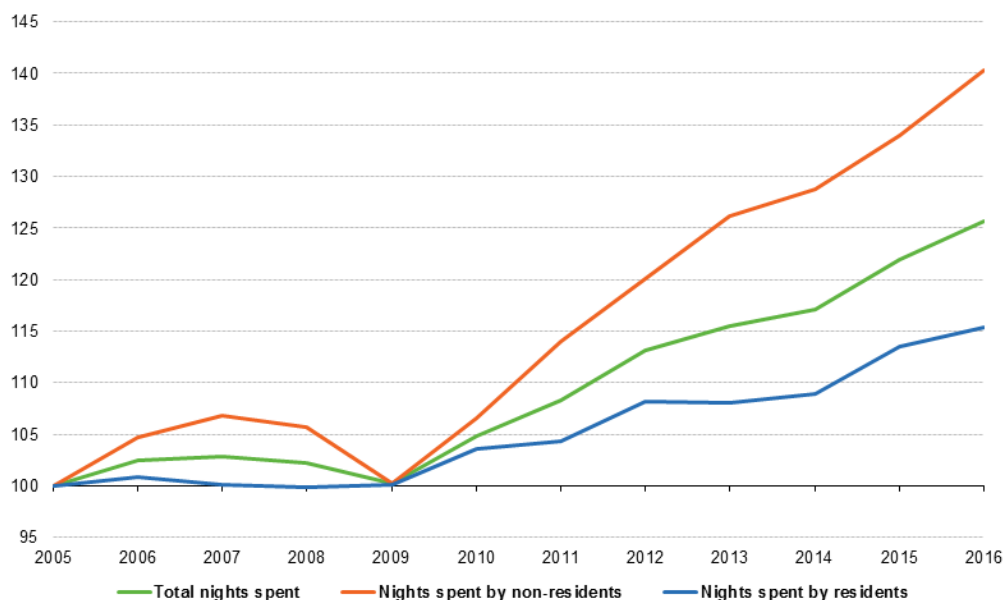
Erilaisten kotitalouksien kulutusta tarkasteltaessa kahden aikuisen kotitaloudet ilman lapsia tai lasten kanssa kuluttavat eniten rahaa tarkasteltuihin menoryhmiin. Perheet käyttävät keskimäärin enemmän rahaa erityisesti urheilu- ja vapaa-ajan palveluihin, mutta eri menoryhmien osuudet kulutuksesta vaihtelevat eri perhetyyppien välillä. Kulutus eri kotitalouksien välillä vaihtelee tarkastelluissa menoryhmissä 860 eurosta 1470 euroon.

Lapsiperheiden ja kahden aikuisen kotitalouksien kulutusyksiköt kuluttavat matkailun menoryhmiin keskimääräistä enemmän vuoden aikana. Lapsiperheistä n. 50 % on koululaisperheitä (7-18-vuotiaat lapset).

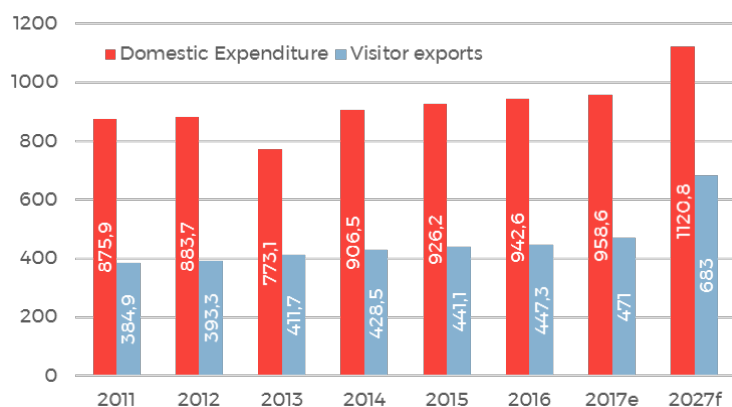
Kuva. Kotitalouksien kulutusmenot kotitalouden koon ja rakenteen mukaan vuonna 2016 (per kulutusyksikkö, käyvin hinnoin (Tilastokeskus 2016b))

Liite 6. Trendeihin liittyviä tietoja

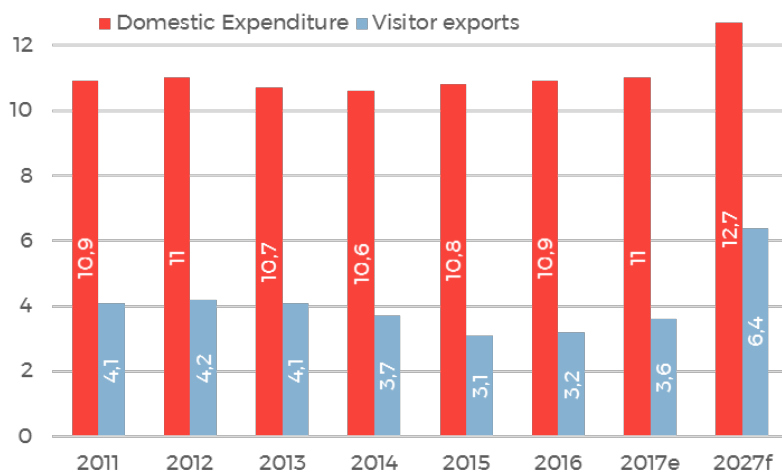

Note: EU-28 aggregate estimated for the purpose of this publication, using the latest available data for the EU Member States. Because of methodological improvements for some Member States data from 2012 onwards are not entirely comparable with previous years (this can affect the estimation of the EU-28 aggregate).

Kuva 1. Kotimaan kansalaisten ja ulkomaisten vierailijoiden yöpymisten kehitys majoitusliikkeissä EU-28 -maissa, 2005-2016, index 2005=100 (Eurostat).

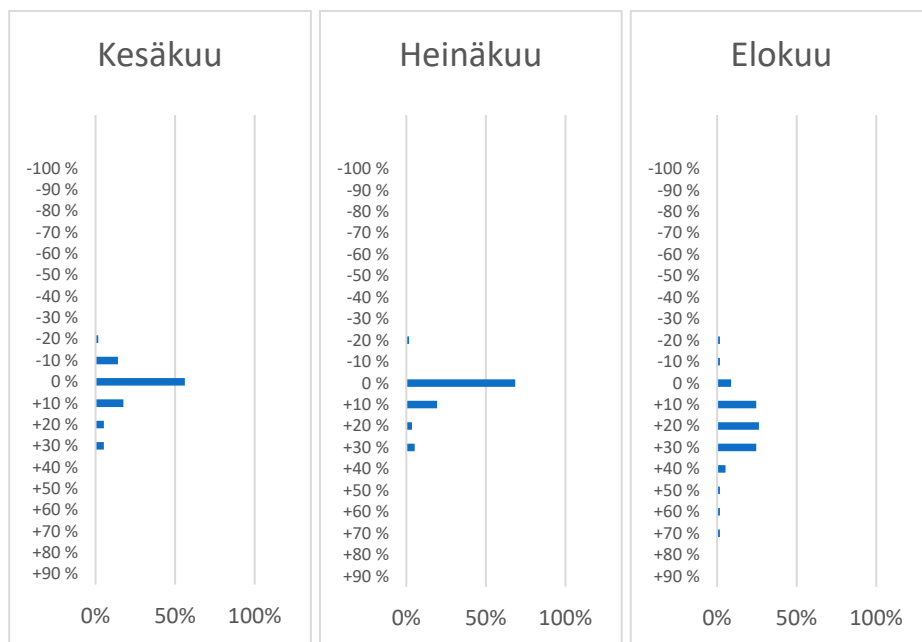
Kuva 2. Kotimaan vapaa-ajan ja työmatkustuksen kulutus (domestic expenditure) sekä matkailuvienti (visitor exports) Euroopassa 2011-2027, mrd. € (World Tourism & Travel Council 2017a, e = arvioitu/estimated, f = ennuste/forecast).

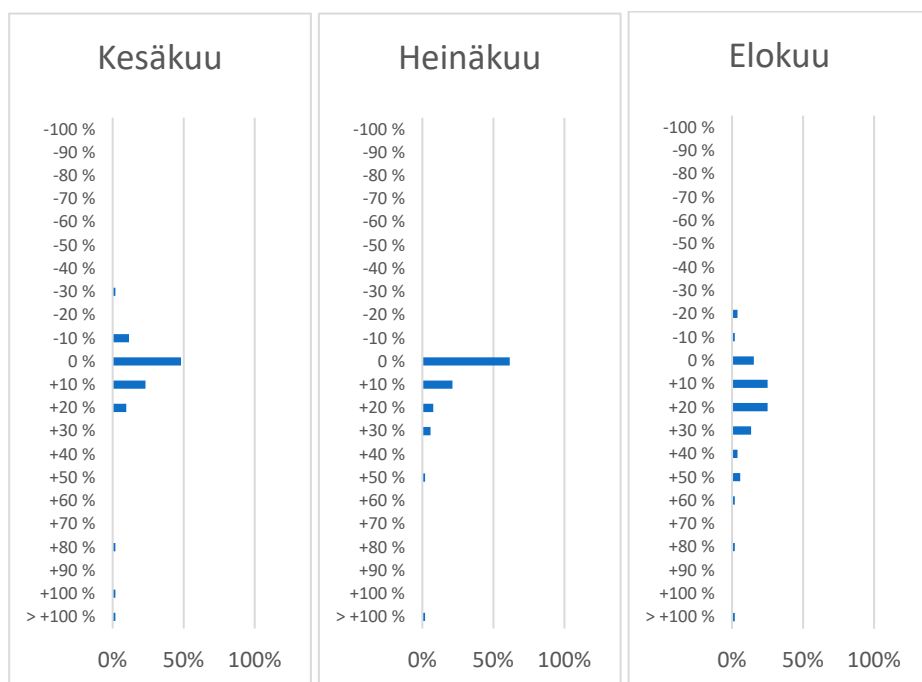
Kuva 3. Kotimaan vapaa-ajan ja työmatkustuksen kulutus (domestic expenditure) sekä matkailuvienti (visitor exports) Suomessa 2011-2027, mrd. € (World Tourism & Travel Council 2017b, e = arvioitu/estimated, f = ennuste/forecast).

Liite 7. Kyselyn tuloksiin liittyviä tulostietoja

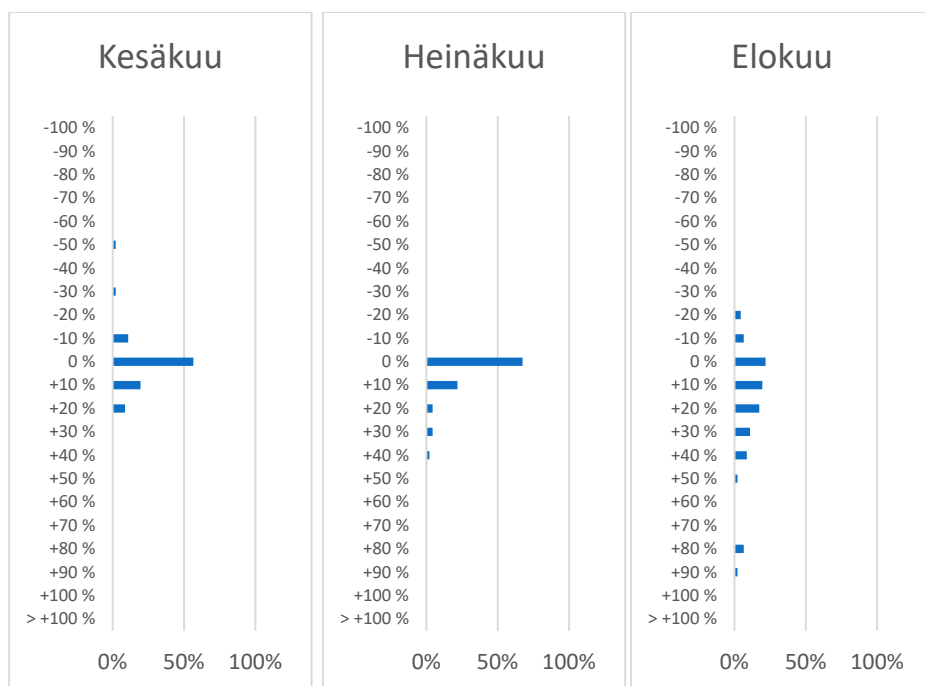
Yritysten arviot liikevaihdon muutoksista toimialoittain

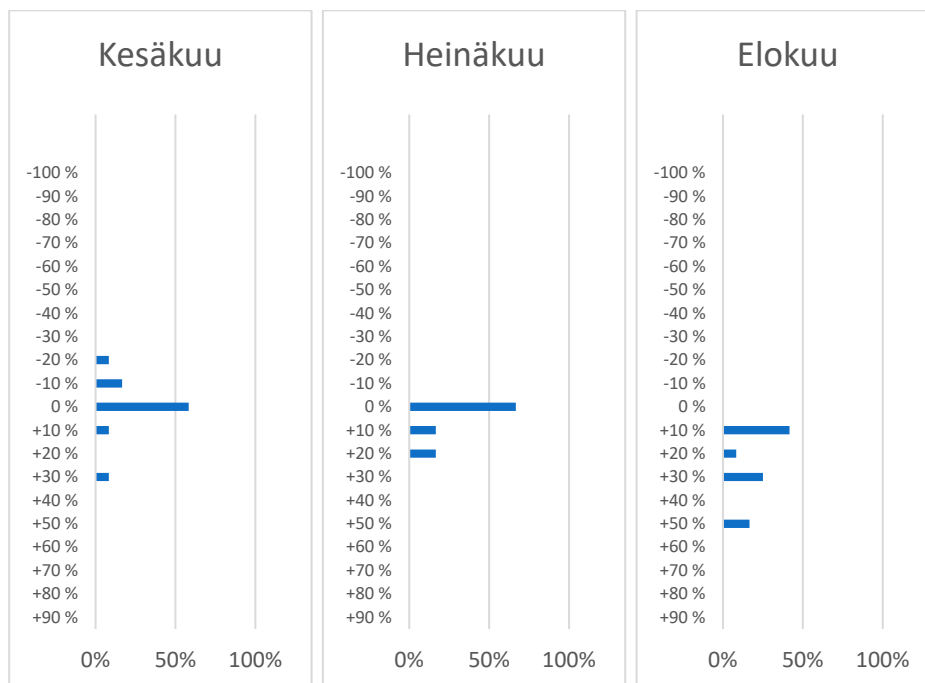
Kuva 1. Majoituspalveluita (toimialaluokat 1a & 1b) tarjoavien yritysten arvio kesälomien siirron vaikutuksista matkailumyyntiin kesäkautena (prosenttia vastaajista, n=57)

Kuva 2. Ravitsemispalveluita (toimialaluokka 2) tarjoavien yritysten arvio kesälomien siirron vaikutuksista matkailumyyntiin kesäkautena (prosenttia vastaajista, n=52)

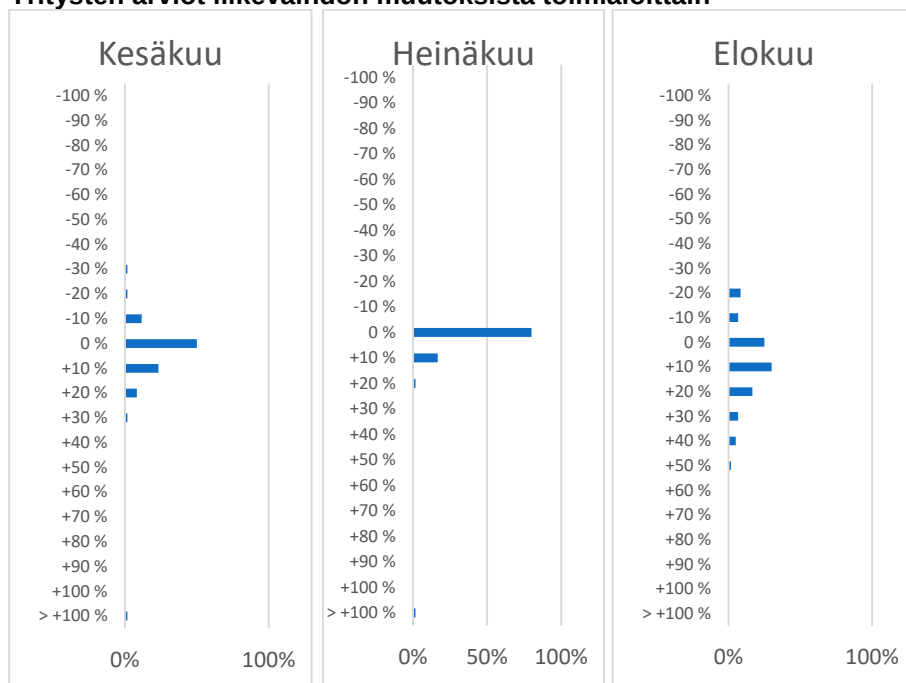

Kuva 3. Matkatoimistojen, kulttuuripalveluiden sekä urheilu- ja virkistysalan yritysten (toimialaluokat 8, 9 ja 10) arvio kesälomien siirron vaikutuksista matkailumyyntiin kesäkautena (prosenttia vastaajista, n=46)

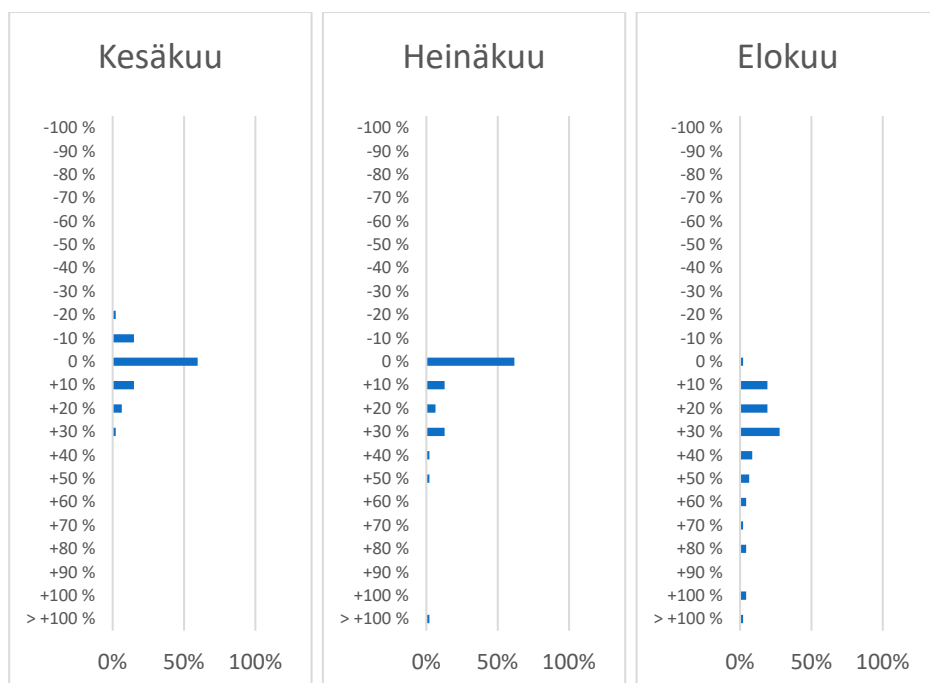

Kuva 4. Henkilöliikennepalveluiden alalla toimivien yritysten (toimialaluokat 3, 4, 5, 6 & 7) arvio kesälomien siirron vaikutuksista matkailumyyntiin kesäkautena (prosenttia vastaajista, n=12)

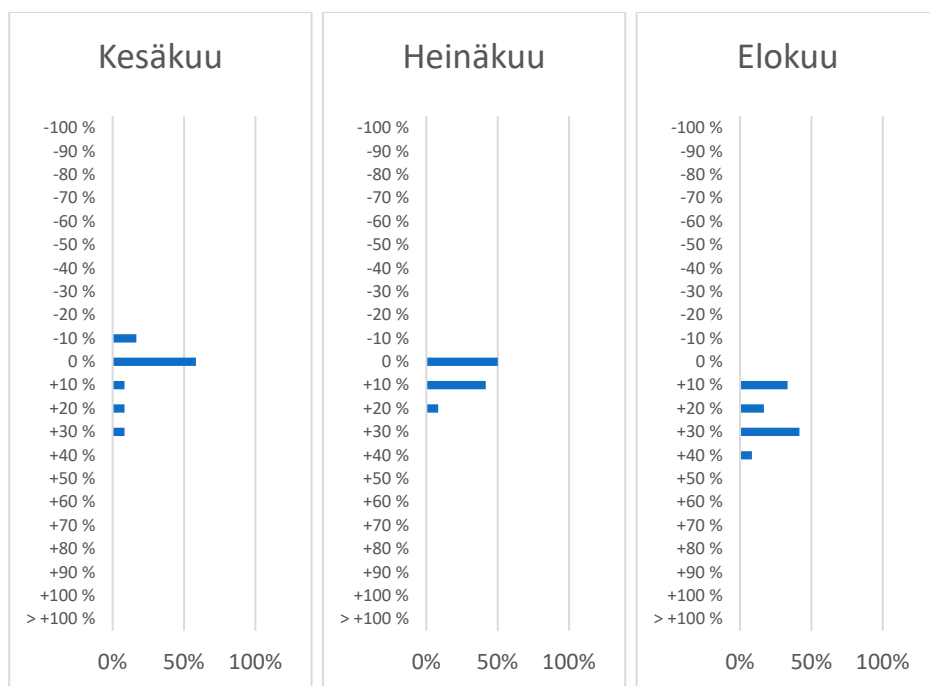
Yritysten arviot liikevaihdon muutoksista toimialoittain

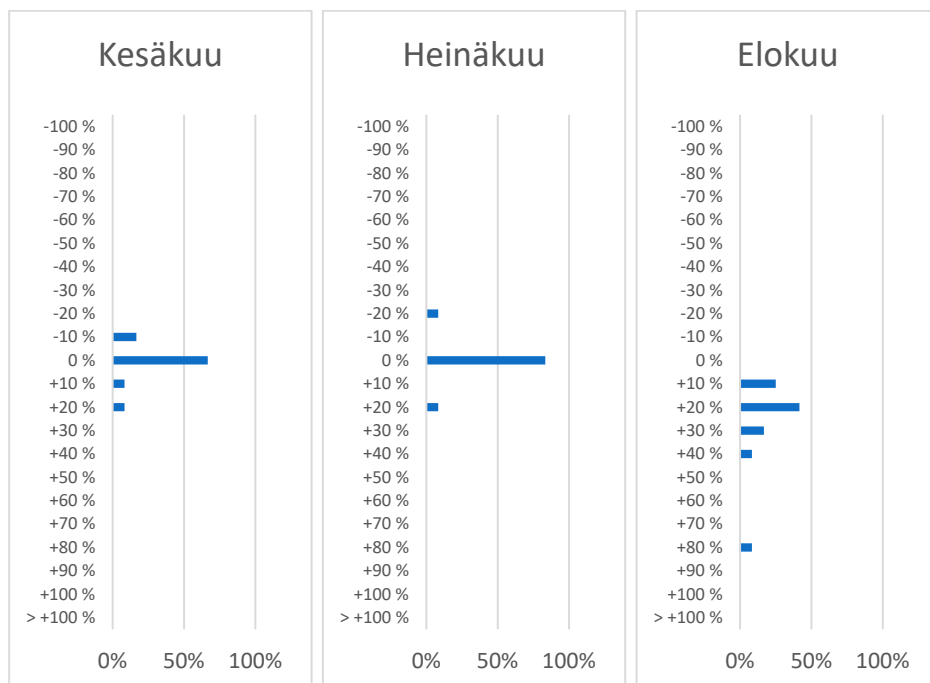
Kuva 5. Uudellamaalla sijaitsevien yritysten arvio kesälomien siirron vaikutuksista matkailumyyntiin kesä kautena (prosenttia vastaajista, n=60)

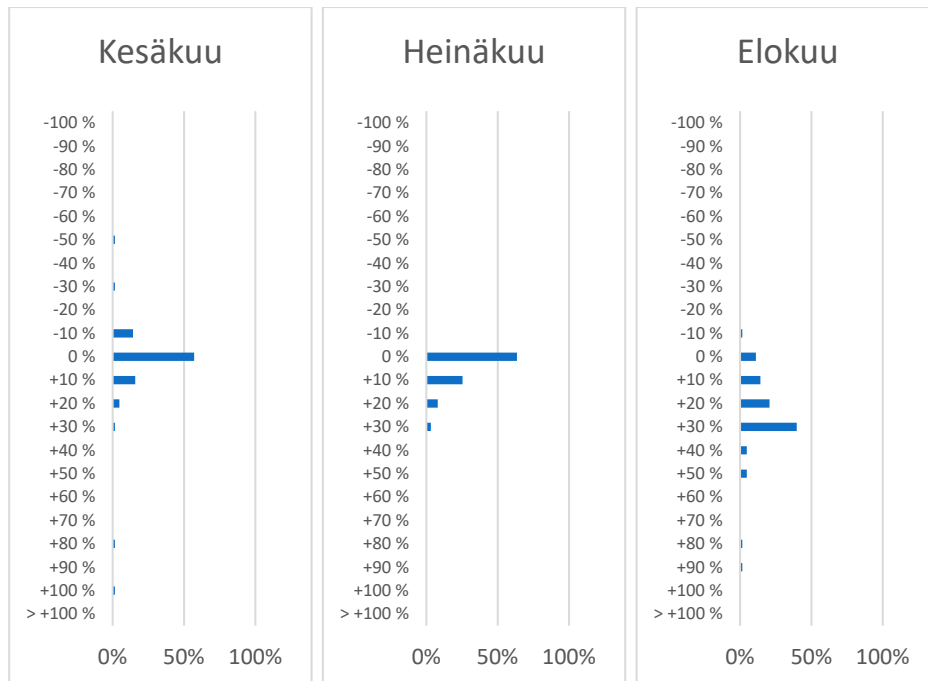
Kuva 6. Länsi-Suomessa ja Ahvenanmaalla sijaitsevien yritysten arvio kesälomien siirron vaikutuksista matkailumyyntiin kesä kautena (prosenttia vastaajista, n=47)

Kuva 7. Lapissa sijaitsevien yritysten arvio kesälomien siirron vaikutuksista matkailumyyntiin kesäkautena (prosenttia vastaajista, n=12)

Kuva 8. Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa sijaitsevien yritysten arvio kesälomien siirron vaikutuksista matkailumyyntiin kesäkautena (prosenttia vastaajista, n=12)

Kuva 9. Järvi-Suomessa sijaitsevien yritysten arvio kesälomien siirron vaikutuksista matkailumyyntiin kesäkautena (prosenttia vastaajista, n=63)

Koulujen kesälomien siirron vaikutukset matkailuelinkeinolle

ISSN 1797-3562 (verkkojulkaisu)

ISBN 978-952-327-305-4

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet